รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง การเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย
ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย
และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

ของ

คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ

วุฒิสภา

สำนักกรรมาธิการ ๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา โทร. ๓๓๕๐ - ๑

ที่ สว (กมธ ๒) ๐๐๑๐/(๕๓๑) **วันที่** ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๔) คือ คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านกฎหมาย การบริหารงานยุติธรรม กระบวนการยุติธรรม การตำรวจ อัยการ และราชทัณฑ์ การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การพัฒนากลไกและวิธีการปฏิบัติงานกิจการตำรวจให้มีประสิทธิภาพ พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์ ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นางสุวรรณี สิริเวชชะพันธ์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก นิวัตร มีนะโยธิน รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. พลตำรวจโท วิบูลย์ บางท่าไม้ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๕. พลตำรวจโท สมบัติ มิลินทจินดา เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๖. พลตำรวจตรี ปรัชญ์ชัย ใจชาญสุขกิจ โฆษกคณะกรรมาธิการ
๗. นางสาวปิยฉัฏฐ์ วันเฉลิม รองโฆษกคณะกรรมาธิการ
๘. พลเอก ไพโรจน์ พานิชสมัย ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๙. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ กรรมาธิการ
๑๐. นายจัตุรงค์ เสริมสุข กรรมาธิการ
๑๑. พลตำรวจโท จิตติ รอดบางยาง กรรมาธิการ
๑๒. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน กรรมาธิการ
๑๓. นายณรงค์ รัตนานุกูล กรรมาธิการ
๑๔. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมาธิการ
๑๕. นายธานี อ่อนละเอียด กรรมาธิการ

๑๖. พลตำรวจโท ...

๑๖. พลตำรวจโท พิสัณห์ จุลดิลก กรรมาธิการ

๑๗. พันตำรวจเอก ยุทธกร วงเวียน กรรมาธิการ

๑๘. พลตำรวจโท สมหมาย กองวิสัยสุข กรรมาธิการ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ประกอบข้อ ๙๙

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมาธิการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์

(ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์)

ประธานคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ

วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวบุษยพรรณ ปักการะโน)

นิติกรชำนาญการพิเศษ

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

การกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรวจ

สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา วรารัตน์ พิมพ์

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๐๖ ๖๖๔๙ ต่อ ๓๓๕๐ - ๑ ณัฏฐณิชา ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
การเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย
และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ ขึ้น ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๔) เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบาย ด้านกฎหมาย การบริหารงานยุติธรรม กระบวนการยุติธรรม การตำรวจ อัยการ และราชทัณฑ์ การปฏิบัติ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การสร้างความเท่าเทียม ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การพัฒนากลไกและวิธีการปฏิบัติงานกิจการตำรวจให้มีประสิทธิภาพ การพิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับ การประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ประกอบข้อ ๙๙ ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๑.๑ พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์	ประธานคณะกรรมาธิการ
๑.๑.๒ นางสุวรรณี สิริเวชชะพันธ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ พลเอก นิวัตร มีนะโยธิน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๑.๑.๔ พลตำรวจโท วิบูลย์ บางท่าไม้	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๑.๑.๕ พลตำรวจโท สมบัติ มิลินทจินดา	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๑.๑.๖ พลตำรวจตรี ปรัชญ์ชัย ใจชาญสุขกิจ	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๑.๑.๗ นางสาวปิยฉัฏฐ์ วันเฉลิม	รองโฆษกคณะกรรมาธิการ
๑.๑.๘ พลเอก ไพโรจน์ พานิชสมัย	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑.๑.๙ พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

อนึ่ง พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา สิ้นสุดสมาชิกภาพเนื่องจากเกษียณอายุราชการ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

๑.๒ คณะ ...

๑.๒ คณะกรรมาธิการได้มีมติแต่งตั้งนางสาวบุษยพรรณ ปักการะโน นิติกรชำนาญการพิเศษ และนายณธกร เมธาวริศากุล นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรวจ สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗ วรรคสี่

๑.๓ คณะกรรมาธิการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายขึ้น เพื่อกระทำกิจการ พิจารณาหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านการกฎหมาย การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมาธิการมอบหมาย ซึ่งคณะอนุกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๓.๑ ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	ประธานคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๒ นางสาวปิยฉัฏฐ์ วันเฉลิม	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการคนที่หนึ่ง
๑.๓.๓ พันตำรวจเอก ยุทธกร วงเวียน	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการคนที่สอง
๑.๓.๔ นางสาวปานหทัย ศรีสมุทร	เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๕ ศาสตราจารย์คณพล จันทน์หอม	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๖ นายคณิต วัลยะเพ็ชร์	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๗ รองศาสตราจารย์ณภัทร สรอัฑฒ์	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๘ นายบุญชัย ตั้งจิตดำรงรัตน์	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๙ นายบุญเสริม นาคสาร	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๐ นางภาณุมาศ สิทธิเวคิน	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๑ นายศุภกิจ แย้มประชา	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๒ นายสุชาติ หล่อโลหการ	อนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๓ พลตำรวจตรี ปิติ นิธินนทเศรษฐ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๔ พันตำรวจเอก พัชญ์กฤชโชค เกษมณี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๕ พันตำรวจเอก สำเริง ผลรอด	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๖ นางนริศรา รวมศิริวัฒนกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๗ นายไพฑูรย์ คล้ายยวงทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑.๓.๑๘ นายวีระ อัมพรกลิ่นแก้ว	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

๒. วิธีพิจารณา...

๒. วิธีพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะกรรมาธิการได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายเป็นผู้พิจารณาศึกษาการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อคณะกรรมาธิการ โดยคณะอนุกรรมาธิการได้เชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๒.๑.๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

๒.๒ คณะกรรมาธิการและคณะอนุกรรมาธิการได้จัดให้มีการประชุม จำนวน ๑๙ ครั้ง

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยคณะกรรมาธิการได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายเป็นผู้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมาธิการได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมาธิการด้วยความละเอียดเรียบร้อยแล้ว และได้มีมติเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการ

จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการโดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการขอให้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

พลตำรวจโท

(สมบัติ มิลินทจินดา)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ

วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

กฎหมายนับได้ว่าเป็นเรื่องยาก และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับประชาชนทั่วไปที่ไม่มีพื้นความรู้หรือไม่มีความสนใจเกี่ยวกับกฎหมาย ทั้งที่กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้น ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสอดแทรกอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละคนโดยไม่รู้ตัว ดังนั้น กฎหมาย การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายพยายามผลักดันให้มีกระบวนการที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น และที่สำคัญคือการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน” ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อเสนอเป็นช่องทางให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าถึงกฎหมายได้มากขึ้น ซึ่งคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา ได้มองเห็นประโยชน์ที่ประชาชนจะพึงได้รับจากรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว ประกอบกับต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีเหตุผลสำคัญคือ เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปโดยละเอียดรอบคอบ ไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และมีกลไกที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง คณะกรรมาธิการจึงได้นำรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว มาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดและขยายผล เพื่อให้การเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชนสามารถบังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

เพื่อให้เป้าหมายในการดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายได้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง คณะกรรมาธิการได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาศึกษาไว้ ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ : ความคืบหน้าในการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีการออกอนุบัญญัติในเรื่องต่าง ๆ จำนวน ๑๙ เรื่อง แยกออกเป็น (๑) กฎกระทรวง ๕ เรื่อง (๒) หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ต้องร่วมกันกำหนด ๒ เรื่อง (๓) แนวทางการดำเนินการที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กำหนด ๓ เรื่อง (๔) คำแนะนำหรือแนวทางการดำเนินการที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี กำหนด ๕ เรื่อง (๕) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด หน่วยละ ๒ เรื่อง (๖) มติหรือข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา หน่วยละ ๑ เรื่อง และ (๗) ประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในระบบกลางโดยผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วย ๒๐ กระทรวง และ ๑๐ องค์กร อีก ๑ เรื่อง ปรากฏว่าแม้จะต้องใช้เวลาในการติดตาม ทำความเข้าใจ และเร่งรัดให้ออกอนุบัญญัติต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จทั้งที่ได้ล่วงเลยเวลาที่กำหนดไปแล้วก็ตาม แต่ปัจจุบันนี้ ก็ได้มีการออกอนุบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จนครบถ้วนแล้ว

อย่างไรก็ดี มีข้อพิจารณาว่า เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดสภาพบังคับไว้ กรณีจึงต้องพิจารณาถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติหรือการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามขั้นตอน กระบวนการ และกลไกต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

ประเด็นที่ ๒ : การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน

ในปัจจุบันการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนนั้นจะกระทำโดยการนำบทบัญญัติของกฎหมายและอนุบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้ประกาศใช้บังคับแล้วนั้น พิมพ์เผยแพร่เป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดพิมพ์เป็นเล่มและการจัดทำเป็นแผ่นพับ รวมทั้งยังมีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมาย แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่อาจเข้าถึงกฎหมายได้อย่างแท้จริง เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดช่องทางหลักในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทางการไว้ ๒ ช่องทาง ได้แก่การเผยแพร่ผ่านระบบกลางและการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หน่วยงานของรัฐ โดยเนื้อหาที่จะนำมาเผยแพร่นั้น นอกจากจะมีการเผยแพร่บทบัญญัติของกฎหมาย

และอนุบัญญัติต่าง ๆ ที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันเป็นปกติอยู่แล้ว ยังได้กำหนดให้จัดทำและเผยแพร่ “คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้” “คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน” “ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย” รวมทั้ง “คำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลหรือองค์กรวินิจฉัยชี้ขาด” อีกด้วย ทั้งนี้ โดยมุ่งหมายให้ “ระบบกลาง” เป็นศูนย์รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งหมดอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการเผยแพร่ร่างกฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย การเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย แนวคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่

อย่างไรก็ดี เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดกรอบเวลาในการจัดทำระบบกลางไว้ ซึ่งขณะนี้การจัดทำระบบกลางอยู่ในขั้นตอนของการออกแบบระบบโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) คาดว่าจะออกแบบเสร็จและเริ่มทดลองใช้งานได้ประมาณสิ้นปี ๒๕๖๔ จึงควรติดตามและเร่งรัดการจัดทำระบบกลางให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และติดตามให้มีการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันด้วย

อนึ่ง เพื่อให้ระบบกลางสามารถตอบสนองการทำงานและใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ควรออกแบบระบบเพิ่มเติมโดยการเปิดช่องทางให้การดำเนินการของศาลต่าง ๆ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพิ่มเติมเกี่ยวกับความจำเป็นของกฎหมาย หรือภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนเพราะกฎหมายนั้น ก็จะทำให้สามารถใช้ระบบกลางได้อย่างคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เพื่อให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายเป็นไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อการรับรู้และการใช้ประโยชน์ของประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งผู้ที่ไม่รู้หนังสือหรือไม่สามารถเข้าถึงผ่านทางเทคโนโลยีที่จัดไว้ได้ ควรดำเนินการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้ด้วยวิธีการและช่องทางอื่น ๆ เพิ่มเติมและอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กันไปด้วย ได้แก่

๑. การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะในรูปแบบของการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation) หรืออินโฟกราฟฟิก (Infographic) สื่อภาพยนตร์ และสื่อโฆษณา เป็นต้น

๒. การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยตรง เช่น การจัดประชุม สัมมนา อบรม หรือการลงพื้นที่เพื่อไปให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

๓. การบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภาทนายความ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๔. การบรรจุวิชากฎหมายเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา

ยิ่งไปกว่านั้น จากการพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัตินี้ กับ ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. .... ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายที่รวบรวมข้อมูลกฎหมายอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการสืบค้น ทำนองเดียวกัน แต่หน้าที่และอำนาจในการกำหนดและกำกับดูแลเป็นของคณะกรรมการคนละคณะกัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดประเด็นเรื่องการซ้ำซ้อนกันหรือปัญหาในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงควรสร้างความชัดเจนลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในระบบกลางหรือฐานข้อมูลกฎหมายด้วย

<u>ประเด็นที่ ๓</u> : การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้ การเข้าถึง และการเข้าใจกฎหมายให้กับประชาชน

การที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่นั้น ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ เข้าถึงและเข้าใจกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ได้โดยง่ายและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง แต่หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้ว่ากฎหมายนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด มีความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือขอบเขตการมีผลใช้บังคับของกฎหมายนั้นโดยสรุปเป็นอย่างไร และมีหลักการสำคัญโดยสรุปเป็นข้อ ๆ ที่จะมีผลใช้บังคับกับประชาชนในเรื่องใดบ้าง พร้อมทั้งระบุหมวดหรือมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นไว้ด้วย เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบหรือสืบค้นรายละเอียดของกฎหมายได้โดยสะดวก และที่สำคัญควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิค รวมทั้งอาจจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายด้วยภาษาถิ่นของแต่ละภูมิภาค เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนให้แต่ละภูมิภาคสามารถเข้าถึงและเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ทั่วถึง และเท่าเทียม นอกจากนั้น คำอธิบายดังกล่าวอาจทำในลักษณะภาพประกอบเสียง หรือการแสดงผลของข้อมูลหรือความรู้โดยภาพที่อ่านและเข้าใจง่าย

(Infographic) แผนผัง แผนภูมิ หรือสื่อลักษณะอื่น ๆ มาประกอบ จะทำให้ง่ายขึ้นต่อการทำความเข้าใจอีกด้วย

<u>ประเด็นที่ ๔</u> : การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและอนุบัญญัติที่ออกตามกฎหมายนั้น

การที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย ก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕ ประการ คือ

๑. การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

๒. การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

๓. การลดความซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันของกฎหมาย

๔. การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

๕. การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อย่างไรก็ดี การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้อาจมีปัญหาและอุปสรรคดังนี้

๑. การประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นปัจจุบัน จะทำให้ไม่สามารถเริ่มต้นประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้หรือดำเนินการไปโดยไม่ถูกต้องครบถ้วน และการประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายล่าช้า หรือล่วงเลยเวลาที่กำหนด ย่อมส่งผลให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเริ่มต้นได้ล่าช้า ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

๒. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้มีสิทธิหรือหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ แต่เมื่อพิจารณาถึงช่องทางที่ใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์แล้ว น่าจะยังไม่สะท้อนให้เห็นถึงความครอบคลุมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้อย่างแท้จริง เช่น บางคนหรือบางกลุ่มยังไม่สามารถหรือไม่สนใจที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ หรือการจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นหรือการสำรวจความคิดเห็นนั้น

มีกลุ่มตัวอย่างน้อยเกินไป ให้เวลาน้อยเกินไป หรือยังไม่ได้รับฟังจากผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ถึงขั้นตอนและความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและแท้จริง จึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมาก

๓. แม้จะมีข้อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในระบบกลาง และให้แจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วยก็ตาม แต่ยังขาดความสมบูรณ์ในกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน หรือมาตรฐานในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ซึ่งอาจทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด ดังนั้น เพื่อให้การประเมินผลสัมฤทธิ์มีความสมบูรณ์มากขึ้น ควรกำหนดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่กำกับ ดูแล และตรวจสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการแล้วเสร็จ

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการโดยสรุป มีดังนี้

๑. ควรเร่งรัดการดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

๑.๑ ให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดำเนินการจัดทำระบบกลางให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว และครอบคลุมการดำเนินการทุกด้านตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

๑.๒ ให้เพิ่มกระบวนการตรวจสอบและติดตามให้มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ถูกต้องและครบถ้วนอยู่เสมอ

๑.๓ ให้สร้างความชัดเจนในเนื้อหาที่เกี่ยวกับฐานข้อมูลกฎหมายตามร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. .... กับระบบกลางตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อไม่ให้เกิดความลักลั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ

๒. การไม่มีหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และเร่งรัด ให้มีการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบกลางนั้น อาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น จึงควรจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานขึ้น ๑ หน่วยงาน เพื่อเป็นหน่วยงานกลางและเป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่ตรวจสอบ บริหารจัดการข้อมูล ดูแล และพัฒนาระบบกลางให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย สามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ แต่ก็มีข้อสังเกตว่า เป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลาและ

งบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการ และกลไกต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ เกิดความล่าช้าออกไปอีกได้

๓. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนไม่ควรจำกัดให้ทำแต่เฉพาะในระบบกลางและเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น แต่ควรมีช่องทางอื่น ๆ เพิ่มเติมและควบคู่กันไปด้วย ได้แก่

๓.๑ การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะในรูปแบบของการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation) หรืออินโฟกราฟฟิก (Infographic) สื่อภาพยนตร์และสื่อโฆษณา เป็นต้น

๓.๒ การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยตรง เช่น การจัดประชุม สัมมนา อบรม หรือการลงพื้นที่เพื่อไปให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

๓.๓ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภาทนายความ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๓.๔ การบรรจุวิชากฎหมายเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

๔. รูปแบบหรือวิธีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับประชาชนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของเพศ ช่วงอายุ อาชีพ พื้นฐานความรู้ รวมทั้งความแตกต่างทางกายภาพหรือความพิการ ซึ่งในเบื้องต้นจึงควรดำเนินการดังนี้

๔.๑ จัดแบ่งกลุ่มของกฎหมายให้เหมาะสมกับกลุ่มประชาชนที่จำเป็นต้องรู้หรือมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้น ๆ เช่น กลุ่มกฎหมายพื้นฐานทั่วไปที่ประชาชนทุกกลุ่มควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่คนพิการควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่สตรีควรรู้ เป็นต้น

๔.๒ รูปแบบการนำเสนอต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและกลุ่มประชาชน เช่น กลุ่มกฎหมายที่คนพิการควรรู้ อาจนำเสนอด้วยสื่อเสียง (สำหรับผู้พิการทางสายตา) กลุ่มกฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้อาจนำเสนอด้วยการ์ตูน แอนิเมชัน (Animation) คลิปวิดีโอ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เป็นต้น

๕. ภาษาที่ใช้ในการเผยแพร่เนื้อหาสาระของกฎหมายจะต้องมีความชัดเจน เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เฉพาะหรือภาษาทางวิชาการ และศัพท์เทคนิค และการเผยแพร่เป็น "ภาษาถิ่น" ก็จะยิ่งทำให้ประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ สามารถเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมอีกด้วย

๖. ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาฐานข้อมูลกฎหมายในระบบกลาง ซึ่งยังอาจมีข้อมูลตามที่กำหนดยังไม่ครบถ้วน และสมบูรณ์ ควรมีการเชื่อมโยงระบบกลางกับเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้นด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และควรเชื่อมโยงกับเว็บไซต์ที่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลหรือองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลหรือองค์กรดังกล่าว

๗. ควรเผยแพร่ข้อมูลสนธิสัญญาระหว่างประเทศในระบบกลางด้วยเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ค้นคว้าสนธิสัญญาระหว่างประเทศได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

๘. ควรออกแบบระบบฐานข้อมูลกฎหมายให้สามารถแจ้งเตือนกำหนดระยะเวลาการออกอนุบัญญัติ และระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๙. ควรหาแนวทางหรือวิธีการที่จะให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามมาตรา ๓๖ โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมาย

๑๐. รัฐบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนและต่อเนื่อง อันจะทำให้การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

๑๑. ควรกำหนดมาตรการที่มีลักษณะเป็นสภาพบังคับให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และอนุบัญญัติที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้บังเกิดผลได้อย่างแท้จริง เช่น มาตรการในทางบริหาร เป็นต้น

สารบัญ

		หน้า
บทสรุปผู้บริหาร		(ก)
บทที่ ๑	บทนำ	๑
บทที่ ๒	ข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาศึกษา	๓
	๒.๑ ข้อมูลจากการชี้แจงของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓
	๒.๒ ข้อมูลจากกฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๓
บทที่ ๓	การพิจารณาศึกษา	๕
	๓.๑ สรุปสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการชี้แจงของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๕
	๓.๒ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษากฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๒๐
บทที่ ๔	ผลการพิจารณาศึกษา	๔๗
	๔.๑ ความเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ	๔๗
บทที่ ๕	ข้อเสนอแนะ	๗๕
บรรณานุกรม		๗๙
ภาคผนวก		๘๑

บทที่ ๑
บทนำ

สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา ครั้งที่ ๗/๒๕๖๒ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ ซึ่งคณะกรรมาธิการได้มีมติให้คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายนำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง "แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน" ที่คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอในรายงานดังกล่าวแล้วนั้นมาพิจารณาศึกษาประกอบกับหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่นอกจากจะมีสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำร่างกฎหมายแล้ว ยังมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้และการเข้าถึงกฎหมายของประชาชน การเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วอีกด้วย

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำประเด็นข้อเสนอในรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง "แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน" ของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบมาต่อยอดและขยายผลการดำเนินการเกี่ยวกับการรับรู้และการเข้าถึงกฎหมายของประชาชน รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ต่อไป

หน้าว่าง

บทที่ ๒
ข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาศึกษา

๒.๑ ข้อมูลจากการชี้แจงของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ ข้อมูลจากการชี้แจงของผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นายจุมพล ศรีจงศิริกุล นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองพัฒนากฎหมาย) ในการประชุมคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมาย ครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันอังคารที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒

๒.๑.๒ ข้อมูลจากการชี้แจงของผู้แทนสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (นายอาศิส อัญญะโพธิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาดิจิทัลโซลูชันส์) และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นายอภิชัย กู้เมือง นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองพัฒนากฎหมาย) ในการประชุมคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมาย ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๓ เมื่อวันอังคารที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

๒.๒ ข้อมูลจากกฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง[๑] ได้แก่

๒.๒.๑ ข้อมูลจากกฎหมาย

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน[๒]

(๒) พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

(๓) พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

(๔) ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....

---

๑ เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจข้อมูลจากเอกสาร จึงได้จัดเรียงเอกสารดังกล่าวตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

๒.๒.๒ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๑) รายงานประจำปี ๒๕๕๙ เรื่อง สรุปผลการปฏิบัติการตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) รายงานการเดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคี ของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑

(๓) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง "แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน" ที่คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒

(๔) รายงานการพิจารณาศึกษาและติดตามความคืบหน้า เรื่อง การจัดการสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม ที่คณะอนุกรรมาธิการการยุติธรรม เสนอต่อคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา ในการประชุมครั้งที่ ๓๐/๒๕๖๓ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓

บทที่ ๓
การพิจารณาศึกษา

๓.๑ สรุปสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการชี้แจงของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๑ สรุปสาระสำคัญของข้อมูลจากการชี้แจงของผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นายจุมพล ศรีจงศิริกุล นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองพัฒนากฎหมาย) ในการประชุมคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมาย ครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันอังคารที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒

คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๒ เมื่อวันจันทร์ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ ได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายที่ให้เชิญผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามาชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

นายจุมพล ศรีจงศิริกุล นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองพัฒนากฎหมาย ได้มาชี้แจงข้อมูลในการประชุมคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมาย ครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันอังคารที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ สรุปได้ดังนี้

(๑) <u>การจัดทำอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒</u> อยู่ระหว่างการดำเนินการและเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี โดยคาดหมายว่าจะให้มีผลใช้บังคับพร้อมกับพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

สำหรับร่างอนุบัญญัติที่อยู่ในระหว่างจัดทำ มีดังนี้

(๑.๑) ร่างแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

(๑.๒) ร่างแนวทางการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย

(๑.๓) ร่างแนวทางการใช้ระบบอนุญาต

(๑.๔) ร่างแนวทางการใช้ระบบคณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่ทำหน้าที่ร่วมกัน

(๑.๕) ร่างแนวทางการกำหนดดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกฎหมาย

(๑.๖) ร่างแนวทางการกำหนดโทษอาญา

(๑.๗) ร่างแนวทางประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

(๑.๘) ร่างกฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

(๑.๙) ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง

(๑.๑๐) ร่างแนวทางการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

(๒) การรับรู้ การเข้าถึง และการเข้าใจกฎหมายตามกลไกของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะให้มีการจัดทำระบบกลางกฎหมายของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล ๒ ส่วน ได้แก่

ข้อมูลส่วนที่หนึ่ง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการออกกฎหมาย ตั้งแต่การเสนอกฎหมายจนถึงการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อมูลส่วนที่สอง เป็นฐานข้อมูลกฎหมายทั้งหมดของประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบร่วมกันจัดทำและพัฒนาระบบ ขณะนี้อยู่ระหว่างรอจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ และคาดว่าระบบเบื้องต้นจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๖๓ นอกจากนี้ ยังได้ประสานขอคำแนะนำจากหน่วยงานจากต่างประเทศที่มีการจัดทำระบบกลางของกฎหมายด้วย โดยใช้ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีอยู่เป็นฐานข้อมูลเริ่มต้น และจะรวบรวมข้อมูลกฎหมายจากหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มเติมต่อไป ซึ่งในทางเทคนิคฐานข้อมูลกฎหมายกลางควรเก็บรวบรวมไว้ที่เดียวกันโดยจะจัดเก็บไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่ทั้งนี้หน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถจัดเก็บข้อมูลกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองได้ด้วย

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการวบรวมกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นหลัก ส่วนข้อมูลกฎหมายระดับอนุบัญญัติที่ไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น หลังจากบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้หน่วยงานต่าง ๆ จัดส่งข้อมูลอนุบัญญัติตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง[๓] ที่ไม่ได้ประกาศ

---

[๓] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๖ (วรรคสอง) กฎเกณฑ์ตาม (๑) ให้หมายความถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ และให้หมายความรวมถึงเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

ในราชกิจจานุเบกษามายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลกลางกฎหมายของประเทศต่อไป

ประเด็นการเผยแพร่กฎเกณฑ์ตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง จะเป็นการเผยแพร่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้ประชาชนทราบว่าต้องปฏิบัติอย่างไรตามกฎหมายนั้น แต่ไม่รวมถึงแนวทางปฏิบัติซึ่งเป็นเรื่องภายในหน่วยงาน หรือเรื่องเฉพาะบุคคล

นอกจากการเผยแพร่ตัวบทกฎหมายแล้ว พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้มีการเผยแพร่คำอธิบายกฎหมาย เนื่องจากต้องการให้ประชาชนสามารถเข้าใจกฎหมายได้ด้วย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในการจัดทำร่างอนุบัญญัติ แนวทาง หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบาย ตลอดจนมีการสอบถามและรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีแนวคิดว่าคำอธิบายกฎหมายต้องใช้ภาษาที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ประชาชนทราบและเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนผลของการฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำคำอธิบายกฎหมายระหว่างหน่วยงานด้วยกัน และหากประชาชนไม่เข้าใจคำอธิบายกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีศูนย์ข้อมูลกฎหมายและมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้อธิบายหากมีประชาชนหรือหน่วยงานสอบถาม และในทางปฏิบัติทุกหน่วยงานควรมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถอธิบายกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนต่อผู้สอบถามได้ เนื่องจากหน่วยงานเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และมีความเข้าใจในรายละเอียดของกฎหมายนั้น ๆ ดีกว่า

สำหรับประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลกฎหมายในรูปแบบดิจิทัลได้ หากข้อมูลทางกฎหมายนั้นเป็นข้อมูลสาธารณะหรือข้อมูลข่าวสารราชการ หน่วยงานต่าง ๆ ต้องเตรียมความพร้อมและจัดทำเพื่อให้ประชาชนตรวจดูข้อมูลหรือข่าวสารได้ และในอนาคตอาจจะมีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอีกช่องทางหนึ่ง อีกทั้งปัจจุบันมีการนำกฎหมายบางฉบับมาอ่านเป็นกฎหมายเสียงและเผยแพร่ผ่านช่องทางของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาสำหรับประชาชนผู้มีปัญหาทางสายตาด้วยแล้ว

ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะนำไปปรับปรุงหลักสูตรอบรมนักกฎหมายภาครัฐ เพื่อให้นักกฎหมายในหน่วยงานภาครัฐผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจและมีแนวทางการดำเนินการไปในทางเดียวกัน

(๓) <u>การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒</u> กำหนดให้หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายเป็นผู้ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย แต่ได้ยกเว้นให้ไม่ต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายบางประเภทไว้ เช่น ประมวลกฎหมาย เนื่องจากประมวลกฎหมายประกอบด้วยเนื้อหากฎหมายซึ่งแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับในคราวเดียวกันในทางปฏิบัติทำได้ยาก

และเพื่อให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ต้องทำการประเมินแยกเป็นเรื่อง ๆ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีคณะกรรมการปรับปรุงประมวลกฎหมาย จึงให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นผู้ประเมินผลสัมฤทธิ์การบังคับใช้ประมวลกฎหมาย

๓.๑.๒ สรุปสาระสำคัญของข้อมูลจากการชี้แจงของผู้แทนสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (นายอาศิส อัญญะโพธิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาดิจิทัลโซลูชันส์) และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นายอภิชัย กู้เมือง นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองพัฒนากฎหมาย) ในการประชุมคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมาย ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๓ เมื่อวันอังคารที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ วุฒิสภา ในการประชุมครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๓ เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายที่ให้เชิญผู้แทนสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาชี้แจงข้อมูลความคืบหน้าการจัดทำระบบกลางและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

นายอาศิส อัญญะโพธิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาดิจิทัลโซลูชันส์ ผู้แทนสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และนายอภิชัย กู้เมือง นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองพัฒนากฎหมาย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุม สรุปได้ดังนี้

(๑) แผนการจัดทำระบบกลาง ขั้นตอน กรอบระยะเวลาการดำเนินการ

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ประกาศในราชกิจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ซึ่งต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อร่วมกันกำหนดรายละเอียดความต้องการเบื้องต้น (Requirement) ประกอบด้วยผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดให้มีการบำรุงรักษา และพัฒนาระบบกลาง รวมทั้งผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ ร่วมกันให้ความเห็นจนได้ความต้องการเบื้องต้น (requirement) ออกมา โดยมีแผนการดำเนินการดังนี้

แผนการดำเนินงาน

(๑.๑) เดือนตุลาคม ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้รับความต้องการเบื้องต้น (requirement) จากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นการกำหนดความต้องการไว้แบบกว้าง ๆ ดังนั้น เมื่อสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้รับมาแล้ว จึงได้แปลงความต้องการเบื้องต้น (requirement) ดังกล่าวเป็นคุณสมบัติเชิงเทคนิคของระบบและซอฟต์แวร์ (software) ที่จะต้องจัดหาและพัฒนาเพื่อเตรียมการในขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้างต่อไป และในระหว่างรอการอนุมัติงบประมาณ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้พิจารณากำหนดรายละเอียดคุณสมบัติของระบบกลางไปพร้อม ๆ กันด้วย ซึ่งภายหลังจากที่ได้ร่างรายละเอียดคุณสมบัติของระบบกลางแล้ว สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้เชิญผู้ประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรายละเอียดคุณสมบัติของระบบกลางว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ เพียงใด และยังขาดเทคนิคในส่วนใดบ้าง หรือควรกำหนดคุณสมบัติใดเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบกลางสามารถขยายผลครอบคลุมถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วย

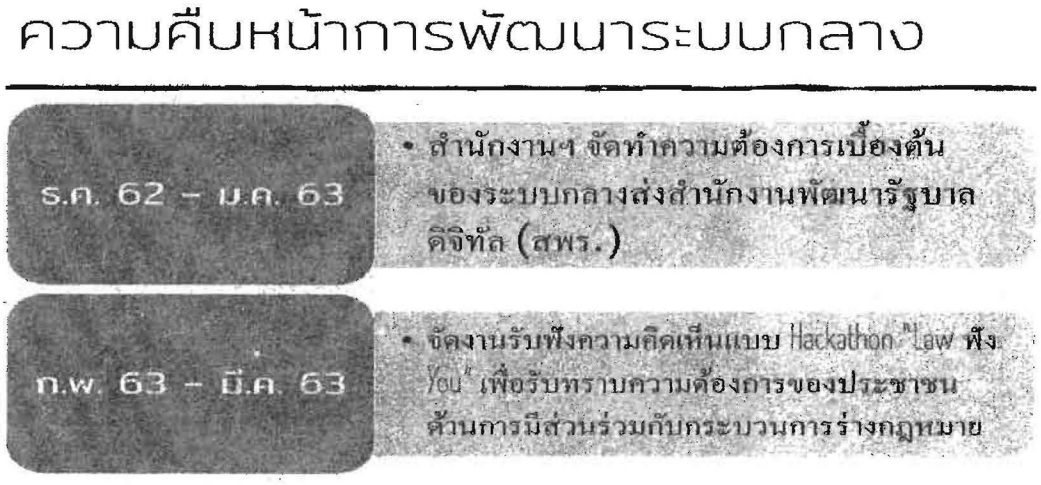

(๑.๒) ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๒ - เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ได้มีการเก็บข้อมูลความต้องการจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพิ่มเติม และดำเนินการจัดทำร่างข้อกำหนดของผู้ว่าจ้าง (Term of Reference : TOR)

(๑.๓) วันเสาร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ได้มีการจัดสัมมนา Hackathon เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบกลางจากประชาชนทุกภาคส่วน ได้แก่ กลุ่มคนทำงาน กลุ่มผู้พิการทางสายตา กลุ่มนักศึกษา ทั้งสายนิติศาสตร์และสายเทคนิค กลุ่มนักพัฒนาซอฟต์แวร์ กลุ่มทหารและตำรวจ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มพระภิกษุสงฆ์

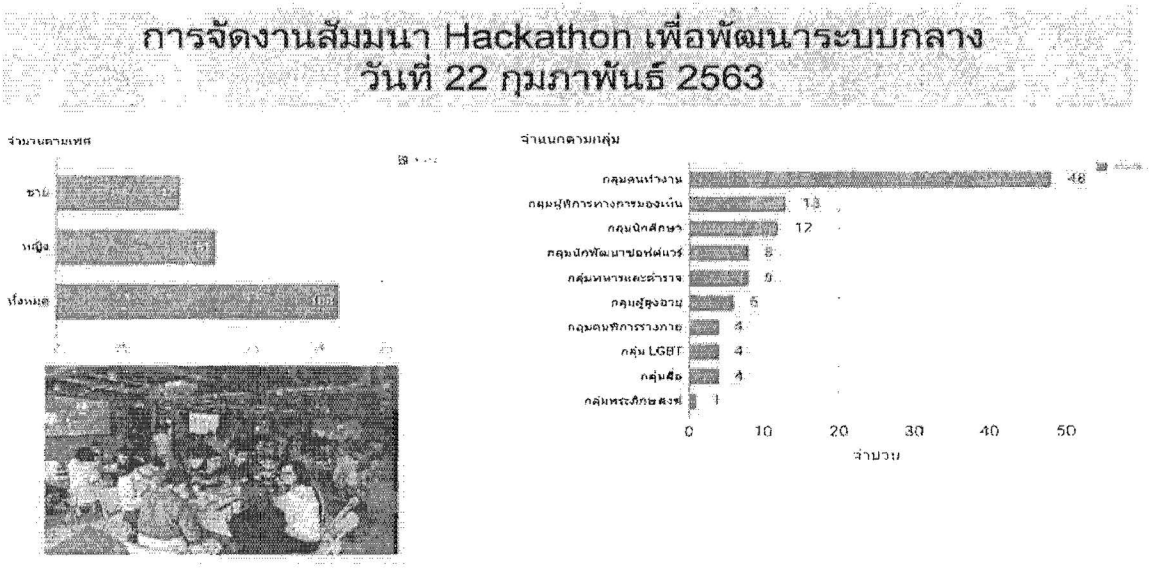

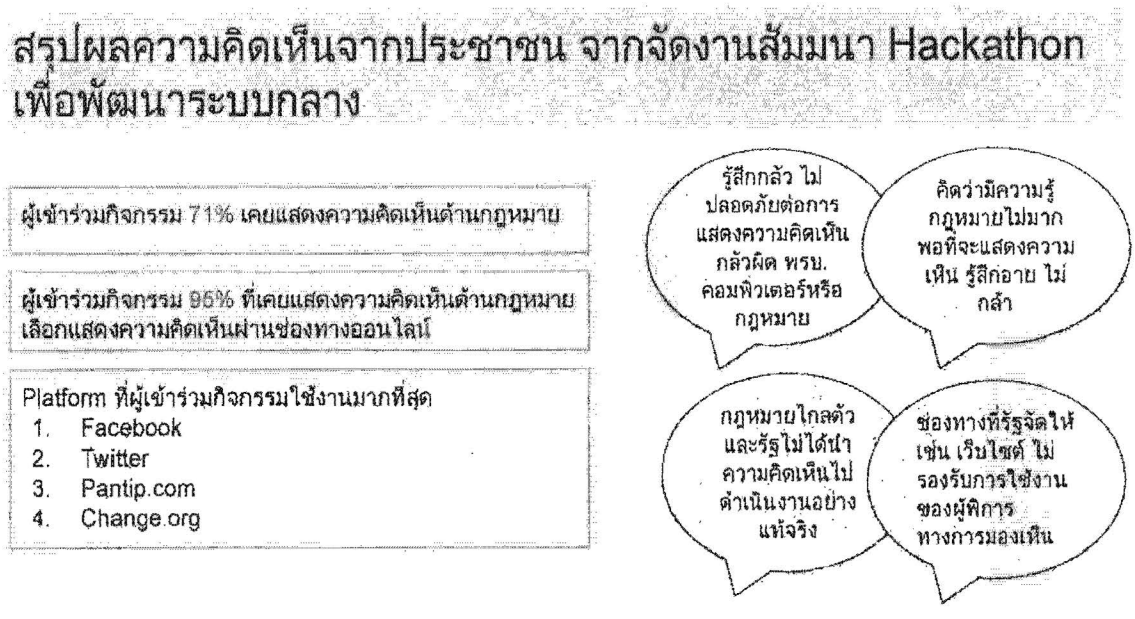

สรุปการจัดกิจกรรมสัมมนา Hackathon เพื่อพัฒนาระบบกลางฯ
วันที่ 22 ก.พ. 2563 (ต่อ)

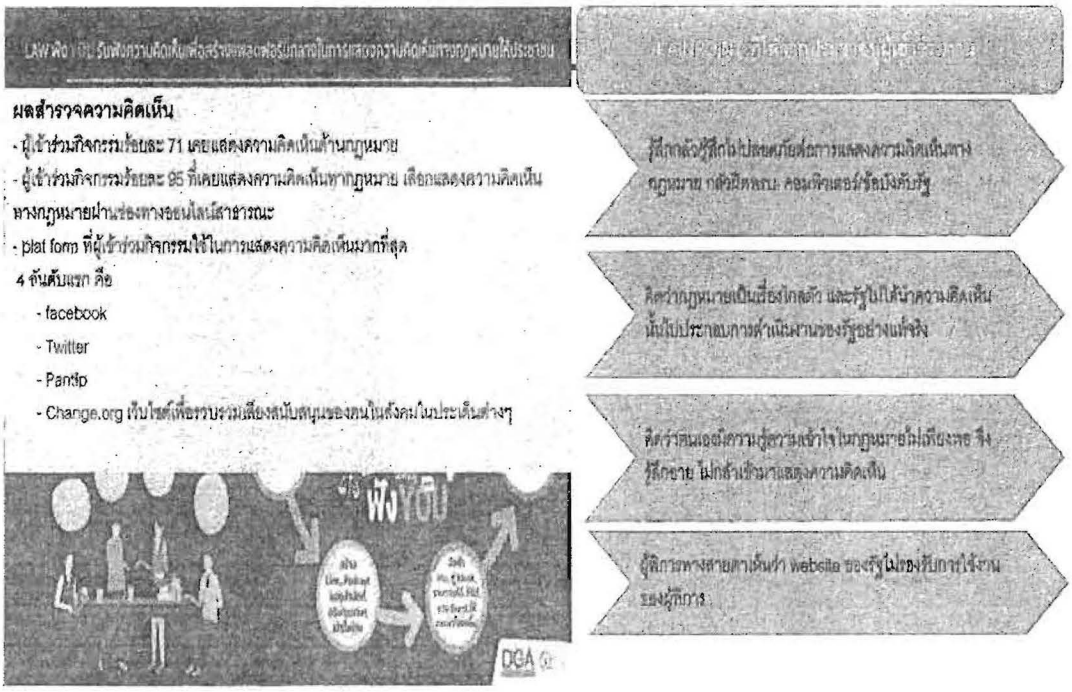

(๑.๔) ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ได้รับจัดสรรงบประมาณ

(๑.๕) เดือนมีนาคม ๒๕๖๓ มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาระบบ

ภาพข่าว การจัดงานสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบกลางฯ

สรุปการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแนวทาง/ขอบเขตการพัฒนาระบบกลางฯ
วันที่ 11 มี.ค. 2563

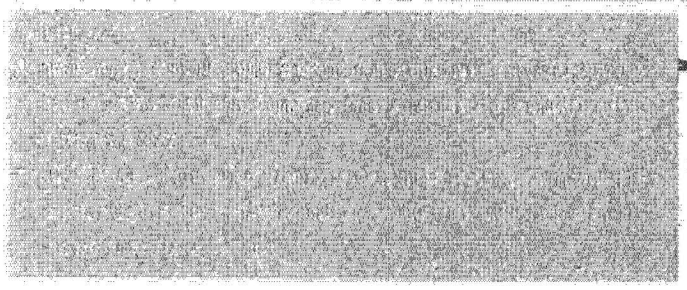

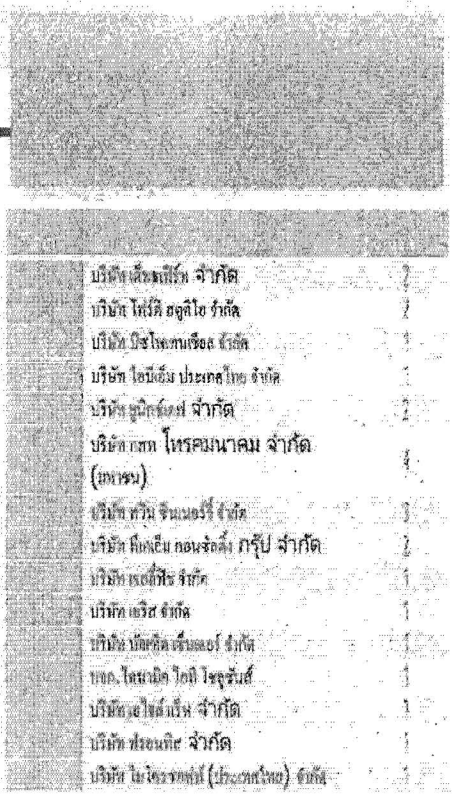

(๑.๖) เดือนเมษายน - เดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ ดำเนินกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างโดยเชิญชวนผู้ให้ความสนใจยื่นข้อเสนอให้ความเห็นต่อ TOR

ภายหลังจากการจัดสัมมนา Hackhathon และรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และได้รับจัดสรรงบประมาณแล้ว สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ก็ได้ดำเนินกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างโดยเชิญชวนผู้ให้ความสนใจยื่นข้อเสนอให้ความเห็นต่อ TOR ซึ่งปรากฏว่ามีผู้ยื่นข้อเสนอประกวดราคา จำนวน ๔ ราย ในขั้นตอนต่อไป สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จะได้มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาข้อเสนอของทั้ง ๔ รายดังกล่าวว่ามีคุณสมบัติสอดคล้องกับ TOR หรือไม่ และราคาที่เสนอเป็นอย่างไร ซึ่งจะพิจารณาในหลายองค์ประกอบโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าประสิทธิภาพต่อราคา (Price Performance) ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาผลการประกวดราคา

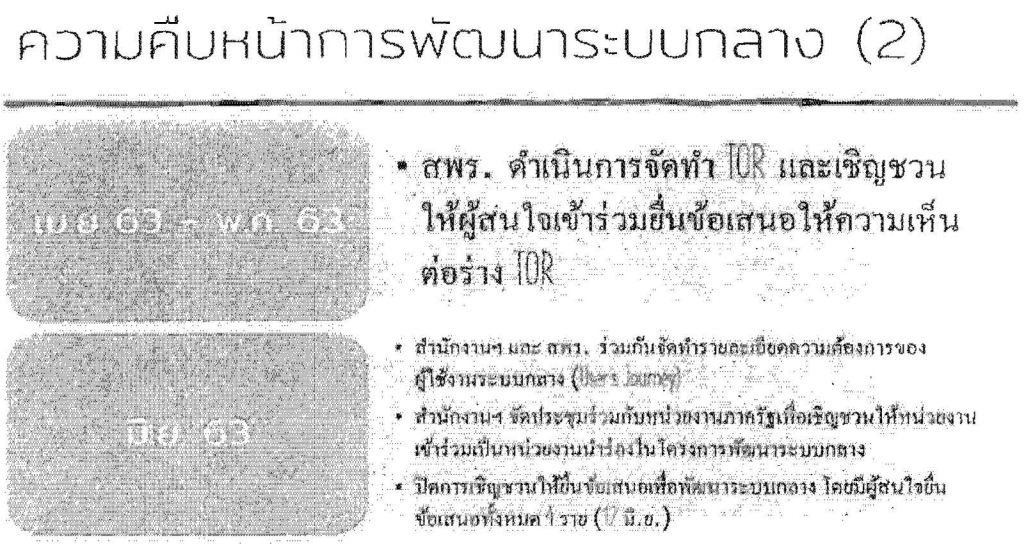

อนึ่ง การจัดซื้อจัดจ้างระบบกลางนั้น เป็นการประกวดราคาเฉพาะในส่วนของแอปพลิเคชัน (application) เนื่องจากสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ให้บริการ Government Cloud (G – Cloud) อยู่แล้ว โดย G – Cloud เป็นเสมือนฮาร์ดแวร์ที่สามารถนำระบบมาพัฒนาและติดตั้งบนฮาร์ดแวร์ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้ทันที นอกจากนี้ ยังได้กำหนดทางเลือกอื่นเพื่อรองรับกรณีมีการใช้งานจำนวนมากจนระบบฮาร์ดแวร์ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ที่มีอยู่ไม่เพียงพออีกด้วย โดยให้ผู้ประกอบการสามารถเสนอให้ใช้ Cloud ที่อื่นก็ได้

(๑.๗) เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ดำเนินการพัฒนาระบบและทดสอบการใช้งานภายในสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ถ้าหากสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ คาดว่าในเดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม ๒๕๖๓ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จะสามารถพัฒนาและทดสอบการใช้งานภายในสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ และถ้าระบบมีความสมบูรณ์ระดับหนึ่งก็จะทดลองใช้กับการรับฟังความคิดเห็นของกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งก่อน

(๑.๘) ในช่วงเดือนมกราคม - เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ ดำเนินการพัฒนาระบบและทดสอบการใช้งานกับหน่วยงานนำร่องต่าง ๆ โดยจะเชิญหน่วยงานที่มีการรับฟังความคิดเห็นทางกฎหมายมาทดสอบระบบ หากไม่มีข้อขัดข้องก็จะเปิดใช้งานระบบกลางอย่างเต็มรูปแบบในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔

(๑.๙) เดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ เปิดใช้งานระบบกลางอย่างเต็มรูปแบบ

(๒) แผนในการพัฒนาระบบกลาง กำหนดไว้เป็น ๒ ระยะ ได้แก่

ระยะที่หนึ่ง พัฒนาระบบการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งคาดว่าจะเปิดใช้งานได้ในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔

ระยะที่สอง พัฒนาฐานข้อมูลกฎหมาย เป็นการนำระบบฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีอยู่ในขณะนั้น มาพัฒนายกระดับให้ดียิ่งขึ้นให้เทียบเท่ากับระดับสากล โดยจะเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาต่อไป คาดว่าจะดำเนินการในปี ๒๕๖๕

(๓) แนวคิดการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายในระบบกลาง

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ยังไม่ได้หารือในรายละเอียดกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เนื่องจากต้องให้ระบบการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามแผนระยะที่หนึ่งแล้วเสร็จและระบบมีความสมบูรณ์ จึงจะดำเนินการพัฒนาระบบระยะที่สองต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรจัดฐานข้อมูลกฎหมายไว้ในระบบกลางทั้งหมด โดยหน่วยงานของรัฐสามารถดึงข้อมูลจากระบบกลางไปแสดงผลได้ นอกจากนี้ ยังสามารถประมวลผลได้ว่ากฎหมายทั้งหมดมีจำนวนเท่าใด จำแนกอยู่ในกระทรวงใดบ้าง การเก็บข้อมูลกฎหมายให้อยู่ตามระบบสารสนเทศของหน่วยงานต่าง ๆ จะเกิดปัญหาค่อนข้างมาก เพราะบางหน่วยงานมีความเข้มแข็งในการดูแลระบบฐานข้อมูลกฎหมาย แต่บางหน่วยงานขาดความเข้มแข็งในการดูแลระบบฐานข้อมูลกฎหมาย

ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัจจุบันมีกฎหมายที่สมบูรณ์ในระดับพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จนถึงกฎกระทรวง รวมทั้งกฎหมายที่ยกเลิกแล้ว แต่ยังไม่มีการหารือในรายละเอียดว่าฐานข้อมูลจะครอบคลุมฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือไม่ ทั้งนี้ ฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกายังดำเนินการและพัฒนาคู่ขนานกันไปกับฐานข้อมูลกฎหมายในระบบกลาง

ในการเผยแพร่กฎเกณฑ์ตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาเผยแพร่กฎเกณฑ์ดังกล่าวในส่วนที่เป็นระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ ตลอดจนเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาเฉพาะที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนเป็นการทั่วไป แต่ถ้าหลักเกณฑ์ที่เป็นการเฉพาะหรือการบริหารงานภายในไม่จำเป็นต้องนำมาเผยแพร่ในระบบกลาง

หน่วยงานอื่นที่มีข้อมูลประกาศหรือระเบียบจำนวนมากและมีระบบฐานข้อมูลที่มีความพร้อม เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ อาจจะเปิดช่องให้เชื่อมโยงข้อมูลมาที่ระบบกลางเป็นหน่วยงานนำร่อง โดยอยู่ระหว่างการหารือ

(๔) แนวทางการดูแลและบริหารระบบ เพื่อให้ระบบกลางสามารถรองรับการเข้าใช้งานพร้อมกันของประชาชนได้มากน้อยเพียงไร

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ประเมินว่าประชาชนทั่วไปเข้าใช้งานระบบกลางน่าจะอยู่ในวิสัยที่ระบบของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รองรับได้ การใช้บริการหนึ่งแสนคนต่อวันถือว่าใช้บริการปกติที่ระบบสามารถรองรับได้ แต่ถ้ามีคนใช้จำนวนมากกว่าปกติ ในทางเทคนิคจะมีเทคโนโลยีรองรับและได้กำหนดไว้ใน TOR ด้วยแล้ว โดยบริษัทผู้เสนอราคาจะต้องออกแบบซอฟต์แวร์เพื่อให้รองรับกรณีมีคนใช้งานจำนวนมากกว่าปกติ รวมทั้งกรณีมีผู้พยายามเข้าโจมตีระบบด้วย

(๕) การเข้าใช้ประโยชน์ในระบบกลางของหน่วยงานของรัฐ

กรณีหน่วยงานของรัฐแม้ไม่ใช่หน่วยงานที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้นก็สามารถเข้าเป็นผู้ใช้ระบบได้ ซึ่งได้กำหนดความต้องการไว้แล้วและในทางเทคนิคก็สามารถดำเนินการได้ แต่วิธีการบริหารจัดการจะหารือกันต่อไปว่าจะกำหนดวิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสม ถ้าเปิดกว้างมากเกินไปจะทำให้มีข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเข้ามาในระบบ

(๖) การออกแบบรูปแบบการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายผ่านระบบกลางและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เข้าไปแสดงความคิดเห็นในระบบกลาง

คณะทำงานที่ร่างความต้องการเบื้องต้น (requirement) รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ความสำคัญกับประเด็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการร่างความต้องการเบื้องต้น (requirement) โจทย์ที่ต้องการคือให้แยกระบบที่ใช้ในการสมัครและการเข้าสู่ระบบออกจากระบบการรับฟังความคิดเห็น โดยให้ข้อมูลส่วนบุคคลไปปรากฏอีกที่หนึ่ง และเมื่อแสดงความคิดเห็นแล้วประชาชนมีสิทธิจะแสดงข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถแยกได้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้เสนอทางเลือกอื่นไว้ เช่น ถ้าประชาชนต้องการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่ประสงค์จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่จะไม่นำความเห็นนั้นเผยแพร่ในเว็บไซต์ อย่างไรก็ตาม ในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนก็ยังคงต้องแสดงตัวตนในระดับหนึ่ง เช่น ยืนยันหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือเป็นผู้ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจดแจ้งไว้ โดยจะกำหนดแนวทางที่มีความยืดหยุ่นพอสมควร เช่น ให้หน่วยงานของรัฐกำหนดได้เองว่ากฎหมายที่จะรับฟังความคิดเห็นนั้นไม่รับฟังผู้แสดงความคิดเห็นที่ไม่แสดงตัวตน หรือแม้ไม่แสดงตัวตนก็แสดงความคิดเห็นได้

ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และจะใช้วิธีการอื่นด้วยก็ได้ แต่มีความมุ่งหมายให้รับฟังความเห็นผ่านระบบกลางเป็นหลัก ทั้งนี้ การรับฟังความคิดเห็นผ่าน www.lawamendment.go.th ก็ยังสามารถดำเนินการได้

(๗) แนวทางหรือแนวคิดในการเชื่อมโยงข้อมูลกฎหมายไปยังรัฐสภา

การเชื่อมโยงข้อมูลกฎหมายไปยังรัฐสภามีการวางแผนรองรับไว้แล้ว โดยในสัปดาห์ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ประชุมร่วมกับสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อหารือเกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ของแต่ละเว็บไซต์ของหน่วยงานในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้เข้าสู่ระบบกลาง การดำเนินการของทั้ง ๔ หน่วยงาน จะอยู่ในแผนการพัฒนาระบบกลางระยะที่สอง ในเบื้องต้นพบว่าระบบการรับฟังความคิดเห็นของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในกรณีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยประชาชนและร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดรูปแบบไว้โดยเฉพาะแล้ว และในทางเทคนิคสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบกลางได้และเมื่อดำเนินการตามแผนการพัฒนาระบบกลางระยะที่สอง จะประชุมหารือในระดับที่เข้มข้นขึ้น

(๘) แนวทางให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงระบบกลาง

มีการกำหนดคุณสมบัติไว้ใน TOR ว่าระบบต้องรองรับมาตรฐาน WCAG ซึ่งเป็นมาตรฐานการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยจะสามารถใช้ร่วมกับโปรแกรมการอ่านออกเสียงให้ผู้พิการทางสายตาสามารถรับฟังได้

(๙) แนวทางหรือหลักเกณฑ์การรับจดแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งสมควรรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายผ่านระบบกลาง

เนื่องจากระบบการรับจดแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของระบบกลาง แต่โดยที่การพัฒนาระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเห็นว่าควรให้ระบบกลางในส่วนของระบบการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายมีความสมบูรณ์ก่อน จากนั้นจึงจะดำเนินการออกหลักเกณฑ์หรือแนวทางการรับจดแจ้งและแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่ระหว่างรวบรวมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้มีคำสั่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ที่ ๔/๒๕๖๓ เมื่อวันพุธที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประชาสัมพันธ์ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาและวางแนวทางการรับจดแจ้งและแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้อง และได้มีหนังสือเวียนสอบถามไปยังหน่วยงานมีการกำหนดกลุ่มของผู้เกี่ยวข้องบางกลุ่มกฎหมายแล้ว เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ปัจจุบันคณะอนุกรรมการอยู่ระหว่างรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายต่อไป

(๑๐) ระบบกลางสามารถเปิดใช้งานได้ไปพลาง หรือต้องรอให้ระบบแล้วเสร็จสมบูรณ์จึงจะเปิดใช้งานได้

ตามแผนการพัฒนาระบบกลาง ระยะที่หนึ่ง เป็นการพัฒนาระบบการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตามแผนคาดว่าจะเปิดใช้งานจริงในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ เนื่องการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเกี่ยวข้องทั้งกระบวนการก่อนการตรากฎหมายและภายหลังเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว ในชั้นของการเสนอร่างกฎหมายก็ดีหรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายก็ดีจะต้องรับฟังความคิดเห็น ในการรับฟังความคิดเห็นจะมีระบบที่สำคัญคือระบบจดแจ้งผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการที่จะทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมจึงต้องรีบพัฒนาขึ้นก่อน

ระยะที่สองเป็นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมาย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ ตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ระบุไว้ ซึ่งการดำเนินการในปัจจุบันนี้คือให้แต่ละหน่วยงานเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ของหน่วยงานไว้ในเว็บไซต์ของตนก่อน การพัฒนาระยะที่สอง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จะทยอยนำข้อมูลเข้าระบบกลาง ซึ่งในทางปฏิบัติสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จะหารือเกี่ยวกับการนำข้อมูลเข้าระบบกลางต่อไป

(๑๑) ตามที่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายหรือดำเนินการใด ๆ ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด ผ่านระบบสารสนเทศของหน่วยงานในระหว่างที่ระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จนั้น มีหน่วยงานใดทำหน้าที่ตรวจสอบว่ามีการเผยแพร่ข้อมูลครบถ้วนแล้วหรือไม่ และหากพบว่าหน่วยงานใดไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด มีแนวทางตรวจสอบหรือมาตรการดำเนินการอย่างไรต่อไป

การตรวจสอบข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านระบบสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐในระหว่างที่ระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จนั้น ผู้ตรวจสอบ ได้แก่ ๑) หน่วยงานเจ้าของเรื่องที่นำเข้าข้อมูลซึ่งจะรู้รายละเอียดในทางปฏิบัติมากที่สุด และ ๒) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยกองพัฒนากฎหมาย ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ โดยเบื้องต้นจะตรวจสอบในระดับกระทรวงก่อน ลำดับต่อไปจะตรวจสอบหน่วยงานของรัฐประเภทอื่น และองค์กรอิสระ หากตรวจสอบแล้วพบว่าดำเนินการไม่ครบถ้วนก็จะประสานแจ้งเป็นการภายในว่าหน่วยงานนำเข้าข้อมูลไม่ครบถ้วนเนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน และหากมีข้อสงสัยหรือข้อขัดข้องให้ติดต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งจะระบุชื่อเจ้าหน้าที่ที่สามารถติดต่อไว้ด้วย

ส่วนข้อมูลการประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานผู้รับผิดชอบประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้น กองพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ติดตามแล้วพบว่าปัจจุบันดำเนินการประกาศครบทั้ง ๒๐ กระทรวงแล้ว ส่วนสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้ประกาศครบทั้ง ๑๐ องค์กรแล้วเช่นกัน ทั้งนี้ ในอนาคตถ้าการดำเนินตามแผนในระยะที่หนึ่งเป็นรูปธรรมและระบบมีความเสถียรแล้ว จะนำเข้าข้อมูลไว้ในระบบกลางต่อไป

(๑๒) ตัวอย่างหน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของกระทรวง และคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้นำมาเผยแพร่ในเว็บไซต์ www.lawreform.go.th อีกด้วยเพราะถือเป็นตัวอย่างที่ดี

หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ว่ากฎหมายนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด ซึ่งอย่างน้อยควรประกอบด้วย

(๑๒.๑) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมายนั้นโดยสรุป

(๑๒.๒) สาระสำคัญของกฎหมายนั้นโดยสรุปเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งระบุหมวดหรือมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นไว้

(๑๒.๓) เนื้อหาอื่นที่สมควรอธิบายให้ประชาชนทราบ เช่น คำอธิบายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายหรือผลกระทบที่อาจได้รับจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

ถ้าจัดทำครบทั้ง ๓ องค์ประกอบข้างต้นแล้ว หน่วยงานสามารถนำไปเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานได้และให้แจ้งมายังคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ซึ่งถ้าคณะกรรมการพัฒนากฎหมายตรวจสอบแล้วพบว่ามีสาระสำคัญครบถ้วน ก็จะนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย (www.lawreform.go.th) อีกช่องทางหนึ่งด้วย ปัจจุบันแต่ละหน่วยงานยังอยู่ระหว่างการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายซึ่งยังมีไม่มากนัก

(๑๓) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ได้แก่

(๑๓.๑) ได้รับจัดสรรงบประมาณล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาระบบล่าช้าตามไปด้วย

(๑๓.๒) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐในการให้ข้อมูลกฎหมายและการติดตามประสานงาน เนื่องจากเป็นการดำเนินการตามกฎหมายใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติเดิม ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร

(๑๓.๓) นักกฎหมายกฤษฎีกายังไม่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและเทคนิคเฉพาะ จึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รวมทั้งบุคลากรของหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากแต่ละหน่วยงานมีผู้ประสานงานหลัก จะทำให้การดำเนินการมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ถ้ามีการดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้ว แต่ละหน่วยงานควรมีผู้ประสานงานหลักในการนำเข้าข้อมูลในระบบกลางและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายของแต่ละหน่วยงานเพื่อทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เพื่อรองรับการพัฒนาร่วมกัน และเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานของรัฐในการตั้งผู้ประสานงานหลัก

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำคลิปวิดีโอเพื่ออธิบายสาระสำคัญและภารกิจของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเผยแพร่คลิปวิดีโอผ่านช่องทางยูทูบ (YouTube) ช่อง lawreform krisdika “แนะนำ พ.ร.บ. 77 – กฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย” : https://www.youtube.com/watch?v=yqmG5upSm5Q

๓.๒ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษากฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๓.๒.๑ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ และรายงานประจำปี ๒๕๕๙ เรื่อง สรุปผลการปฏิบัติการตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จากแนวคิดที่จะนำกระบวนการตรวจสอบคุณภาพกฎหมายภายหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว (*ex post evaluation of legislation*) มาปรับใช้กับกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของกฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ ขึ้น[๔] โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘ เหตุผลที่สำคัญในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกานี้ คือ โดยที่กฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับแก่สังคม ประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วจะดำเนินการให้มีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของบทบัญญัติของกฎหมายอยู่เสมอ เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง แต่ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีมาตรการใด ๆ ที่กำหนดให้ต้องมีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของบทบัญญัติของกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อเสนอของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นไปโดยง่าย โดยมิได้คำนึงถึงพลวัตที่เกิดขึ้น กฎหมายจำนวนมากจึงมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม จึงสมควรให้มีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของบทบัญญัติของกฎหมายทุกฉบับทุกรอบระยะเวลา รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาดำเนินการดังกล่าวให้ชัดเจน

สรุปสาระสำคัญของหลักเกณฑ์การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑) ในวาระเริ่มแรก

(๑.๑) ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนั้น ๆ สั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีผู้รักษาการนั้นทั้งหมด แล้วแจ้งให้

---

[๔] พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๘๖ ก เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘

คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบตามแบบ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด ซึ่งต้องไม่เกิน ๑ ปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ (ไม่เกินวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙)

เมื่อได้ข้อมูลกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีผู้รักษาการนั้นทั้งหมดแล้ว ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำคำแปลของกฎหมายทั้งหมดเป็นภาษากลางของอาเซียนให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ (ภายในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐) และเผยแพร่ทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย และเมื่อใดที่มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่คำแปลของกฎหมายนั้นโดยเร็ว

(๑.๒) ถ้ากฎหมายใดใช้บังคับเกิน ๕ ปี นับถึงวันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ (วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘) ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบว่าจะดำเนินการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายฉบับใด ในปีใด อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทั้งหมดต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน ๕ ปี นับแต่วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘ (ครบกำหนดวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๓)

สำหรับกฎหมายใดที่ใช้บังคับยังไม่ถึง ๕ ปี นับถึงวันที่พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับ (วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘) ให้ดำเนินการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายนั้นเมื่อกฎหมายนั้นใช้บังคับครบ ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นใช้บังคับ

(๒) แนวทางปฏิบัติทั่วไป

(๒.๑) รัฐมนตรีผู้รักษาการกฎหมายฉบับนั้น ๆ มีหน้าที่จัดให้มีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายทุก ๆ ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ หรือเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) เห็นว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย

๒) ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือจากประชาชนทั่วไป และรัฐมนตรีผู้รักษาการเห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นมีเหตุผลอันสมควร

แต่หากเห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการแจ้งให้ผู้ร้องเรียนหรือผู้เสนอแนะทราบพร้อมทั้งเหตุผลภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่มีความเห็นดังกล่าว ถ้าผู้ร้องเรียนหรือผู้เสนอแนะยังเห็นว่ามีเหตุอันสมควรที่จะต้องพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายนั้น จะเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อพิจารณาต่อไปก็ได้

๓) ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย

๔) เมื่อปรากฏว่ามิได้มีการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายเกิน ๓ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นใช้บังคับ ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อยกเลิกกฎหมาย

ดังกล่าว หรือถ้าเห็นว่ายังมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายนั้นต่อไป ให้แสดงเหตุผลต่อคณะรัฐมนตรีถึงความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายนั้นต่อไปและเหตุที่ไม่มีการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายนั้น พร้อมทั้งกำหนดเวลาที่ชัดเจนที่จะบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ทั้งนี้ โดยจะต้องดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ครบ ๓ ปี ที่กฎหมายนั้นใช้บังคับ

หากกฎหมายฉบับใดไม่มีรัฐมนตรีผู้รักษาการ ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีที่จะต้องดำเนินการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายฉบับนั้น แต่นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้รัฐมนตรีคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการก็ได้

(๓) ขั้นตอนการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

(๓.๑) เมื่อมีกรณีที่จะต้องพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย รัฐมนตรีผู้รักษาการต้องประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และประกาศผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย ถ้าในระหว่างการดำเนินการดังกล่าวได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ใด หรือจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย รัฐมนตรีผู้รักษาการต้องนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาด้วย

(๓.๒) ประเด็นที่จะต้องพิจารณาในการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

๑) เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายนั้นใช้บังคับต่อไป

๒) การปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมทั้งของประเทศและของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓) การปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายให้สอดคล้องหรืออนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ

๔) การปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายเพื่อลดผลกระทบและภาระของประชาชนที่เกิดขึ้นจากกฎหมายนั้น

๕) การใช้ระบบคณะกรรมการ การอนุมัติ การอนุญาต ใบอนุญาต ระบบการจดทะเบียนหรือระบบอื่นที่กำหนดขึ้นเพื่อกำกับหรือควบคุม เพียงเท่าที่จำเป็น

๖) การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๗) การป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายนั้น

๘) เรื่องอื่นใดที่จะทำให้กฎหมายนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนโดยไม่จำเป็น ไม่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

(๓.๓) ในการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายแต่ละฉบับนั้น รัฐมนตรีผู้รักษาการต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นขององค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับกฎหมายนั้น รวมถึงจะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปด้วยก็ได้

(๓.๔) เมื่อพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายแล้วเสร็จ ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการเสนอรายงานสรุปผลการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายที่มีสาระสำคัญต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่มีเหตุต้องพิจารณาทบทวน และถ้าจำเป็นต้องปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย ต้องเสนอร่างกฎหมายไปพร้อมกันด้วย

สรุปรายงานผลการดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

โดยที่มาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตรวจสอบกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบแล้วแจ้งผลให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบ รวมทั้งแจ้งว่าจะดำเนินการการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายฉบับใด ในปีใด ซึ่งจากรายงานประจำปี ๒๕๕๙ เรื่อง สรุปผลการปฏิบัติการตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ปรากฏดังนี้

(๑) จำนวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชกฤษฎีกานี้ มีอยู่เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๗,๓๔๖ ฉบับ ประกอบด้วย

(๑.๑) พระราชบัญญัติ	จำนวน	๔๒๕	ฉบับ
(๑.๒) พระราชกฤษฎีกา	จำนวน	๔๕๗	ฉบับ
(๑.๓) กฎกระทรวง	จำนวน	๑,๓๐๕	ฉบับ
(๑.๔) ประกาศกระทรวง	จำนวน	๓,๓๔๒	ฉบับ
(๑.๕) ระเบียบ	จำนวน	๑,๓๐๐	ฉบับ
(๑.๖) กฎหมายอื่น ๆ	จำนวน	๕๑๗	ฉบับ

(๒) จำนวนกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐแจ้งข้อมูลไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่ไม่ได้แจ้งกำหนดระยะเวลาที่จะทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย มีอยู่เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๗๐๗ ฉบับ ประกอบด้วย

(๒.๑) พระราชบัญญัติ	จำนวน	๒๙	ฉบับ
(๒.๒) พระราชกฤษฎีกา	จำนวน	๑๘	ฉบับ
(๒.๓) กฎกระทรวง	จำนวน	๗๐	ฉบับ
(๒.๔) ประกาศกระทรวง	จำนวน	๔๖๓	ฉบับ
(๒.๕) ระเบียบ	จำนวน	๑๐๑	ฉบับ

(๒.๖) กฎหมายอื่น ๆ จำนวน ๒๖ ฉบับ

(๓) จำนวนกฎหมายที่ต้องทบทวนความเหมาะสมในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ มีอยู่เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๖,๐๐๖ ฉบับ ดังนี้

(๓.๑) กฎหมายที่ต้องทบทวนความเหมาะสมในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๘๔๑ ฉบับ

(๓.๒) กฎหมายที่ต้องทบทวนความเหมาะสมในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑,๒๘๑ ฉบับ

(๓.๓) กฎหมายที่ต้องทบทวนความเหมาะสมในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๗๔๗ ฉบับ

(๓.๔) กฎหมายที่ต้องทบทวนความเหมาะสมในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๑,๐๕๓ ฉบับ

(๓.๕) กฎหมายที่ต้องทบทวนความเหมาะสมในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๒,๐๘๔ ฉบับ

ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงเป็นอันยกเลิกไปโดยผลของมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒[๕]

๓.๒.๒ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน[๖] ในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๔[๗] และมาตรา ๗๗[๘] ได้บัญญัติเป็นหลักการสำคัญไว้ สรุปได้ว่า บทบัญญัติในหมวด ๖

---

๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๓๗ ให้พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อแนวทางเกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามหมวด ๕ การประเมินผลสัมฤทธิ์ มีผลใช้บังคับแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นอันยกเลิก

๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๖๔ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

นี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน นอกจากนี้ เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับนั้น รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

โดยผลของมาตรา ๖๔ และมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้มีการตราพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมทั้งกฎกระทรวง หลักเกณฑ์ คำแนะนำ และแนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒[๙] มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ โดยมีเหตุผลที่สำคัญคือ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย โดยให้มีการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน มีการกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้ระบบคณะกรรมการ การอนุมัติ การอนุญาต ใบอนุญาต ระบบการจดทะเบียนหรือระบบอื่นที่กำหนดขึ้นเพื่อกำกับหรือควบคุมเพียงเท่าที่จำเป็น การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ และการกำหนดโทษอาญาเพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปโดยละเอียด

---

[๙] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๗๒ ก เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒

รอบคอบไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว ทั้งนี้ เพื่อพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน

สาระสำคัญของหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยสรุป มีดังนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย โดยมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

(๑.๑) การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย หน่วยงานของรัฐต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาและเหตุผลที่รัฐควรเข้าไปกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนั้นและพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ทั้งทางเลือกที่เป็นกฎหมายและไม่เป็นกฎหมาย

(๑.๒) เมื่อตรวจสอบแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องตรากฎหมาย หน่วยงานของรัฐจะต้องวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ทั้งในเรื่องผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประเทศ สังคม หรือประชาชน ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ หรือผลกระทบอื่นโดยรวมที่สำคัญ แล้วจัดทำเป็นรายงานด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ครบถ้วน และตรงประเด็น รวมทั้งระบุข้อมูลและข้อเท็จจริงที่นำมาประกอบการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้ไว้ในรายงานด้วย

(๑.๓) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมายควรต้องดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการให้ข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเข้าใจและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่าย ให้โอกาสผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นและเหตุผลประกอบอย่างเท่าเทียมกัน โดยควรกำหนดระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ในการรับฟังความคิดเห็นนั้นควรให้สามารถดำเนินการได้ในทุกช่องทาง ไม่จำกัดเฉพาะการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบกลางเท่านั้น แต่ควรใช้วิธีพื้นฐานอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การประชุม สัมมนา การเชิญมาให้ข้อมูล เป็นต้น

(๑.๔) การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นให้ประชาชนได้ทราบ

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายเกี่ยวกับที่เกี่ยวกับการใช้ระบบคณะกรรมการ การอนุมัติ การอนุญาต ใบอนุญาต ระบบการจดทะเบียนหรือระบบอื่นที่กำหนดขึ้นเพื่อกำกับหรือควบคุมเพียงเท่าที่จำเป็น การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ และการกำหนดโทษอาญาเพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปโดยละเอียดรอบคอบ ไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบทำการประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด และจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ซึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายด้วย โดยการรับฟังความคิดเห็นให้ทำผ่านระบบกลางและจะใช้วิธีการอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วยก็ได้ เช่น เช่น การสัมภาษณ์ การประชุม สัมมนา การเชิญมาให้ข้อมูล การสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจะต้องจัดทำรายงานด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ครบถ้วน และตรงประเด็น โดยระบุข้อมูล สถิติ หรือข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ประกอบการให้เหตุผลในการประเมินไว้ด้วย และแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในระบบกลาง พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

สำหรับรอบระยะเวลาในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นให้กระทำอย่างน้อยทุก ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายฉบับนั้น ๆ มีผลใช้บังคับ หรือตามรอบระยะเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ นั้น ในวาระเริ่มแรกให้มีการประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ และให้ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายครั้งแรกไม่ช้ากว่า ๕ ปี นับแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓ ส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายครั้งต่อไปให้กระทำทุก ๆ ๕ ปี นับแต่วันที่ ๑ มกราคม ของปีที่ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งก่อน โดยจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรอบระยะเวลานั้น ๆ

(๔) กำหนดกลไกเกี่ยวกับการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจบทบัญญัติของกฎหมายได้โดยง่าย

(๕) กำหนดกลไกการโต้แย้งหรือตรวจสอบบทบัญญัติของกฎหมายที่มีโทษทางอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่น แก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เพื่อให้ศาลนำมาประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

(๖) กำหนดกลไกเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐออกกฎหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้โดยรวดเร็ว

การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นไปเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยสะดวก เข้าใจกฎหมายได้โดยง่ายและอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ต้องออกอนุบัญญัติในเรื่องต่าง ๆ จำนวน ๑๙ เรื่อง จัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

(๑) กฎกระทรวง ออกโดยนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

(๑.๑) กฎกระทรวงที่กำหนดให้การจัดทำ “ร่างกฎ” บางประเภทต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดทำร่างกฎหมาย เช่น จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เป็นต้น (มาตรา ๕[๑๐] วรรคห้า)

(๑.๒) กฎกระทรวงที่กำหนดกฎหมายที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ (มาตรา ๒๙ (๖))[๑๑]

(๑.๓) กฎกระทรวงที่กำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายบางฉบับหรือบางประเภทให้มากหรือน้อยกว่าระยะเวลาการดำเนินการตามปกติ (๕ ปี) (มาตรา ๓๔[๑๒] วรรคหนึ่ง)

(๑.๔) กฎกระทรวงที่กำหนดเหตุอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนอกจากกรณีที่กำหนดไว้แล้วในมาตรา ๓๔ (๑) และ (๒) (มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง (๓))[๑๓]

---

๑๐ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลนั้นมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน รวมทั้งพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจัดทำร่างกฎตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยโดยอนุโลม

๑๑ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๙ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่ใช้บังคับแก่กฎหมาย ดังต่อไปนี้

(๖) กฎหมายอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑๒ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๔ (วรรคหนึ่ง) การประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑.๕) กฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือประโยชน์ของประเทศหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล (มาตรา ๓๖ วรรคสี่)[๑๔]

(๒) หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันกำหนด ได้แก่

(๒.๑) หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบในการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ (มาตรา ๑๑ วรรคสี่)[๑๕]

(๒.๒) หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบในการจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลตัวบทกฎหมาย คำแปลของกฎหมาย คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลใช้บังคับของกฎหมาย รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวกับกฎหมายใด ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ อันจะเป็นประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง (มาตรา ๓๖ วรรคหก)[๑๖]

(๓) แนวทางการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด ได้แก่

---

[๑๓] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๔ (๓) การประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๓) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

[๑๔] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๖ (วรรคสี่) ในกรณีที่การเผยแพร่ข้อมูลตามวรรคหนึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือประโยชน์ของประเทศหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล หน่วยงานของรัฐจะไม่เผยแพร่รายละเอียดบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

[๑๕] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๑ (วรรคสี่) ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลาง และเผยแพร่ผลการดำเนินการดังกล่าวไว้ในระบบกลางด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานร่วมกันกำหนด

[๑๖] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๖ (วรรคหก) การดำเนินการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานร่วมกันกำหนด

(๓.๑) แนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย (มาตรา ๗ วรรคสอง)[๑๗]

(๓.๒) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (มาตรา ๗ วรรคสอง)

(๓.๓) แนวทางการรับจดแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งสมควรรับฟังความคิดเห็นหรือการเพิ่มรายชื่อผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการรวบรวมรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยที่อยู่ที่ติดต่อได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา ๑๕ วรรคสาม)[๑๘]

(๔) คำแนะนำหรือแนวทางการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีกำหนด ได้แก่

(๔.๑) การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย (มาตรา ๕[๑๙] และมาตรา ๒๑ (๕)[๒๐] ประกอบ มาตรา ๗[๒๑])

---

๑๗ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๗ (วรรคสอง) เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะกำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามก็ได้

๑๘ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๕ (วรรคสาม) การรับจดแจ้งและการแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

๑๙ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลนั้นมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน รวมทั้งพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจัดทำร่างกฎตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยโดยอนุโลม

๒๐ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๑ (๕) หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๕) ไม่ใช้ระบบอนุญาต เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือมีกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่จำเป็นต้องมีระบบอนุญาตการกำหนดระยะเวลาหรือขั้นตอนในการพิจารณายื่นคำขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ

(๔.๒) การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย (มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๖)[๒๒] ประกอบ มาตรา ๗)

(๔.๓) การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย (มาตรา ๕ และ มาตรา ๒๑ (๘)[๒๓] ประกอบ มาตรา ๗)

(๔.๔) แนวทางการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (มาตรา ๑๗ วรรคสอง)[๒๔]

(๔.๖) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง)[๒๕]

---

๒๑ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๗ ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะเสนอแนะหรือให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง การกำหนดแนวทาง หรือการดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ รวมตลอดทั้งให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะกำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามก็ได้

เมื่อมีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

๒๒ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๑ (๖) หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๖) ไม่ใช้ระบบคณะกรรมการ เว้นแต่เพื่อกำหนดนโยบาย หรือกำกับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น ทั้งนี้ ในกรณีที่นำระบบคณะกรรมการมาใช้ ให้ระบุให้ชัดเจนด้วยว่ามติของคณะกรรมการผูกพันหน่วยงานที่มีผู้แทนเป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย

๒๓ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๑ (๘) หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๘) การกำหนดโทษอาญาสำหรับการกระทำความผิดใด ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(ก) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม

(ข) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

๒๔ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๗ (วรรคสอง) รายงานตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายสำหรับการดำเนินการตามภารกิจนั้น

(๒) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

(๓) สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ต้องถูกจำกัด

(๔) ภาระหรืออุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน อันเนื่องมาจากการมีกฎหมายนั้น

(๕) ผลกระทบต่องบประมาณ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ

(๖) เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ หรือการกำหนดโทษอาญา รวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๗) หน่วยงานผู้รับผิดชอบ จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ อุปกรณ์ และงบประมาณที่ต้องใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๘) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ถ้ามี

๒๕ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๕ (วรรคหนึ่ง) ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ ให้หน่วยงานของรัฐกระทำตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ไว้ในระบบกลาง

(๕) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด เกี่ยวกับการใช้บทบัญญัติที่มีโทษทางอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่นแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาบังคับแก่คดี (มาตรา ๖ วรรคสี่)[๒๖]

(๖) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด เกี่ยวกับการใช้กฎหมายที่ไม่ได้มีการออกกฎหรือยังไม่ได้ดำเนินการนั้นภายในระยะเวลา ๒ ปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับและบทบัญญัตินั้นก่อภาระหรือเป็นผลร้ายต่อประชาชน (มาตรา ๒๒ วรรคเก้า)[๒๗]

(๗) มติหรือข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นหรือการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายก่อนหรือในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมาย (มาตรา ๒๐)[๒๘]

(๘) ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในระบบกลาง (มาตรา ๓๓)[๒๙]

๓.๒.๓ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....

เหตุผลสำคัญของการจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้คือ เนื่องจากปัจจุบันมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกันหรือมีความเกี่ยวเนื่องกัน กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ อีกทั้งหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดมีความซับซ้อน ทำให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายในแต่ละเรื่องได้ยากดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติให้รัฐดำเนินการ

---

[๒๖] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๖ (วรรคสี่) การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

[๒๗] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๒ (วรรคเก้า) การดำเนินการตามวรรคสาม วรรคสี่ วรรคหก และวรรคเจ็ด ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

[๒๘] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๐ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาอาจมีมติหรือตราข้อบังคับให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายก่อนหรือในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมายนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

[๒๙] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๓ ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๓๒ ไว้ในระบบกลางภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

ให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายของประชาชนตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

(๑) การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายที่รวบรวมข้อมูลกฎหมายอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการสืบค้น

(๒) การรวบรวมกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกันหรือที่เกี่ยวเนื่องกันไว้ในแหล่งเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงตัวบทกฎหมายโดยสะดวก

(๓) การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ โดยการรวบรวมกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน จัดหมวดหมู่บทบัญญัติต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล โดยไม่มีการแก้ไขหลักการ เนื้อความ หรือสาระสำคัญเดิม และใช้บังคับแทนกฎหมายและกฎที่ถูกนำมารวบรวมนั้น ทั้งนี้ โดยจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงประมวลกฎหมายและกฎนั้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ซึ่งการดำเนินการตาม (๑) - (๓) จะช่วยให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงข้อมูลกฎหมายและตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวกและเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายได้ง่าย อันจะช่วยให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในช่วงระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ถึง ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ ไปแล้ว ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ (ฉบับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน) โดยสรุปมีดังนี้

(๑) <u>โครงสร้างของร่างพระราชบัญญัตินี้</u>ประกอบด้วย

หมวดที่ ๑ บททั่วไป

หมวดที่ ๒ คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ ซึ่งประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน ๗ คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๘ คน ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูล การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ เช่น การจัดทำแผนงานโครงการ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและขอบเขตเนื้อหา ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ ต่อสาธารณะ เป็นต้น

หมวดที่ ๓ การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการบริหารจัดการฐานข้อมูลกฎหมายกลางของประเทศ และให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มี บำรุงรักษา และพัฒนาข้อมูลกฎหมาย โดยให้หน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่จัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ในฐานข้อมูลกฎหมาย เช่น ตัวบทกฎหมายและกฎ คำแปลของกฎหมายและกฎเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ และแนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานของรัฐ การตีความกฎหมาย และการตอบข้อหารือ เป็นต้น

ทั้งนี้ ฐานข้อมูลกฎหมาย หมายถึง ฐานข้อมูลกลางของประเทศซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมอย่างเป็นระบบและเผยแพร่บทบัญญัติของกฎหมาย กฎ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ แนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ บรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาล คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือคณะกรรมการอื่น รวมทั้งข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎประกาศกำหนด

หมวดที่ ๔ การรวบรวมกฎหมาย ให้คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมกฎหมายเพื่อทำหน้าที่ในการนำกฎหมายและกฎที่เป็นเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกัน มารวบรวมไว้ในแหล่งเดียวกันในรูปแบบสิ่งพิมพ์ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือรูปแบบอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ หรือเพื่อการใช้ประโยชน์ของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎประกาศกำหนด

หมวดที่ ๕ การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ ให้คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อทำหน้าที่ในการนำกฎหมายและกฎที่เป็นเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกันที่บังคับใช้อยู่ มาบัญญัติรวมไว้เป็นประมวลกฎหมายและกฎ โดยไม่เปลี่ยนแปลงหลักการ สาระสำคัญ เนื้อความ และลำดับศักดิ์ของกฎหมายและกฎที่นำมาประมวลนั้น ทั้งนี้ เมื่อพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้กฎหมายและกฎหรือบทบัญญัติของกฎหมายและกฎเฉพาะที่นำมาจัดทำเป็นประมวลกฎหมายและกฎท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นเป็นอันยกเลิก

บทเฉพาะกาลกำหนดให้มีการดำเนินการต่าง ๆ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

๒. ให้คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎจัดทำแผนงานหรือโครงการในการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎอย่างน้อยปีละ ๒ เรื่อง

๓. ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกับหน่วยงานของรัฐ จัดให้มีฐานข้อมูลกฎหมายกลางของประเทศ ภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

๔. ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการ กำหนดงบประมาณ ตลอดจนดำเนินการอื่นใดที่จำเป็น เพื่อรองรับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

๓.๒.๔ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลผู้กระทำผิดผ่านระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) พ.ศ. ๒๕๕๘

กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้ง “ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม” ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการแลกเปลี่ยนและใช้ประโยชน์ข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมถึงเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อในด้านต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเข้าร่วมในการแลกเปลี่ยนและใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน จำนวน ๒๕ หน่วยงาน ได้แก่

(๑) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน ๑๐ หน่วยงาน ได้แก่

(๑.๑) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

(๑.๒) กรมสอบสวนคดีพิเศษ

(๑.๓) กรมราชทัณฑ์

(๑.๔) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(๑.๕) สำนักงานกิจการยุติธรรม

(๑.๖) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

(๑.๗) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

(๑.๘) กรมคุมประพฤติ

(๑.๙) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

(๑.๑๐) กรมบังคับคดี

(๒) หน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน ๒ หน่วยงาน ได้แก่

(๒.๑) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

(๒.๒) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค ๔ ส่วนหน้า

(๓) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการปกครอง

(๔) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน ได้แก่ สำนักงานประกันสังคม

(๕) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม ได้แก่ กรมการขนส่งทางบก

(๖) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมประมง

(๗) หน่วยงานในสังกัดกองทัพบก ได้แก่ หน่วยข่าวกรองทางทหาร

(๘) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๙) สำนักงานอัยการสูงสุด

(๑๐) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(๑๑) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

(๑๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๑๓) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑๔) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๑๕) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับฐานข้อมูลที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน มีจำนวน ๓๑ ฐานข้อมูล ได้แก่

(๑) ฐานข้อมูลหมายจับคดีพิเศษ

(๒) ฐานข้อมูลผู้ต้องขัง

(๓) ฐานข้อมูลอายัดตัวผู้ต้องขัง

(๔) ฐานข้อมูลประวัติคดียาเสพติด

(๕) ฐานข้อมูลเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิด

(๖) ฐานข้อมูลศพไร้ญาติ

(๗) ฐานข้อมูลศพนิรนาม

(๘) ฐานข้อมูลผู้ถูกคุมประพฤติ

(๙) ฐานข้อมูลผู้ร้องทุกข์

(๑๐) ฐานข้อมูลกองทุนยุติธรรม

(๑๑) ฐานข้อมูลความช่วยเหลือทางการเงินแก่จำเลยในคดีอาญา

(๑๒) ฐานข้อมูลความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา

(๑๓) ฐานข้อมูลบุคคลล้มละลาย

(๑๔) ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร

(๑๕) ฐานข้อมูลภาพใบหน้า

(๑๖) ฐานข้อมูลสูติบัตร

(๑๗) ฐานข้อมูลที่อยู่บุคคล

(๑๘) ฐานข้อมูลทะเบียนบุคคลต่างด้าว

(๑๙) ฐานข้อมูลผู้ประกันตน

(๒๐) ฐานข้อมูลประวัติการจ้างงาน

(๒๑) ฐานข้อมูลการเลือกสถานพยาบาล

(๒๒) ฐานข้อมูลทะเบียนนิติบุคคล

(๒๓) ฐานข้อมูลทะเบียนผู้มีรายได้น้อย

(๒๔) ฐานข้อมูลทะเบียนยานพาหนะ

(๒๕) ฐานข้อมูลใบอนุญาตขับขี่

(๒๖) ฐานข้อมูลประกาศสืบจับ

(๒๗) ฐานข้อมูลผู้กระทำผิดกฎหมาย

(๒๘) ฐานข้อมูลคดีรถหาย

(๒๙) ฐานข้อมูลประวัติบุคคลสูญหาย

(๓๐) ฐานข้อมูลคนหาย

(๓๑) ฐานข้อมูลประวัติคดีของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

นอกจากนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบข้อมูลผู้กระทำผิดในภารกิจด้านพฤตินิสัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลผู้กระทำผิดผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) พ.ศ. ๒๕๕๘ ขึ้นเพื่อให้มีระบบในการแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้กระทำผิดในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

(๑) เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติบุคคล ประวัติการกระทำผิด และประวัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการลงทะเบียนรับตัวเด็กหรือเยาวชน กระบวนการสืบเสาะข้อเท็จจริง

และกระบวนการอื่น ๆ ที่ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมสามารถใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในการสืบเสาะพินิจได้

(๒) เจ้าหน้าที่กรมคุมประพฤติมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติบุคคล ประวัติการกระทำผิด และประวัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในกระบวนงาน

(๓) เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติบุคคล ประวัติการกระทำผิด และประวัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในกระบวนงานจัดทำทะเบียนผู้ต้องขัง งานทัณฑปฏิบัติ งานพักการลงโทษ งานลดวันต้องโทษ งานอภัยโทษ งานสาธารณะ และการให้บริการประชาชนหรือหน่วยงานภาครัฐรวมทั้งกระบวนการอื่น ๆ ที่ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมสามารถใช้ประโยชน์ได้

๓.๒.๕ สรุปข้อมูลจากรายงานการเดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคี ของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ซึ่งเสนอต่อคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุมคณะกรรมาธิการ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๑ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๑ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒

คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้รับเชิญให้เดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรากฎหมายและแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน ผลจากการประชุมทวิภาคีดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้เรื่องกฎหมาย โดยได้ดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การกำหนดให้ประชาชนต้องเรียนกฎหมายเบื้องต้นตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมัธยมปลาย การบรรจุวิชากฎหมายเป็นวิชาเลือกในระดับมหาวิทยาลัย การจัดตั้งกรมประชาสัมพันธ์การปกครองด้วยกฎหมาย ในกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายโดยตรง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายในระดับนโยบาย และมอบนโยบายไปยังหน่วยปฏิบัติในระดับมณฑลเพื่อดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว.รวมทั้งมีการจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายไปสู่ประชาชนในทุก ๆ ๕ ปี จึงทำให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน ซึ่งขณะที่เดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคีในครั้งนั้น อยู่ในระหว่าง

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับที่ ๗ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ยุทธศาสตร์แนวทางการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน

การเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายในสาธารณรัฐประชาชนจีน หมายถึง กิจกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างของประชากรทั้งประเทศและในสังคม แผนงานและรูปแบบวิธีการอื่น ๆ ที่รัฐจัดขึ้นเพื่อกระจายความรู้ทางกฎหมายและเพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณของหลักนิติธรรม

การบริหารงานด้านกฎหมาย หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนเป็นผู้นำการจัดการ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับอุตสาหกรรม และระดับรากหญ้าผ่านช่องทางและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุการบริหารจัดการภาคสังคมตามหลักนิติธรรม

ความสำคัญของการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมาย

คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนและสภารัฐมนตรีจีนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การประชุมสภาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน ครั้งที่ ๑๘ ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเลขาธิการได้มอบนโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายเพื่อสร้างรากฐานสำคัญสำหรับประเทศ ดังนี้

(๑) บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

(๒) เพื่อส่งเสริมให้การบริหารภาครัฐมีความทันสมัยและยกระดับสมรรถนะ

(๓) เพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมอย่างครอบคลุม

(๔) เพื่อส่งเสริมความเข้มงวดของการบริหารของพรรค

ภารกิจหลักของงานเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมาย

(๑) ศึกษา เผยแพร่ และทำให้จิตวิญญาณของหลักนิติธรรมบรรลุผลตามที่นายสี จิ้นผิง ได้กล่าวไว้ในสุนทรพจน์

(๒) ให้ความสำคัญกับการศึกษาและเผยแพร่รัฐธรรมนูญ เพื่อก่อให้เกิดอำนาจที่ชอบธรรมของรัฐธรรมนูญ

(๓) เผยแพร่ระบบกฎหมายสังคมนิยมตามแบบฉบับจีน เพื่อเสริมสร้างการรับรู้หลักนิติธรรมในสังคม

(๔) ศึกษาและเผยแพร่ระเบียบปฏิบัติของพรรคและให้ความรู้กับสมาชิกพรรคเพื่อให้สมาชิกพรรคปฏิบัติตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ธรรมนูญพรรค กฎและวินัย

(๕) ให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายหลักในระดับผู้บริหารหรือนายทหารฝ่ายเสนาธิการเยาวชน ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการเผยแพร่กฎหมายในภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง

(๖) สร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างของวัฒนธรรมกฎหมายสังคมนิยม และให้บทบาทในการชี้แนะแนวทางและอบรมบ่มนิสัยวัฒนธรรมของหลักนิติธรรมอย่างเต็มที่

(๗) บริหารภาครัฐตามหลักกฎหมายด้วยกลวิธีซึ่งมีหลากหลายระดับและหลากหลายพื้นที่ และปรับปรุงการบริหารตามหลักนิติธรรมให้ยกระดับขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง

(๘) ยืนหยัดในค่านิยมระบอบสังคมนิยม และส่งเสริมการบูรณาการระหว่างนิติศาสตร์และจริยธรรม

(๙) ผลักดันการปฏิรูปและนวัตกรรม และมุ่งมั่นที่จะยกระดับประสิทธิผลของการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมาย

บทบาทพื้นฐานของการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมาย

ตามที่บัญญัติไว้ใน Notice of the General Office of the State Council on Issuing the Provisions on the Main Functions, Internal Bodies and Staffing of the Ministry of Justice (No.6 4 [2 0 0 8] of the General Office of the State Council ซึ่งประกาศใช้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ได้กำหนดบทบาทของกรมประชาสัมพันธ์การปกครองด้วยกฎหมายไว้ ดังนี้

(๑) กำหนดแผนและดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามแผนงานการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายสำหรับประชาชน

(๒) แนะแนวและตรวจสอบการทำงานเผยแพร่กฎหมายและกระบวนการทางกฎหมาย

(๓) ทำระบบและแนะแนวความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั้งในสาธารณรัฐประชาชนจีนและต่างประเทศ รวมทั้งในไต้หวัน ฮ่องกง และมาเก๊า

กรมประชาสัมพันธ์การปกครองด้วยกฎหมายยังมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการของเว็บไซต์ China Legal Publicity ในภาษาจีนและภาษาอังกฤษ รวมทั้ง Microblog, WeChat และ App นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์การปกครองด้วยกฎหมายยังรับผิดชอบภารกิจประจำวันของสภาแห่งสมาคมผู้สื่อข่าวกฎหมายจีน และร่วมสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องในระดับกระทรวง

ในการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนนั้น สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินการภายใต้แผนงานการเผยแพร่และให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ระยะ ๕ ปี ฉบับที่ ๗ (ค.ศ. ๒๐๑๖ - ๒๐๒๐) (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) ซึ่งร่างขึ้นโดยกรมประชาสัมพันธ์การปกครองด้วยกฎหมายของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนร่วมกับกระทรวงยุติธรรม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนและสภารัฐมนตรีจีน

สำหรับในนครเชียงไฮ้นั้นได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน ประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมาธิการกิจการภายในและการปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงความมั่นคงสาธารณะ ผู้แทนศาล และผู้แทนอัยการ ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้จะทำการตรวจสอบความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่หน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน ชุมชน และสถานศึกษา รวมทั้งการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเคารพกฎหมาย โดยมีแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

(๑) การเผยแพร่ร่างกฎหมายใหม่ให้ประชาชาชนได้รับทราบทั้งฉบับ และให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายใหม่ได้ และมีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับกฎหมายใหม่เพื่อให้สื่อมวลชนได้ซักถามประเด็นต่าง ๆ ที่ยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับร่างกฎหมาย โดยสภาประชาชนแห่งนครเชี่ยงไฮ้จะเป็นผู้ตอบประเด็นข้อสงสัยอย่างละเอียดและชัดเจน

(๒) การให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ทำให้ประชาชนไม่กล้าทำผิดกฎหมาย

(๓) การทำให้ประชาชนเห็นว่ากฎหมายไม่ใช่กฎเกณฑ์ในการควบคุมหรือจำกัดสิทธิเท่านั้น แต่เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของประชาชนด้วย

(๔) การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายผ่านช่องทางสื่อมวลชน โซเชียลมีเดีย และผ่านทางระบบอินเตอร์เน็ต เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทำให้กฎหมายแพร่หลายไปในวงกว้าง ครอบคลุมทุกพื้นที่และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์คดีที่สำคัญที่เกิดขึ้นผ่านทางระบบอินเตอร์เน็ต เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบตัวอย่างคดีและสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนมีประสิทธิภาพและได้ผลดีเป็นอย่างมาก

(๕) การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายผ่านการให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย นครเชี่ยงไฮ้มีสำนักงานทนายความ ประมาณ ๔,๐๐๐ แห่ง ซึ่งนอกจากการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแล้ว สำนักงานทนายความยังมีหน้าที่ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนอีกด้วย นอกจากนี้ เมื่อมีประชาชนส่งเรื่องร้องเรียนมายังสภาประชาชนแห่งนครเชี่ยงไฮ้ เจ้าหน้าที่สภาประชาชนแห่งนครเชี่ยงไฮ้จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้ร้องเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนอีกช่องทางหนึ่งด้วย

โดยสรุปจากการเดินทางไปร่วมประชุมทวิภาคี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายให้แก่ประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนี้

(๑) รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์กฎหมายให้แก่ประชาชนอย่างมาก โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายโดยตรง คือ กรมประชาสัมพันธ์การปกครองด้วยกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายในระดับนโยบาย และมอบนโยบายไปยังหน่วยงานในระดับมณฑลซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว รวมทั้งมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายไปสู่ประชาชนในทุก ๆ ๕ ปี

(๒) แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีดังนี้

(๒.๑) การบรรจุวิชากฎหมายเบื้องต้นเป็นวิชาบังคับสำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และบรรจุวิชากฎหมายเป็นวิชาเลือกสำหรับการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย

(๒.๒) การนำคดีตัวอย่างที่สำคัญ ๆ ไปจัดทำเป็นละครโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ไปสู่ประชาชน ซึ่งวิธีการนี้ทำให้สามารถเข้าถึงประชาชนเป็นจำนวนมากและทั่วถึง รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายให้แก่ประชาชนแบบค่อย ๆ ซึมซับ ทำให้ประชาชนมีความสนใจการเรียนรู้ทางกฎหมายที่จัดให้แก่ประชาชน

(๒.๓) การจัดให้มีลานกิจกรรมสาธารณะเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ความคาดหวังว่าแม้ในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางกฎหมายครั้งแรกประชาชนจะยังไม่ให้ความสนใจกิจกรรมดังกล่าว แต่หากหน่วยงานของรัฐจัดกิจกรรมเรื่อย ๆ ประชาชนจะต้องให้ความสนใจในที่สุด

(๒.๔) การเผยแพร่ร่างกฎหมายใหม่ให้ประชาชาชนได้รับทราบทั้งฉบับและให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายใหม่ได้ และมีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ รวมทั้งมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับกฎหมายใหม่เพื่อให้สื่อมวลชนได้ซักถามประเด็นต่าง ๆ ที่ยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับร่างกฎหมาย

(๒.๕) การให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดซึ่งจะทำให้ประชาชนเคารพกฎหมายและไม่กล้ากระทำผิดกฎหมาย

(๒.๖) การทำให้ประชาชนเห็นว่ากฎหมายไม่ใช่กฎเกณฑ์ในการควบคุมหรือจำกัดสิทธิเท่านั้น แต่เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของประชาชนด้วย

(๒.๗) การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทำให้กฎหมายแพร่หลายไปในวงกว้าง ครอบคลุมทุกพื้นที่ และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์คดีที่สำคัญที่เกิดขึ้นผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบตัวอย่างคดีและสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนมีประสิทธิภาพและได้ผลดีเป็นอย่างมาก

(๒.๘) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายผ่านสำนักงานทนายความที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก

(๒.๙) การตั้งคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน เช่น นครเซี่ยงไฮ้ได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมาธิการกิจการภายในและการปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงความมั่นคงสาธารณะ ผู้แทนศาล และผู้แทนอัยการ ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้จะทำการตรวจสอบความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่หน่วยงานรัฐ หน่วยงานเอกชน ชุมชน และสถานศึกษา รวมทั้งการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเคารพกฎหมาย

ในการเดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคี ของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในครั้งนั้น คณะเดินทางได้นำข้อมูลที่ได้จากการเดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคีดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาศึกษาแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนสำหรับประเทศไทย เพื่อให้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและครอบคลุมทั้งระบบ โดยกำหนดประเด็นในการพิจารณาศึกษาเป็น ๕ ประเด็นหลัก ดังนี้

(๑) การจัดกลุ่มกฎหมายที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

(๒) กลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

(๓) วิธีการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

(๔) การจัดทำยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

(๕) การมีองค์กรหรือหน่วยงานหลักในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน

โดยอาศัยข้อมูลจากการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมการเดินทางไปศึกษาดูงาน การจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ ข้อมูลที่ได้จากการเดินทางไปร่วมประชุมทวิภาคี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการหรือบทความที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการพิจารณาศึกษาทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาการรับรู้ เข้าถึงและเข้าใจข้อมูลด้านกฎหมายของประชาชนว่าเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่

(๑) ประเทศไทยมีกฎหมายเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนไม่สามารถศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายทุกฉบับได้

(๒) ภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นเอกภาพในการให้ประชาชนได้รับทราบถึงแหล่งข้อมูลในการรวบรวมกฎหมายที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

(๓) ถ้อยคำภาษาที่ใช้ในการร่างกฎหมายเป็นถ้อยคำภาษาทางวิชาการหรือภาษาเทคนิค และถ้อยคำที่กฎหมายประสงค์ให้มีความหมายเป็นพิเศษ ซึ่งอาจแตกต่างจากความเข้าใจของบุคคลทั่วไปหรือแตกต่างจากภาษาทั่วไป จึงเป็นถ้อยคำภาษาที่ยากแก่การตีความทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายหรืออาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปจากสาระสำคัญที่แท้จริงของกฎหมายได้

(๔) ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความสนใจในการรับรู้กฎหมาย เนื่องจากเห็นว่ากฎหมายเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง เป็นเรื่องยุ่งยากและไกลตัว

(๕) ภาครัฐขาดการวางยุทธศาสตร์และแผนงานในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายในภาพรวมของประเทศที่ชัดเจน

คณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน จึงได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ควรมีการจัดกลุ่มกฎหมายและการจัดทำเนื้อหาของกฎหมายที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม กลุ่มกฎหมายที่ประชาชนควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่สื่อควรรู้ และกลุ่มกฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้

(๒) ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สามารถกำหนดเนื้อหากฎหมายที่เหมาะสมและรูปแบบการนำเสนอให้สอดคล้องกับระดับความรู้ความสามารถในการรับรู้ ความจำเป็นในการใช้กฎหมาย และประเภทของกฎหมายที่บุคคลแต่ละกลุ่มให้ความสนใจ

(๓) วิธีการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนจะต้องเผยแพร่ในช่องทางที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก และควรมีการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย สิ่งสำคัญ คือ ต้องทำให้กฎหมายอยู่รอบ ๆ ตัวประชาชน เพื่อให้ประชาชนที่มีช่องทางในการเสพสื่อที่แตกต่างกันสามารถเข้าถึงความรู้ด้านกฎหมายได้อย่างทั่วถึง

(๔) รัฐบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน โดยมีแนวนโยบายและทิศทางในการดำเนินการที่ชัดเจน ต่อเนื่อง

และเป็นกระบวนการพลวัตที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อันจะทำให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเป็นรูปธรรมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๕) ควรมีองค์กรหรือหน่วยงานหลักทำหน้าที่ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายอย่างเป็นระบบ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย จัดกลุ่มกฎหมาย และทำการสร้างรูปแบบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เจตนารมณ์ของกฎหมายและเนื้อหากฎหมายที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและยากแก่การทำความเข้าใจ ให้อยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจ และประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน ทำการพัฒนาและดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่ได้จัดทำขึ้น ตลอดจนให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้ร้องเรียนหรือผู้ที่เข้ามาขอคำปรึกษา รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือประชาชน

คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณารายงานการพิจารณาศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการพิจารณาศึกษาแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนแล้วได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษาต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา ซึ่งที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้มีมติเห็นด้วยกับรายงานการพิจารณาศึกษาพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการ และได้ส่งรายงานดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรี[๓๐] และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร[๓๑] เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและผลักดันให้มีหน่วยงานกลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนต่อไปด้วย

---

[๓๐] หนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ สว (สนช) ๐๐๐๗/๑๒๕๕ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒

[๓๑] หนังสือคณะกรรมาธิการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ สว (สนช) (กมธ๒) ที่ ๐๐๑๐/๙๐๑ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒

หน้าว่าง

บทที่ ๔
ผลการพิจารณาศึกษา

๔.๑ ความเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

นับแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายได้รับมอบหมายจากคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ ให้นำรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน” ที่คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอในรายงานดังกล่าวแล้วนั้น มาพิจารณาศึกษาประกอบกับหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายได้ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการดำเนินการของหน่วยงานที่รับผิดชอบมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ การประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การจัดทำคำอธิบายและคำแปลของกฎหมาย และการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ของ ๒๐ กระทรวง และ ๑๐ องค์กร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายและการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายตามที่ได้มีการประกาศไว้ รวมทั้งการจัดทำและพัฒนาระบบกลาง จึงมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและมีความคืบหน้ามาเป็นลำดับ ดังที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้

โดยที่วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษาในครั้งนี้คือ เพื่อนำประเด็นข้อเสนอตามที่ปรากฏในรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน” ที่คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้มีมติเห็นชอบแล้ว มาต่อยอดและขยายผลการดำเนินการเกี่ยวกับการรับรู้และการเข้าถึงกฎหมายของประชาชน รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนั้น คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายจึงได้กำหนดประเด็นที่เป็นข้อพิจารณาไว้ ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ความคืบหน้าในการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

ประเด็นที่ ๒ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน

ประเด็นที่ ๓ การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้ การเข้าถึง และการเข้าใจกฎหมายของประชาชน

ประเด็นที่ ๔ การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและอนุบัญญัติที่ออกตามกฎหมายนั้น

ประเด็นที่ ๑ : ความคืบหน้าในการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีการออกอนุบัญญัติในเรื่องต่าง ๆ จำนวน ๑๙ เรื่อง โดยสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

(๑) กฎกระทรวง ออกโดยนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

(๑.๑) กฎกระทรวงที่กำหนดให้การจัดทำ “ร่างกฎ” บางประเภทต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดทำร่างกฎหมาย เช่น จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เป็นต้น (มาตรา ๕ วรรคห้า)

(๑.๒) กฎกระทรวงที่กำหนดกฎหมายที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ (มาตรา ๒๙ (๖))

(๑.๓) กฎกระทรวงที่กำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายบางฉบับหรือบางประเภท ให้มากหรือน้อยกว่าระยะเวลาการดำเนินการตามปกติ (๕ ปี) (มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง)

(๑.๔) กฎกระทรวงที่กำหนดเหตุอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนอกจากกรณีที่กำหนดไว้แล้วในมาตรา ๓๔ (๑) และ (๒) (มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง (๓))

(๑.๕) กฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือประโยชน์ของประเทศ หรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล (มาตรา ๓๖ วรรคสี่)

(๒) หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันกำหนด ได้แก่

(๒.๑) หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบในการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ เข้าสู่ระบบกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ (มาตรา ๑๑ วรรคสี่)

(๒.๒) หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบในการจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลตัวบทกฎหมาย คำแปลของกฎหมาย คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลใช้บังคับของกฎหมาย รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวกับกฎหมายใด ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ อันจะเป็นประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง (มาตรา ๓๖ วรรคหก)

(๓) แนวทางการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด ได้แก่

(๓.๑) แนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย (มาตรา ๗ วรรคสอง)

(๓.๒) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (มาตรา ๗ วรรคสอง)

(๓.๓) แนวทางการรับจดแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งสมควรรับฟังความคิดเห็น หรือการเพิ่มรายชื่อผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการรวบรวมรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยที่อยู่ที่ติดต่อได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา ๑๕ วรรคสาม)

(๔) คำแนะนำหรือแนวทางการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีกำหนด ได้แก่

(๔.๑) การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย (มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๕) ประกอบ มาตรา ๗)

(๔.๒) การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย (มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๖) ประกอบ มาตรา ๗)

(๔.๓) การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย (มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๘) ประกอบ มาตรา ๗)

(๔.๔) แนวทางการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (มาตรา ๑๗ วรรคสอง)

(๔.๕) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง)

(๕) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด เกี่ยวกับการใช้บทบัญญัติที่มีโทษทางอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่นแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาบังคับแก่คดี (มาตรา ๖ วรรคสี่)

(๖) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด เกี่ยวกับการใช้กฎหมายที่ไม่ได้มีการออกกฎหรือยังไม่ได้ดำเนินการนั้นภายในระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ และบทบัญญัตินั้นก่อภาระหรือเป็นผลร้ายต่อประชาชน (มาตรา ๒๒ วรรคเก้า)

(๗) มติหรือข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นหรือการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ก่อนหรือในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมาย (มาตรา ๒๐)

(๘) ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในระบบกลาง (มาตรา ๓๓)

แต่นับจากวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒) ได้มีการประกาศใช้บังคับอนุบัญญัติที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษาแล้วเป็นจำนวน ๑๒ เรื่อง (รวม ๑๓ ฉบับ) ดังนี้

(๑) กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. ๒๕๖๒[๓๒]

(๒) กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒[๓๓]

(๓) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. ๒๕๖๒[๓๔]

(๔) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย[๓๕]

(๕) แนวทางการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย[๓๖]

(๕) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย[๓๗]

(๖) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย[๓๘]

(๗) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย[๓๙]

---

[๓๒] กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๑ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๓๓] กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๓ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒)

[๓๔] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๕ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๓๕] แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๗ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๓๖] แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๗ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๓๗] แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๙ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๓๘] คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๑๒ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๓๙] คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๑๔ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

(๘) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย[๔๐]

(๙) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย[๔๑]

(๑๐) หลักเกณฑ์ที่ต้องกำหนดตามมาตรา ๓๖ วรรคหก

(๑๐.๑) หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย[๔๒] แก้ไขเพิ่มเติมโดยหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓[๔๓]

(๑๐.๒) หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง[๔๔] แก้ไขเพิ่มเติมโดยหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓[๔๕]

(๑๑) ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒[๔๖]

อนึ่ง สำหรับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภานั้น ในข้อ ๑๔๐ ของข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รองรับให้วุฒิสภาหรือคณะกรรมาธิการสามารถจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ ประกอบกับวุฒิสภาและคณะกรรมาธิการมีกลไกในการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายหลายประการ เช่น การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น การเดินทางศึกษาดูงานเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ การเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมาย การเผยแพร่ร่างกฎหมายผ่านเว็บไซต์ของวุฒิสภาเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความคล่องตัวและเป็นการปฏิบัติการตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ อยู่ด้วยแล้ว[๔๗]

---

[๔๐] คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๑๖ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๔๑] คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๑๘ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๔๒] หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๒๒ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๔๓] หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๒ ก หน้า ๑ วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓

[๔๔] หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๒๔ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

[๔๕] หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๒ ก หน้า ๓ วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓

[๔๖] หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ สผ ๐๐๐๗/๔๘๘๖ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๓

[๔๗] หนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ สว ๐๐๑๐/๒๘๔๗ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓

อนุบัญญัติทั้ง ๑๒ เรื่องดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ตามสาระสำคัญได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ : อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำร่างกฎหมาย การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๔ เรื่อง (รวม ๓ ฉบับ) ได้แก่ แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (ซึ่งมีเนื้อหารวมถึงการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามมาตรา ๑๗ วรรคสองด้วย) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย และประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

กลุ่มที่ ๒ : อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย จำนวน ๓ เรื่อง (รวม ๓ ฉบับ) ได้แก่ คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย และคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย

กลุ่มที่ ๓ : อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย จำนวน ๒ เรื่อง (รวม ๕ ฉบับ) ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. ๒๕๖๒ หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง และหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

กลุ่มที่ ๔ : อนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังจากกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว จำนวน ๔ เรื่อง (รวม ๓ ฉบับ) ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

นอกจากอนุบัญญัติทั้ง ๑๒ เรื่อง ดังกล่าวข้างต้นแล้ว นายกรัฐมนตรีและผู้รักษาการตามกฎหมายยังได้มีการประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในเว็บไซต์หน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ครบทั้ง ๒๐ กระทรวงแล้ว สำหรับสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้ดำเนินการประกาศไปแล้วครบทั้ง ๑๐ องค์กรเช่นกัน

สำหรับอนุบัญญัติที่ยังไม่ได้มีการประกาศใช้บังคับ จำนวน ๗ เรื่อง แบ่งออกเป็น

(๑) อนุบัญญัติที่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการประกาศใช้บังคับไว้ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่

(๑.๑) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด ตามมาตรา ๖ วรรคสี่[๔๘]

(๑.๒) ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด มาตรา ๒๒ วรรคเก้า[๔๙]

ซึ่งกรณีนี้ปรากฏว่าร่างระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาทั้ง ๒ กรณีกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา[๕๐] สำหรับระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดตามมาตรา ๖ วรรคสี่ อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาจัดประชุม ส่วนระเบียบตามมาตรา ๒๒ วรรคเก้า อยู่ในระหว่างการพิจารณายกร่าง[๕๑] และในส่วนของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดนั้น อยู่ระหว่างการจัดทำซึ่งจะนำเสนอที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองเพื่อพิจารณาภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ นี้[๕๒]

---

๔๘ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๖ (วรรคสี่) การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

๔๙ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๒ (วรรคเก้า) การดำเนินการตามวรรคสาม วรรคสี่ วรรคหก และวรรคเจ็ด ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

๕๐ หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๑๖/๑๑๙๕๒ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๕๑ หนังสือกรมพระธรรมนูญ ที่ กห ๐๒๐๒/๑๑๗๕ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๓

๕๒ หนังสือสำนักงานศาลปกครอง ที่ ศป ๐๐๒๖/๑๙๕๒ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓

(๒) อนุบัญญัติที่จะมีการประกาศใช้บังคับต่อเมื่อมีกรณีตามที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนดไว้ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่

(๒.๑) กฎกระทรวงกำหนด “กฎ” บางประเภทที่ต้องรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามมาตรา ๕ วรรคห้า[๕๓]

(๒.๒) กฎกระทรวงกำหนดเหตุอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนอกจากกรณีที่กำหนดไว้แล้ว ตามมาตรา ๓๔ (๓)[๕๔]

(๓) อนุบัญญัติที่ไม่ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการประกาศใช้บังคับไว้แต่จะกำหนดไปพร้อมกับการจัดให้มีระบบกลาง เพื่อวางแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกัน จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่

(๓.๑) หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ตามมาตรา ๑๑ วรรคสี่[๕๕]

(๓.๒) แนวทางการรับจดแจ้งรายชื่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งสมควรรับฟังความคิดเห็นหรือการเพิ่มรายชื่อผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการรวบรวมรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยที่อยู่ที่ติดต่อได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม[๕๖]

---

[๕๓] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลนั้นมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน รวมทั้งพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจัดทำร่างกฎตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยโดยอนุโลม

[๕๔] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓๔ (๓) การประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๓) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

[๕๕] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๑ (วรรคสี่) ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลาง และเผยแพร่ผลการดำเนินการดังกล่าวไว้ในระบบกลางด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานร่วมกันกำหนด

[๕๖] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๕ (วรรคสาม) การรับจดแจ้งและการแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

(๔) อนุบัญญัติที่อาจจะออกมาใช้บังคับได้ตามที่เห็นสมควร จำนวน ๑ เรื่อง ได้แก่ มติหรือข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นหรือวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายก่อนหรือในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมายตามมาตรา ๒๐[๕๗]

โดยที่ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ [๕๘] ข้อ ๑๑๐ วรรคสี่ ได้กำหนดไว้ว่า ก่อนบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่างพระราชบัญญัติที่มีผู้เสนอตามมาตรา ๑๓๓ (๒) หรือ (๓) ของรัฐธรรมนูญ การพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรกำหนด ซึ่งต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งต่อมาได้มีประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒[๕๙] ซึ่งถึงแม้ว่า ข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎรและประกาศสภาผู้แทนราษฎรฉบับที่อ้างถึงข้างต้นจะมีผลใช้บังคับก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ทำให้อาจมองได้ว่าข้อบังคับและประกาศดังกล่าวไม่ได้เป็นอนุบัญญัติที่ออกตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ก็ตาม แต่เมื่อข้อบังคับและประกาศดังกล่าวนั้นมีหลักเกณฑ์สอดคล้องกับมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ อีกด้วย นอกจากนั้น ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดรองรับไว้แล้วว่า บรรดากฎ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ผลกระทบเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำร่างกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง หลักเกณฑ์ วิธีการ หรือแนวทางที่ออกตามความ

---

[๕๗] พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๐ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาอาจมีมติหรือตราข้อบังคับให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายก่อนหรือในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมายนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

[๕๘] ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๑๖ ง เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒

[๕๙] ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

ในพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น กรณีนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าได้มีประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ออกตามความในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๑๐ วรรคสี่ ใช้บังคับแล้ว

สำหรับในส่วนของรัฐสภานั้น ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓[๖๐] ข้อ ๘๑ วรรคสี่ ได้กำหนดไว้ว่า ก่อนบรรจุระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา การพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประธานรัฐสภากำหนด ซึ่งในขณะนี้ยังไม่ได้ประกาศหลักเกณฑ์ในประเด็นดังกล่าว เนื่องจากข้อบังคับดังกล่าวเพิ่งประกาศใช้บังคับ

โดยสรุปแล้ว อนุบัญญัติต่าง ๆ ที่ต้องออกตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ออกมาครบถ้วนแล้ว ซึ่งรวมถึงการประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในเว็บไซต์ หน่วยงานของรัฐทั้ง ๒๐ กระทรวงและ ๑๐ องค์กร ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนั้น โดยที่กฎกระทรวง ระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวทาง คำแนะนำ ที่ต้องออกตามพระราชบัญญัตินี้เป็นบทบัญญัติที่ไม่ได้กำหนดสภาพบังคับไว้ ดังนั้น กรณีจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติ หรือการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามขั้นตอน กระบวนการและกลไกดังกล่าวด้วย

ประเด็นที่ ๒ : <u>การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน</u>

ในปัจจุบันการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนนั้นจะกระทำโดยการนำบทบัญญัติของกฎหมายและอนุบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้ประกาศใช้บังคับแล้วนั้น พิมพ์เผยแพร่เป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดพิมพ์เป็นเล่มและการจัดทำเป็นแผ่นพับ รวมทั้งยังมีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมาย แต่การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายด้วยวิธีการเหล่านี้ยังไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างแท้จริง เพราะประชาชนที่สามารถเข้าถึง

---

๖๐ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๗๗ ง เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๓

กฎหมายด้วยวิธีการดังกล่าวนั้นมีจำนวนไม่มากเนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ และส่วนใหญ่ผู้ที่สามารถเข้าถึงโดยวิธีการดังกล่าวได้มักเป็นผู้ที่อยู่ในวงการกฎหมายหรือผู้ที่จำเป็นต้องใช้กฎหมายบางฉบับในบางช่วงบางเวลาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงได้กำหนดช่องทางหลักในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนอย่างเป็นทางการไว้ ๒ ช่องทาง ได้แก่ การเผยแพร่ผ่านระบบกลางและการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หน่วยงานของรัฐ

สำหรับ "ระบบกลาง"[๖๑] นั้น เป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อใช้ในการดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่

(๑) รับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

(๒) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ และร่างกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้น รวมทั้งร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีเสนอต่อรัฐสภา

(๓) รับจดแจ้งผู้ซึ่งมีหรืออาจมีสิทธิหรือหน้าที่ หรือได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย กฎหมาย หรือกฎ ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องที่สมควรรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

(๔) ประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์และเปิดเผยการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้น

(๕) รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย

(๖) เป็นช่องทางในการรับข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนว่าสมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายใด

(๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าอย่างน้อยจะต้องให้ผู้ที่มีหรืออาจมีสิทธิหรือหน้าที่ หรือได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย กฎหมาย หรือกฎ หรือประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป ดังนี้

(๑) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มี บำรุงรักษา และพัฒนาระบบกลางตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ้องขอ

---

๖๑ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ระบบกลาง" หมายความว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน

(๒) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบกลาง

(๓) หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ มีหน้าที่ดำเนินการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลาง และเผยแพร่ผลการดำเนินการดังกล่าวไว้ในระบบกลางด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันกำหนด (ซึ่งขณะนี้ ยังไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบเกี่ยวกับการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ)

ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้มีและเผยแพร่ไว้ในระบบกลาง ได้แก่

(๓.๑) ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ซึ่งกฎเกณฑ์ในที่นี้ หมายความรวมถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ และให้หมายความรวมถึงเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

(๓.๒) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย

(๓.๓) คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน (ภาษาอังกฤษ)

(๓.๔) คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้ ซึ่งในการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายนั้นอย่างน้อยควรประกอบด้วย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมายนั้นโดยสรุป สาระสำคัญของกฎหมายและเนื้อหาอื่นที่สมควรอธิบายให้ประชาชนทราบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามหรือทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้โดยง่าย ที่สำคัญควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ อีกทั้งอาจนำรูปแบบคำอธิบายในลักษณะภาพประกอบเสียง การสื่อสารความเข้าใจด้วยภาพ (Infographic) แผนผัง ภาพถ่าย แผนภูมิ หรือสื่อลักษณะอื่น ๆ มาประกอบการจัดทำคำอธิบายด้วยก็ได้ โดยหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจะต้องจัดทำคำอธิบายให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่กฎหมายฉบับนั้นมีผลใช้บังคับ

นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่และเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน จัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการใช้งาน อีกทั้งยังต้องจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสามารถอ่าน สืบค้น และนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยี

นับแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเป็นต้นมา สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ร่วมกัน

กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง รวม ๒ เรื่อง ได้แก่ หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสาระสำคัญของกฎหมายและหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว แต่สำหรับหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ตามมาตรา ๑๑ วรรคสี่ นั้นยังไม่ได้มีการประกาศกำหนดแต่อย่างใดเนื่องจากต้องการจะรอให้จัดทำระบบกลางเสร็จเรียบร้อยก่อน

อย่างไรก็ดี เนื่องจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มิได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการจัดทำระบบกลางไว้ ซึ่งขณะนี้การจัดทำระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จ โดยได้ผ่านขั้นตอนการส่งความต้องการเบื้องต้นของระบบ (requirement) โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว และกำลังอยู่ในขั้นตอนของการออกแบบระบบโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ซึ่งคาดว่าจะออกแบบเสร็จและเริ่มทดลองใช้งานได้ประมาณสิ้นปี ๒๕๖๔ และโดยที่มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ไว้ว่าในกรณีที่การจัดทำระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าการดำเนินการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐเป็นการดำเนินการผ่านระบบกลางตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว แต่เพราะเหตุที่การเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบการบังคับใช้อยู่นั้นยังไม่ได้ดำเนินการให้ครบทุกหน่วยงาน ตลอดจนไม่ได้นำกฎหมายและอนุบัญญัติทุกฉบับที่บังคับใช้มาเผยแพร่อีกด้วย ส่วนการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานั้นก็เป็นการเผยแพร่เฉพาะกฎหมายที่ประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้วเท่านั้น ส่วนอนุบัญญัติต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนก็ไม่ได้นำมาเผยแพร่เช่นกัน เป็นผลให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนจึงยังไม่เป็นไปอย่างครบถ้วนและทั่วถึงอย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงควรติดตามและเร่งรัดการจัดทำระบบกลางให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และติดตามให้มีการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันด้วย

อนึ่ง เพื่อให้ระบบกลางที่จัดทำขึ้นนี้สามารถตอบสนองการทำงานและใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า หากได้ออกแบบระบบเพิ่มเติมให้การดำเนินการของศาลต่าง ๆ ตามมาตรา ๖ และมาตรา ๒๒ สามารถดำเนินการผ่านระบบกลางได้ด้วย เช่น เปิดช่องทางให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความจำเป็นของกฎหมาย หรือภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชน เป็นต้น ก็จะทำให้สามารถใช้ระบบกลางได้อย่างคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เพื่อให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายเป็นไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อการรับรู้และการใช้ประโยชน์ของประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งผู้ที่ไม่รู้หนังสือหรือไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่จัดไว้ได้ ดังนั้น นอกจากการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายผ่านระบบกลางและเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ แล้ว การจัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนด้วยวิธีการและช่องทางอื่น ๆ ที่ควรดำเนินการเพิ่มเติมและอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

(๑) การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะในรูปแบบของการ์ตูนแอนิเมชัน (Animation) หรืออินโฟกราฟฟิก (Infographic) สื่อภาพยนตร์ และสื่อโฆษณา เป็นต้น

(๒) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยตรง เช่น การจัดประชุม สัมมนา อบรม หรือการลงพื้นที่เพื่อไปให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

(๓) บูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภาทนายความ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

(๔) การบรรจุวิชากฎหมายเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา

นอกจากนี้ จากการพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กับ ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. .... ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายที่รวบรวมข้อมูลกฎหมายอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการสืบค้น พบว่ามีความแตกต่างกันบางประการที่อาจก่อให้เกิดประเด็นเรื่องการซ้ำซ้อนกันหรือปัญหาในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน ดังนี้

ตารางที่ ๑ : ตารางเปรียบเทียบประเด็นสำคัญระหว่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กับ ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....

ลำดับ	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒	ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....
๑.	"กฎหมาย" หมายความว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย (มาตรา ๓)	"กฎหมาย" หมายความว่า พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๔)
๒.	"กฎ" หมายความว่า กฎตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง บรรดาที่มีผลให้เกิดภาระแก่ประชาชน หรือการไม่ปฏิบัติตามจะมีผลให้ต้องได้รับโทษหรือเสียสิทธิ หรือกระทบต่อสถานะของบุคคล (มาตรา ๓)	"กฎ" หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศหรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ (ร่างมาตรา ๔)
๓.	"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ (มาตรา ๓)	"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ และให้หมายความรวมถึงองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ และองค์กรอื่นที่คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๔)
๔.	"ระบบกลาง" หมายความว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน (มาตรา ๓)	"ฐานข้อมูลกฎหมาย" หมายความว่า ฐานข้อมูลกลางของประเทศซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมอย่างเป็นระบบและเผยแพร่บทบัญญัติของกฎหมาย กฎ มติคณะรัฐมนตรี

ลำดับ	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒	ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....
		หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ แนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ บรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาล คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือคณะกรรมการอื่น รวมทั้งข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎประกาศกำหนด เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายโดยสะดวกของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร่างมาตรา ๔) ให้ฐานข้อมูลกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของระบบกลางตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๑ วรรคสอง)
๕.	หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบระบบกลาง ได้แก่ ๑) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มี บำรุงรักษา และพัฒนาระบบกลางตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ้องขอ ๒) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบกลาง	หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบฐานข้อมูลกฎหมาย ได้แก่ ๑) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มี บำรุงรักษา และพัฒนาฐานข้อมูลกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง) ๒) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับผิดชอบในการบริหารจัดการฐานข้อมูลกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง)

ลำดับ	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒	ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....
	๓) หน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลาง และเผยแพร่ผลการดำเนินการดังกล่าวไว้ในระบบกลางด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ	๓) หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ในฐานข้อมูลกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๓)
๖.	ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้มีและเผยแพร่ไว้ในระบบกลาง ประกอบด้วย ๑) ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน กฎเกณฑ์ในที่นี้ หมายความรวมถึง พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ และให้หมายความรวมถึงเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด	ข้อมูลในฐานข้อมูลกฎหมาย ประกอบด้วย ๑) ตัวบทกฎหมายและกฎที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

ลำดับ	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒	ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....
	๒) คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน (ภาษาอังกฤษ)	๒) คำแปลของกฎหมายและกฎเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน ๓) หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ และแนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานบรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ๔) การตีความกฎหมายและการตอบข้อหารือวินิจฉัยข้อพิพาทที่หน่วยงานของรัฐ ๕) คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของประเภทคดีนั้น หรือคณะกรรมการผู้รับผิดชอบกฎหมายหรือกฎในเรื่องที่เกี่ยวข้อง หรือที่ศาลหรือคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือหน่วยงานธุรการขององค์กรดังกล่าวเก็บรวบรวมไว้ใช้ในการปฏิบัติงานหรือเผยแพร่ในระบบสารสนเทศของตน
	๓) คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้	๖) คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญและเจตนารมณ์ของกฎหมายในลักษณะที่เข้าใจได้โดยง่าย
	๔) <u>ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย</u>	๗) <u>ข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ ประกาศกำหนด</u> (ร่างมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง)

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงควรสร้างความชัดเจน ลดความทับซ้อนของเนื้อหาในระบบกลางหรือฐานข้อมูลกฎหมายด้วย เนื่องจากหน้าที่และอำนาจในการกำหนดและกำกับดูแลเป็นของคณะกรรมการคนละคณะกัน

ประเด็นที่ ๓ : <u>การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้ การเข้าถึง และการเข้าใจกฎหมายให้กับประชาชน</u>

โดยที่ประเด็นการรับรู้ การเข้าถึง และการเข้าใจกฎหมายของประชาชนเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน กล่าวคือ เมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้ว การเผยแพร่ดังกล่าวจะต้องทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ เข้าถึงและเข้าใจกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ได้โดยง่ายและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงได้บัญญัติเกี่ยวกับการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายไว้ในมาตรา ๓๖[๖๒] โดยกำหนดว่า นอกจากการเผยแพร่ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน (ภาษาอังกฤษ) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมายแล้ว ยังกำหนดให้มีการเผยแพร่คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้ไว้ในระบบกลางด้วย ซึ่งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย สรุปได้ดังนี้[๖๓]

(๑) หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายใด ให้เป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายนั้นด้วย

---

๖๒ <u>พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒</u>

มาตรา ๓๖ เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๓๒ จัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลดังต่อไปนี้ไว้ในระบบกลาง

(๑) ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

(๒) คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน

(๓) คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้

(๔) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย

กฎเกณฑ์ตาม (๑) ให้หมายความถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ และให้หมายความรวมถึงเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวกับกฎหมายใด ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้น เป็นผู้เผยแพร่

ในกรณีที่การเผยแพร่ข้อมูลตามวรรคหนึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือประโยชน์ของประเทศ หรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหน่วยงานของรัฐจะไม่เผยแพร่รายละเอียดบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

๖๓ หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ และหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๗ ตอนที่ ๒ ก เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๓

(๒) คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายนั้นมีความมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนเข้าใจได้ว่ากฎหมายฉบับนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด และมีหลักการสำคัญที่จะมีผลใช้บังคับกับประชาชนในเรื่องใดบ้าง ซึ่งอย่างน้อยควรต้องประกอบด้วย

(๒.๑) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือขอบเขตการมีผลใช้บังคับของกฎหมายนั้นโดยสรุป

(๒.๒) สาระสำคัญของกฎหมายนั้นโดยสรุปเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งระบุหมวดหรือมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นไว้ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบหรือสืบค้นรายละเอียดของกฎหมายได้โดยสะดวก

(๒.๓) เนื้อหาอื่น ๆ ที่สมควรอธิบายให้ประชาชนทราบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามหรือทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้โดยง่าย

(๓) ควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนและหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคที่ยากแก่การเข้าใจ รวมทั้งอาจนำรูปแบบคำอธิบายในลักษณะภาพประกอบเสียง หรือการแสดงผลของข้อมูลหรือความรู้โดยภาพที่อ่านและเข้าใจง่าย (infographic) แผนผัง แผนภูมิ หรือสื่อลักษณะอื่น ๆ มาประกอบการจัดทำคำอธิบายดังกล่าวด้วยก็ได้

(๔) ให้หน่วยงานของรัฐระบุข้อความไว้ในคำอธิบายเพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่า คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดถือตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ โดยจะต้องจัดทำคำอธิบายให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่กฎหมายฉบับนั้นมีผลใช้บังคับ แต่สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ (ก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒) หากหน่วยงานของรัฐมีกฎหมายที่รับผิดชอบไม่เกิน ๕ ฉบับ จะต้องจัดทำคำอธิบายให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ แต่หากหน่วยงานของรัฐมีกฎหมายที่รับผิดชอบเกิน ๕ ฉบับ จะต้องจัดทำคำอธิบายให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ สำหรับในส่วนของการจัดทำคำแปลเป็นภาษาอังกฤษนั้น หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

อย่างไรก็ดี การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำคำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้ รวมทั้งต้องจัดทำความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย และเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวไว้ในระบบกลาง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึงนั้น เป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่สร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับกฎหมายแต่ละฉบับมากนัก

ส่วนประชาชนจะมีความเข้าใจที่ถูกต้องในสาระสำคัญของกฎหมายเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการนำเสนอข้อมูลกฎหมายหรือจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ซึ่งการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจกฎหมายได้อย่างถูกต้อง แต่โดยที่ประเทศไทยประกอบไปด้วยภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งในบางภูมิภาคก็มีภาษาที่ใช้กันในเฉพาะท้องถิ่นหรือที่เรียกกันว่า “ภาษาถิ่น” ดังนั้น นอกจากการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายด้วยภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนแล้ว การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายด้วยภาษาถิ่นของแต่ละภูมิภาคก็ยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนให้แต่ละภูมิภาคนั้นสามารถเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมด้วย

นอกจากภาษาที่ใช้ในการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายแล้ว รูปแบบการนำเสนอก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับประชาชนแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเพศ ช่วงอายุ อาชีพ หรือพื้นฐานความรู้ ดังนั้น รูปแบบการนำเสนอข้อมูลกฎหมาย เช่น การจัดทำเป็นเอกสาร หนังสือ การ์ตูน คลิปวิดีโอ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เป็นต้น จึงควรต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะและพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของประชาชนแต่ละกลุ่มด้วย เพราะโดยแท้จริงแล้ว เจตนารมณ์ของการเข้าถึงกฎหมายของประชาชนตามพระราชบัญญัตินี้มุ่งประสงค์ที่จะให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าโดยวิธีการหรือช่องทางใด และไม่ว่าด้วยรูปแบบใด ๆ โดยไม่ได้มีข้อจำกัดว่าการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายจะต้องดำเนินการโดยช่องทางใดช่องทางหนึ่งแต่เพียงช่องทางเดียว เช่น ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเพียงแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือจำกัดเพียงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้โดยการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางหรือระบบสารสนเทศของหน่วยงานนั้น ๆ เท่านั้น แต่ยังมีอีกหลายช่องทาง หลายรูปแบบและวิธีการที่หน่วยงานของรัฐสามารถที่จะนำมาใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกฎหมาย รวมทั้งสร้างการรับรู้สร้างความเข้าใจข้อมูลกฎหมายที่ถูกต้องให้กับประชาชนเพื่อลดช่องว่างและช่วยให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายของการรับรู้และเข้าใจกฎหมายของประชาชนได้อย่างแท้จริง

โดยสรุป หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่หรือรับผิดชอบกฎหมายฉบับใด ควรเร่งดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเร่งจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายตาม มาตรา ๓๖ โดยเร็ว นำกฎหมายและกฎที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ออกเผยแพร่ในหลาย ๆ ช่องทาง เร่งจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายตามมาตรา ๓๖ และหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง แล้วนำไปเผยแพร่ทั้งในระบบสารสนเทศของหน่วยงานของตน เผยแพร่ในระบบกลาง และดำเนินการโดยวิธีการอื่นควบคู่กันไป เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจกฎหมายได้โดยเร็วและอย่างแท้จริงด้วย

ประเด็นที่ ๔ : <u>การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและอนุบัญญัติที่ออกตามกฎหมายนั้น</u>

การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๕ การประเมินผลสัมฤทธิ์ มาตรา ๒๘ ถึงมาตรา ๓๕ นอกจากนี้ยังได้มีการออกอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(๑) การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕ ประการ ดังต่อไปนี้

(๑.๑) การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

(๑.๒) การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๑.๓) การลดความซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันของกฎหมาย

(๑.๔) การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

(๑.๕) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(๒) ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย นอกจากจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายแล้ว ยังต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

(๒.๑) ความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเทียบกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการตามกฎหมาย

(๒.๒) สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษอาญาตามกฎหมาย

(๒.๓) ความสอดคล้องหรือการอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ

(๒.๔) เรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๓) หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้น ในกรณีที่กฎหมายฉบับใดมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการบังคับใช้อยู่หลายหน่วยงาน ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นเป็นผู้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้น

ถ้ากฎหมายใดมีผู้รักษาการตามกฎหมายร่วมกันหลายคน ให้ปรึกษาหารือร่วมกันกำหนดหน่วยงานของรัฐที่จะรับผิดชอบดังกล่าว แต่หากกฎหมายใดไม่มีผู้รักษาการ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนด

(๔) ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีจะต้องประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นไว้ในระบบกลาง ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับนั้น ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในระบบกลาง ภายในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ โดยจะกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ด้วยก็ได้

(๕) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายให้กระทำอย่างน้อยทุก ๆ ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง เช่น ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายดังกล่าวเห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นมีเหตุผลอันสมควร เป็นต้น

สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ นั้น ให้กระทำครั้งแรกไม่ช้ากว่า ๕ ปี นับแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓

ทั้งนี้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้น

(๖) สำหรับแนวทางในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้น ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕ ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ (๑)

ในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้น อย่างน้อยต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือความคิดเห็นจากผู้ซึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่หรือได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวสามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง เช่น ผ่านระบบกลาง ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น

(๗) เมื่อได้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจะต้องจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามแบบที่กำหนดด้วย ทั้งนี้ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย กระชับ ครบถ้วน และตรงประเด็น โดยต้องระบุข้อมูล สถิติ หรือข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ประกอบการให้เหตุผลในการประเมินไว้ด้วย และแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในระบบกลาง พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

อย่างไรก็ดี การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายอาจมีปัญหาและอุปสรรคที่สามารถจำแนกได้ดังนี้

(๑) รายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งหากรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นปัจจุบันแล้ว การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายก็จะไม่สามารถเริ่มต้นดำเนินการได้ หรือดำเนินการไปโดยไม่ถูกต้องครบถ้วน อีกทั้งการที่ประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายล่าช้าเกินระยะเวลาที่กำหนด ย่อมส่งผลให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเริ่มต้นดำเนินการล่าช้า ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

(๒) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเพื่อที่จะทราบว่าการบังคับใช้กฎหมายได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด ตลอดจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕ ประการนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้มีสิทธิหรือหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงช่องทางที่ใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว อาจยังไม่สามารถรับฟังเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ครอบคลุมจากผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้อย่างแท้จริง เนื่องจากคนบางกลุ่มยังไม่สามารถหรือไม่สนใจที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ หรือการจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นหรือการสำรวจความคิดเห็นนั้นมีกลุ่มตัวอย่างน้อยเกินไป ให้เวลาน้อยเกินไป หรือไปไม่ถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง ดังนั้นนอกจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ถึงขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีสิทธิหรือหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย และการรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลดังกล่าวที่ทั่วถึงและอย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงสิทธิและมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายที่มีผลกระทบต่อตน

(๓) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้มีข้อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ในระบบกลางตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และให้แจ้งให้คณะกรรมการพัฒนา

กฎหมายทราบด้วย ตามแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายข้อ ๙ (๒) เท่านั้น แต่ไม่มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนหรือมาตรฐานในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการแต่อย่างใด ซึ่งอาจทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงควรมีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแลและตรวจสอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการแล้วว่าถูกต้อง ครบถ้วน มีมาตรฐานเป็นไปตามแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งจะทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ โดยที่ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดไว้สรุปได้ว่า ให้พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่เมื่อแนวทางเกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามหมวด ๕ การประเมินผลสัมฤทธิ์ มีผลใช้บังคับแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกานี้เป็นอันยกเลิก ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒[๖๔] ซึ่งแม้ว่าแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น ให้มีการดำเนินการทุก ๆ ๕ ปี ต้องมีการประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น แต่วัตถุประสงค์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นกว้างกว่าวัตถุประสงค์ของการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย กล่าวคือ การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายนั้นเป็นการพิจารณาว่ากฎหมายฉบับนั้น ๆ มีเหตุผลหรือความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีผลใช้บังคับต่อไปหรือไม่ อย่างไร มีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ทั้งของประเทศและของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วหรือไม่ หรือมีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายให้สอดคล้องหรืออนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ รวมทั้งมีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย เพื่อลดผลกระทบและภาระต่อประชาชนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายนั้นหรือไม่ ส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายนั้นนอกจากจะเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว ยังเป็นไปเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎว่าได้ผลตรงตาม

---

[๖๔] แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๓๒ ก หน้า ๙ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

วัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นกับรัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด อีกด้วย

อนึ่ง คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายมีข้อสังเกตว่า โดยที่ก่อนหน้านี้ หน่วยงานของรัฐที่จะต้องทำการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายได้มีการรวบรวมและประกาศจำนวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องมีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายไว้แล้ว โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีกฎหมายที่จะต้องทบทวนความเหมาะสม จำนวน ๒,๐๘๔ ฉบับ ซึ่งถ้าหากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย นำข้อมูลดังกล่าวมาต่อยอดการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายก็น่าจะสามารถเริ่มดำเนินการได้เร็วขึ้น

ในส่วนของการดำเนินการตามประเด็นข้อเสนอที่ปรากฏในรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน” ที่คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๒ เป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้มีมติเห็นชอบแล้วนั้น จากการพิจารณาศึกษาปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ ๒ : ตารางเปรียบเทียบข้อเสนอที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเห็นชอบ กับ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

ลำดับ	ข้อเสนอที่ สนช. มีมติเห็นชอบ	พ.ร.บ.หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายฯ
๑.	ควรมีการจัดกลุ่มกฎหมายและการจัดทำเนื้อหาของกฎหมายที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม กลุ่มกฎหมายที่ประชาชนควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่สื่อควรรู้ และกลุ่มกฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้จำเป็นในการใช้กฎหมายและประเภทของกฎหมายที่บุคคลแต่ละกลุ่มให้ความสนใจ	หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ไม่ได้ระบุถึงการจัดกลุ่มกฎหมายไว้แต่อย่างใด
๒.	วิธีการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน จะต้องเผยแพร่ในช่องทางที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้เน้นช่องทางหลัก

ลำดับ	ข้อเสนอที่ สนช. มีมติเห็นชอบ	พ.ร.บ.หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายฯ
	เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก และควรมีการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย	ในการเผยแพร่กฎหมายไว้เพียง ๒ ช่องทาง ได้แก่ ระบบกลาง และเว็บไซต์หน่วยงานของรัฐเท่านั้น
๓.	ควรจัดทำยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน โดยมีแนวนโยบายและทิศทางในการดำเนินการที่ชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นกระบวนการพลวัตที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนอนุบัญญัติที่ประกาศใช้บังคับ ไม่ได้ระบุถึงการจัดทำยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายแต่ประการใด
๔.	ควรมีองค์กรหรือหน่วยงานหลักทำหน้าที่ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายอย่างเป็นระบบ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย แยกย่อยกฎหมาย และแปลงเนื้อหากฎหมายที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และยากแก่การทำความเข้าใจ ให้อยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจ และประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าใจได้โดยง่าย จัดทำเจตนารมณ์ของกฎหมาย เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน พัฒนาและดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่ได้จัดทำขึ้น ตลอดจนให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้ร้องเรียนหรือผู้ที่เข้ามาขอคำปรึกษา รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือประชาชน	พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานที่มีหน้าที่และรับผิดชอบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมาย ๑) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มีบำรุงรักษา และพัฒนาระบบกลางตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ้องขอ ๒) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบกลาง ๓) หน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการนำข้อมูลต่าง ๆ เข้าสู่ระบบกลาง เผยแพร่ รับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ

อนึ่ง แม้ว่าพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะได้กำหนดให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันทำหน้าที่และรับผิดชอบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายก็ตาม แต่คณะอนุกรรมาธิการการกฎหมายมีความเห็นว่าควรกำหนดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานหลักเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและพัฒนาระบบกลางเป็นการเฉพาะ ดังจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ ๕

บทที่ ๕
ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงความเป็นมา สภาพปัญหา ความต้องการของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจตนารมณ์ของมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมทั้งประโยชน์ที่แท้จริงที่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับแล้วคณะกรรมาธิการจึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ ควรเร่งรัดในมาตรการ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เร่งดำเนินการจัดทำระบบกลางให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว และครอบคลุมการดำเนินการทุกด้านตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ เนื่องจาก “ระบบกลาง” ถือเป็นช่องทางสำคัญในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

๕.๑.๒ ให้เพิ่มกระบวนการตรวจสอบและติดตามให้มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ถูกต้องและครบถ้วนอยู่เสมอจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ เนื่องจากขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้สามารถบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้

๕.๑.๓ เร่งผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. .... มีผลใช้บังคับโดยเร็ว เนื่องจากเป็นร่างกฎหมายที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายกับระบบกลางตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่ควรสอดคล้องและส่งเสริมกันเพื่อจะได้ไม่ซ้ำซ้อนหรือมีความลักลั่นกัน

๕.๒ ควรพิจารณาจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานขึ้น ๑ หน่วยงาน เพื่อเป็นหน่วยงานกลางและเป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่บริหารจัดการข้อมูล ดูแล และพัฒนาระบบกลางให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย สามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้งานของผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายและกฎทุกฉบับ รวมทั้งความเห็นและคำวินิจฉัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ่ายทอด

เนื้อหาของกฎหมายให้ครบถ้วน และแปลงเนื้อหาของกฎหมายให้อยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจ ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้โดยง่าย รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันภายในระยะเวลาที่กำหนด

แม้ว่าพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะได้กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานของรัฐ อันประกอบไปด้วยกระทรวงต่าง ๆ จำนวน ๒๐ กระทรวง และองค์กรที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายอีก ๑๐ องค์กร ร่วมกันทำหน้าที่และรับผิดชอบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนก็ตาม แต่การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานดังกล่าวโดยไม่มีหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ในการประสานงาน กำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมถึงการตรวจสอบติดตามและเร่งรัดการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบกลางนั้น ย่อมอาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย เช่นความล่าช้าในการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบกลาง ความไม่ครบถ้วนถูกต้องของข้อมูล มาตรฐานหรือรูปแบบของการจัดทำข้อมูลที่แตกต่างกัน เป็นต้น อันจะทำให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมาย การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง

แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการการมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานหลักเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะสามารถทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่จะต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการ และกลไกต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ เกิดความล่าช้าออกไปอีกได้

๕.๓ ไม่ควรจำกัดช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนเฉพาะระบบกลางและเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น แต่ควรจัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอื่น ๆ เพิ่มเติมและควบคู่กันไปด้วย ได้แก่

๕.๓.๑ การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะในรูปแบบของการ์ตูน แอนิเมชัน (Animation) หรืออินโฟกราฟฟิก (Infographic) สื่อภาพยนตร์ และสื่อโฆษณา เป็นต้น

๕.๓.๒ การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยตรง เช่น การจัดประชุม สัมมนา อบรม หรือ การลงพื้นที่เพื่อไปให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

๕.๓.๓ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภาทนายความ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๔ การบรรจุวิชากฎหมายเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

๕.๔ นอกจากช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนแล้ว รูปแบบหรือวิธีการนำเสนอข้อมูลกฎหมายก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับประชาชนได้ แต่โดยที่ประชาชนในสังคมนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของเพศ ช่วงอายุ อาชีพ พื้นฐานความรู้ รวมทั้งความแตกต่างทางกายภาพ เช่น คนพิการ ซึ่งการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนที่มีความแตกต่างกันนั้นควรใช้วิธีการหรือรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น ในเบื้องต้นจึงควรดำเนินการดังนี้

๕.๔.๑ จัดแบ่งกลุ่มของกฎหมายเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มประชาชนที่จำเป็นต้องรู้หรือมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้น ๆ เช่น กลุ่มกฎหมายพื้นฐานทั่วไปที่ประชาชนทุกกลุ่มควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่คนพิการควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้ กลุ่มกฎหมายที่สตรีควรรู้ เป็นต้น

๕.๔.๒ รูปแบบการนำเสนอควรต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและกลุ่มประชาชนนั้น ๆ เช่น กลุ่มกฎหมายที่คนพิการควรรู้ อาจนำเสนอด้วยสื่อเสียง (สำหรับผู้พิการทางสายตา) กลุ่มกฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้ อาจนำเสนอด้วยการ์ตูน แอนิเมชัน (Animation) คลิปวิดีโอ สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เป็นต้น

๕.๕ ภาษาที่ใช้ในการนำเสนอก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนก็คือเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น นอกจากการเผยแพร่ผ่านช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายแล้ว ภาษาที่ใช้ในการเผยแพร่เนื้อหาสาระของกฎหมายจะต้องมีความชัดเจน เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เฉพาะหรือภาษาทางวิชาการ และศัพท์เทคนิค

อนึ่ง การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนเป็น “ภาษาถิ่น” ก็จะยิ่งทำให้ประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยสามารถเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมอีกด้วย

๕.๖ ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาฐานข้อมูลกฎหมายในระบบกลาง ควรมีการเชื่อมโยงกับเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้นด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนกรณีที่อาจจะนำเข้าข้อมูลกฎหมายในระบบกลางยังไม่ครบถ้วน

นอกจากนี้ ควรเชื่อมโยงกับเว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวกับกฎหมายใดของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนหรือผู้สนใจสืบค้นคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาล

๕.๗ ควรเผยแพร่ข้อมูลสนธิสัญญาระหว่างประเทศในระบบกลางด้วยเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ค้นคว้าสนธิสัญญาระหว่างประเทศได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

๕.๘ ควรมีการออกแบบระบบฐานข้อมูลกฎหมายให้สามารถแจ้งเตือนกำหนดระยะเวลาการออกอนุบัญญัติ และระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๕.๙ ควรหาแนวทางหรือวิธีการที่จะให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามมาตรา ๓๖ โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมาย

๕.๑๐ รัฐบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมีแนวทางที่ชัดเจนและต่อเนื่อง อันจะทำให้การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการมีข้อสังเกตว่า โดยที่กลไกต่าง ๆ ทั้งที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และอนุบัญญัติที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ได้กำหนดสภาพบังคับไว้ จึงอาจมีกรณีที่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามขั้นตอน กระบวนการและกลไกที่กำหนดไว้ หรือปฏิบัติล่าช้าเกินกว่าเวลาที่กำหนด ซึ่งกรณีดังกล่าวนอกจากจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว ยังเป็นการส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในการเข้าถึงตัวบทกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมายอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้บังเกิดผลได้อย่างแท้จริง จึงควรพิจารณากำหนดมาตรการที่มีลักษณะเป็นสภาพบังคับให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้อย่างจริงจังด้วย เช่น มาตรการในทางบริหาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. ๒๕๖๒

กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. ๒๕๖๒

แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย

หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒

ประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓

ร่างกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ....

เอกสารอื่น ๆ

รายงานประจำปี ๒๕๕๙ เรื่อง สรุปผลการปฏิบัติการตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๖๐.

รายงานการเดินทางไปเยือนและประชุมทวิภาคี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๑.

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน” กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๒.

รายงานการพิจารณาศึกษาและติดตามความคืบหน้า เรื่อง การจัดการสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรมของคณะอนุกรรมาธิการการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรมและกิจการตำรวจ วุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๓.

ภาคผนวก

หน้าว่าง

พระราชบัญญัติ

หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

พ.ศ. ๒๕๖๒

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“กฎหมาย” หมายความว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย

"กฎ" หมายความว่า กฎตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง บรรดาที่มีผลให้เกิดภาระแก่ประชาชน หรือการไม่ปฏิบัติตามจะมีผลให้ต้องได้รับโทษหรือเสียสิทธิ หรือกระทบต่อสถานะของบุคคล

"การจัดทำร่างกฎหมาย" หมายความว่า การจัดทำและพิจารณาร่างกฎหมายเพื่อให้มีกฎหมายขึ้นใหม่ ยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

"การวิเคราะห์ผลกระทบ" หมายความว่า การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

"การประเมินผลสัมฤทธิ์" หมายความว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่เพียงใด

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ

"ผู้เกี่ยวข้อง" หมายความว่า ผู้ซึ่งมีหรืออาจมีสิทธิหรือหน้าที่ หรือได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย กฎหมาย หรือกฎ อันมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ประกอบการ บุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีหรืออาจมีสิทธิหรือหน้าที่ หรือได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(๒) กลุ่มบุคคลหรือชุมชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งมีวัตถุประสงค์กระทำการเพื่อประโยชน์ของกลุ่มบุคคลหรือชุมชนดังกล่าว

(๓) หน่วยงานของรัฐซึ่งมีภารกิจเกี่ยวข้องหรือที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น

"องค์กรที่เกี่ยวข้อง" หมายความว่า สมาคมหรือมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สภาหรือนิติบุคคลที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย

"ระบบกลาง" หมายความว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน

"คณะกรรมการกฤษฎีกา" หมายความว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา

"คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย" หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนากฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๕ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลนั้นมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน รวมทั้งพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจัดทำร่างกฎตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๖ ในการที่ศาลยุติธรรมจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษอาญา โทษทางปกครองหรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่นแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลและศาลเห็นว่าเป็นเหตุผลอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมิใช่กรณีที่บทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอันเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นต่อประธานศาลฎีกาเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย

ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ศาลจะไม่ลงโทษ หรือจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือจะกำหนดสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายแตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดไว้ แล้วแต่กรณี ก็ได้ คำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดไม่สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ให้ใช้ได้กับคดีทั้งปวงที่ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี และในการนี้ ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวดำเนินการเพื่อให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้นให้สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง โดยเร็วต่อไป

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ศาลปกครองเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองที่ใช้บังคับแก่คดีใดนั้นไม่สอดคล้องกับมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ด้วยโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของประธานศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เป็นอำนาจของประธานศาลปกครองสูงสุดหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่การพิจารณาของศาลทหารด้วยโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของประธานศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เป็นอำนาจของหัวหน้าสำนักตุลาการทหารหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

กฎหมายตามมาตรานี้ ให้หมายความรวมถึงประกาศหรือคำสั่งบรรดาที่มีผลบังคับเช่นเดียวกับกฎหมาย

มาตรา ๗ ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะเสนอแนะหรือให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง การกำหนดแนวทาง หรือการดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ รวมตลอดทั้งให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะกำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามก็ได้

เมื่อมีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

มาตรา ๘ การจัดทำร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหากได้ดำเนินการตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญแล้ว แม้จะไม่ครบถ้วนตามพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่ทำให้การจัดทำร่างกฎหมายนั้นเสียไป

ในกรณีที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐดำเนินการในเรื่องใดโดยไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ จะเสนอแนะแนวทางการดำเนินการในเรื่องนั้นเพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามก็ได้ และเมื่อหน่วยงานของรัฐได้ปฏิบัติตามแล้ว ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว

มาตรา ๙ ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำร่างกฎหมายหรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ไว้เป็นการเฉพาะ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการดังกล่าวตามกฎหมายนั้น

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปไว้เป็นการเฉพาะ ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว

มาตรา ๑๑ ให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มีบำรุงรักษา และพัฒนาระบบกลางตามที่สำนักงานร้องขอ เพื่อใช้ในการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) รับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์

(๒) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ และร่างกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้น รวมทั้งร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีเสนอต่อรัฐสภา

(๓) รับจดแจ้งผู้เกี่ยวข้องซึ่งสมควรรับฟังความคิดเห็นตาม (๑)

(๔) ประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ และเปิดเผยผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้น

(๕) รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการตามหมวด ๕ การประเมินผลสัมฤทธิ์ และหมวด ๖ การเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย

(๖) เป็นช่องทางในการรับข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนว่าสมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายใด

(๗) การดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

การจัดให้มีระบบกลางตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก แต่ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่จำเป็น

ให้สำนักงานรับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบกลางดังกล่าว

ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการนำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์เข้าสู่ระบบกลาง และเผยแพร่ผลการดำเนินการดังกล่าวไว้ในระบบกลางด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานร่วมกันกำหนด

หมวด ๒
การตรวจสอบความจำเป็น การรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบ

มาตรา ๑๒ เมื่อมีกรณีจำเป็นต้องเสนอให้มีการตรากฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐแสดงเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายและต้องวิเคราะห์โดยมีข้อมูลและเอกสารหลักฐานประกอบชัดเจนว่าไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชน รวมทั้งไม่สามารถใช้มาตรการหรือวิธีการอื่นใดนอกจากการตราเป็นกฎหมาย

มาตรา ๑๓ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

(๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐนั้น

(๒) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น

(๓) การสัมภาษณ์ หรือการเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น

(๔) การสำรวจความคิดเห็น

(๕) วิธีการอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเหมาะสม

มาตรา ๑๔ ให้หน่วยงานของรัฐนำหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายไปรับฟังความคิดเห็น โดยต้องประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อยดังต่อไปนี้

(๑) สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาหรือทำภารกิจในเรื่องนั้น รวมทั้งความมุ่งหมายและผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

(๒) คำอธิบายหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายโดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย

(๓) บุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายในด้านการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ หรือผลกระทบในทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ

(๔) เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้มีระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ หรือการกำหนดโทษอาญา รวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐทราบที่อยู่หรือที่ติดต่อของผู้เกี่ยวข้อง ให้แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หรือจะแจ้งให้ทราบถึงการประกาศตามวรรคหนึ่งก็ได้ โดยการแจ้งอาจกระทำผ่านระบบกลาง หรือหน่วยงานของรัฐจะแจ้งผู้เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรทราบโดยตรงก็ได้

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการรับฟังความคิดเห็น ให้สำนักงานรับจดแจ้งผู้เกี่ยวข้องผ่านระบบกลาง โดยสำนักงานอาจเพิ่มรายชื่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งสมควรรับฟังความคิดเห็น หรือเพิ่มรายชื่อผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐตามวรรคสองไว้ในระบบกลางด้วยก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหรือบังคับการตามกฎหมายใด หรือหน่วยงานของรัฐที่จะเสนอร่างกฎหมาย รวบรวมรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้นพร้อมด้วยที่อยู่ที่ติดต่อได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ และแจ้งให้สำนักงานทราบ

การรับจดแจ้งและการแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

มาตรา ๑๖ เมื่อรับฟังความคิดเห็นแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐนำผลการรับฟังความคิดเห็นไปประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบและการจัดทำร่างกฎหมาย และให้สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นซึ่งอย่างน้อยต้องระบุประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น และสรุปความเห็นในแต่ละประเด็นของฝ่ายต่าง ๆ ให้ครบถ้วน รวมทั้งการปรับปรุงหรือไม่ปรับปรุงหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายตามความเห็นดังกล่าวพร้อมเหตุผล

มาตรา ๑๗ ในการวิเคราะห์ผลกระทบ หน่วยงานของรัฐต้องกระทำอย่างรอบด้านและเป็นระบบ โดยให้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาและจัดทำเป็นรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ

รายงานตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายสำหรับการดำเนินการตามภารกิจนั้น

(๒) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

(๓) สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ต้องถูกจำกัด

(๔) ภาระหรืออุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน อันเนื่องมาจากการมีกฎหมายนั้น

(๕) ผลกระทบต่องบประมาณ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ

(๖) เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ หรือการกำหนดโทษอาญา รวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๗) หน่วยงานผู้รับผิดชอบ จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ อุปกรณ์ และงบประมาณที่ต้องใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๘) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ถ้ามี

มาตรา ๑๘ ให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๑๖ และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบตามมาตรา ๑๗ ผ่านระบบกลาง และจะใช้วิธีการอื่นใดด้วยก็ได้

มาตรา ๑๙ การจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ร่างกฎหมายที่มิได้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับประชาชน ร่างกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นโดยรีบด่วนเพื่อประโยชน์สำคัญของประเทศเกี่ยวกับความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ หรือร่างกฎหมายอื่นที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชน เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นว่าจำเป็นแล้ว ให้ถือว่าได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นโดยชอบตามหมวดนี้แล้ว และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ หน่วยงานของรัฐจะไม่เปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นหรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าว หรือจะเปิดเผยตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๒๐ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาอาจมีมติหรือตราข้อบังคับให้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายก่อนหรือในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมายนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

หมวด ๓
การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย

มาตรา ๒๑ หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบและพิจารณาจัดทำร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) สอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยในกรณีที่เป็นการจัดทำร่างพระราชบัญญัติหรือประมวลกฎหมายต้องสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วย

(๒) สอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

(๓) สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(๔) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

(๕) ไม่ใช้ระบบอนุญาต เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือมีกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่จำเป็นต้องมีระบบอนุญาต การกำหนดระยะเวลาหรือขั้นตอนในการพิจารณายื่นคำขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ

(๖) ไม่ใช้ระบบคณะกรรมการ เว้นแต่เพื่อกำหนดนโยบาย หรือกำกับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น ทั้งนี้ ในกรณีที่นำระบบคณะกรรมการมาใช้ ให้ระบุให้ชัดเจนด้วยว่ามติของคณะกรรมการผูกพันหน่วยงานที่มีผู้แทนเป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย

(๗) การมีบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง ให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ในกรณีที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจให้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญไว้ในร่างกฎหมายให้ชัดเจน

(๘) การกำหนดโทษอาญาสำหรับการกระทำความผิดใด ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(ก) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม

(ข) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

(๙) หลักเกณฑ์อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๒ การจัดทำร่างกฎหมายใดที่จะกำหนดให้มีโทษอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่นแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม หรือมีบทบัญญัติที่กำหนดให้การขออนุญาตหรืออนุญาตหรือการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข ที่จะกำหนดไว้ในกฎซึ่งจะออกในภายหลัง ในร่างกฎหมายนั้นต้องมีบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติดังกล่าวในทางที่เป็นผลร้ายแก่บุคคลจนกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายหรือจนกว่าจะมีการออกกฎดังกล่าวแล้ว

กฎหมายที่มิใช่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ต้องมีการออกกฎ หรือกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมาย หรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายนั้นได้ หากมิได้มีการออกกฎดังกล่าวหรือยังมิได้ดำเนินการนั้นภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ และบทบัญญัติในเรื่องนั้นก่อภาระหรือเป็นผลร้ายต่อประชาชน ให้บทบัญญัติดังกล่าวเป็นอันสิ้นผลบังคับ แต่ในกรณีที่บทบัญญัติในเรื่องนั้นให้สิทธิประโยชน์แก่ประชาชน ให้บทบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับได้โดยไม่ต้องมีกฎหรือดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ระยะเวลาสองปีดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจะมีมติขยายออกไปอีกก็ได้แต่ไม่เกินหนึ่งปี และต้องมีมติก่อนที่จะครบกำหนดเวลาสองปีดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามวรรคสองบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลและศาลเห็นว่าเป็นเหตุผลอันสมควร ให้ศาลส่งความเห็นต่อประธานศาลฎีกาเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หรือประธานศาลปกครองสูงสุดเพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี เพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องใดเข้าลักษณะที่จะเป็นอันสิ้นผลบังคับตามวรรคสอง ให้ประกาศคำวินิจฉัยดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา

คำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องใดสิ้นผลบังคับตามวรรคสี่ ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่สิ้นผลบังคับดังกล่าว เป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ

ในกรณีที่ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองจะใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลและศาลเห็นว่าเป็นเหตุผลอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีลักษณะตามวรรคสอง ให้ศาลดำเนินการตามวรรคสาม และเมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีลักษณะตามวรรคสอง ศาลจะไม่ใช้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นก็ได้ และให้ศาลแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับการจงใจปฏิบัติหน้าที่ขัดต่อกฎหมายต่อไป

ความในวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก ให้ใช้บังคับแก่คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารด้วยโดยอนุโลม โดยให้หัวหน้าสำนักตุลาการทหารเสนอเรื่องต่อประธานศาลฎีกา เพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่กฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับภายหลังจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยมีระยะเวลาตามที่กำหนด ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้นจัดทำร่างกฎทั้งปวงให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และในกรณีที่ต้องเสนอกฎต่อคณะรัฐมนตรี อาจเสนอคณะรัฐมนตรีก่อนวันที่กฎหมายนั้นจะมีผลใช้บังคับได้ ในกรณีเช่นนั้นให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจอนุมัติหลักการได้แม้ว่ากฎหมายนั้นยังไม่มีผลใช้บังคับก็ตาม

การดำเนินการตามวรรคสาม วรรคสี่ วรรคหก และวรรคเจ็ด ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ร่างกฎหมายกำหนดให้ออกกฎเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎดังกล่าวต้องกำหนดให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญรับรอง

(๒) สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(๓) สอดคล้องและปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

(๔) ต้องยึดหลักความพอสมควรแก่เหตุ และหลักความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับกับสิทธิและเสรีภาพและประโยชน์ที่บุคคลต้องเสียไป

(๕) ต้องยึดหลักความเสมอภาคและต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล

มาตรา ๒๔ เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำแนวทางปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา ๒๓ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

แนวทางปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับในทางที่เป็นผลร้ายแก่บุคคลจนกว่าจะมีการเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้ใช้บังคับแก่การใช้ดุลพินิจในการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล การพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการสอบสวน ไต่สวน การบังคับคดี และการวางทรัพย์

หมวด ๔
การตรวจสอบผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบ

มาตรา ๒๕ ในการเสนอร่างกฎหมายหรือหลักการของร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี ให้หน่วยงานของรัฐเสนอเอกสารดังต่อไปนี้ต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(๑) ร่างกฎหมายหรือหลักการและสาระสำคัญของร่างกฎหมายที่จะจัดทำขึ้น

(๒) สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

(๓) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ

มาตรา ๒๖ ในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือสำนักงาน ให้นำเอกสารตามมาตรา ๒๕ มาประกอบการพิจารณา และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้ตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย โดยในกรณีที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องจัดทำร่างกฎหมายฉบับใด ให้สำนักงานส่งเรื่องพร้อมความเห็นหรือข้อเสนอแนะไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้ทบทวนหรือพิจารณาตามที่เห็นสมควรต่อไป

(๒) ในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้ดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๕ และที่กำหนดไว้ในหมวด ๓ การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย

(๓) ในกรณีที่เห็นสมควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องหรือการวิเคราะห์ผลกระทบเพิ่มเติม สำนักงานจะดำเนินการดังกล่าวเองหรือจะแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการก็ได้

มาตรา ๒๗ ในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา ให้คณะรัฐมนตรีจัดส่งเอกสารตามมาตรา ๒๕ (๒) และ (๓) และเอกสารตามมาตรา ๒๖ (๓) เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐสภา และให้เปิดเผยเอกสารดังกล่าวไว้ในระบบกลางด้วย

หมวด ๕
การประเมินผลสัมฤทธิ์

มาตรา ๒๘ ในหมวดนี้ กฎหมายให้หมายความรวมถึงพระราชกำหนดและประกาศหรือคำสั่งบรรดาที่มีผลบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายด้วย

มาตรา ๒๙ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่ใช้บังคับแก่กฎหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) กฎหมายที่มีผลใช้บังคับเฉพาะระยะเวลาหนึ่งและระยะเวลานั้นได้ล่วงพ้นไปแล้ว

(๒) กฎหมายที่บัญญัติให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและได้มีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นแล้ว เช่น กฎหมายให้ใช้ประมวลกฎหมาย กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ กฎหมายโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน กฎหมายจัดตั้งศาล กฎหมายจัดตั้งจังหวัด กฎหมายเกี่ยวกับการออกเหรียญ ธนบัตร หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กฎหมายกำหนดยศ กฎหมายกำหนดวิทยฐานะ

(๓) กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม หรือการจัดตั้งหรือการจัดองค์กรของหน่วยงานของรัฐเฉพาะที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชน

(๔) กฎหมายที่กำหนดลักษณะของเครื่องแสดงวิทยฐานะ เครื่องหมาย หรือเครื่องแบบ เช่น กฎหมายกำหนดครุยวิทยฐานะ กฎหมายกำหนดเครื่องหมายราชการ กฎหมายกำหนดเครื่องแบบ

(๕) ประมวลกฎหมาย

(๖) กฎหมายอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๐ การประเมินผลสัมฤทธิ์ให้ดำเนินการประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและกฎที่ออกตามกฎหมายนั้นในคราวเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้

(๑) การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

(๒) การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๓) การลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย

(๔) การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

(๕) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎใดเห็นว่ากฎนั้นก่อให้เกิดภาระแก่ประชาชนหรือการไม่ปฏิบัติตามจะมีผลให้ต้องได้รับโทษหรือเสียสิทธิหรือกระทบต่อสถานะของบุคคลอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เฉพาะกฎนั้นเป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายพบว่ามีกฎตามวรรคสอง จะแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎนั้นเป็นการเฉพาะภายในเวลาที่กำหนดก็ได้

มาตรา ๓๑ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักการตามหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๓ การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมาย รวมทั้งต้องคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ความได้สัดส่วนระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเทียบกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการตามกฎหมาย

(๒) สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษอาญาตามกฎหมาย

(๓) ความสอดคล้องหรือการอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ

(๔) เรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๓๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายฉบับใดเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับนั้น ในกรณีมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายฉบับใดหลายหน่วย ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับนั้น

ในกรณีกฎหมายใดมีผู้รักษาการตามกฎหมายร่วมกันหลายคน การกำหนดหน่วยงานของรัฐที่จะรับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำโดยการปรึกษาหารือร่วมกัน

ในกรณีกฎหมายใดไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดหน่วยงานของรัฐที่จะเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวรรคหนึ่ง

ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับและติดตามการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๓๓ ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๓๒ ไว้ในระบบกลางภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

มาตรา ๓๔ การประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ เห็นว่าข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะนั้นมีเหตุผลอันสมควร

(๒) ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย

(๓) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชกำหนดใดที่ตราขึ้นภายหลังพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเป็นครั้งแรก ให้กระทำภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับ ส่วนครั้งต่อ ๆ ไป ให้กระทำตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๕ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ ให้หน่วยงานของรัฐกระทำตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ไว้ในระบบกลาง

เมื่อปรากฏจากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ว่า กฎหมายใดมิได้ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้น หรือไม่คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐหรือประชาชน หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนอย่างร้ายแรง ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้นโดยทันที

หมวด ๖
การเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมาย

มาตรา ๓๖ เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๓๒ จัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลดังต่อไปนี้ไว้ในระบบกลาง

(๑) ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

(๒) คำแปลของกฎหมายเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน

(๓) คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้

(๔) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย

กฎเกณฑ์ตาม (๑) ให้หมายความถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ และให้หมายความรวมถึงเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกำหนด

การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวกับกฎหมายใด ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายนั้น เป็นผู้เผยแพร่

ในกรณีที่การเผยแพร่ข้อมูลตามวรรคหนึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือประโยชน์ของประเทศหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล หน่วยงานของรัฐจะไม่เผยแพร่รายละเอียดบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎหมายใดไม่มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรง ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานที่จะเป็นผู้จัดทำตามวรรคหนึ่ง

การดำเนินการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานร่วมกันกำหนด

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๗ ให้พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อแนวทางเกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามหมวด ๕ การประเมินผลสัมฤทธิ์ มีผลใช้บังคับแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นอันยกเลิก

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การดำเนินการในเรื่องใดต้องกระทำผ่านระบบกลาง ถ้าการจัดทำระบบกลางยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าการดำเนินการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐเป็นการดำเนินการผ่านระบบกลางตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

มาตรา ๓๙ ในวาระเริ่มแรก

(๑) ระยะเวลาสองปีตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้นับแต่เมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

(๒) ระยะเวลาเก้าสิบวันตามมาตรา ๓๓ สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๔๐ บรรดากฎ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ผลกระทบเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำร่างกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง หลักเกณฑ์ วิธีการ หรือแนวทางที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย และการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน หลักเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ และการกำหนดโทษอาญา เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปโดยละเอียดรอบคอบ ไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายภายหลังเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วเพื่อพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และการเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายของประชาชน ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๗๗ ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) และ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

กฎกระทรวง

กำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖)

พ.ศ. ๒๕๖๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๒๙ (๖) แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้กฎหมายดังต่อไปนี้ เป็นกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖)

(๑) กฎมณเฑียรบาลทุกฉบับและที่แก้ไขเพิ่มเติม และกฎหมายเกี่ยวกับกิจการในพระมหากษัตริย์

(๒) กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารการศาสนา

(๓) กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(๔) กฎหมายเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันสำหรับองค์การระหว่างประเทศและการประชุมระหว่างประเทศในประเทศไทย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๒๙ (๖) แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้การกำหนดให้กฎหมายใดไม่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ตามหมวด ๕ การประเมินผลสัมฤทธิ์ นอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ (๑) ถึง (๕) ให้กระทำโดยการออกเป็นกฎกระทรวง โดยที่สมควรกำหนดให้กฎหมายบางฉบับและบางประเภทไม่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

กำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

พ.ศ. ๒๕๖๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้กระทำครั้งแรกไม่ช้ากว่าห้าปีนับแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓ โดยถ้ามีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายใดในปีใด ให้ประเมินผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินของปีก่อนหน้าปีที่ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ โดยให้ถือว่าปีที่ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวเป็นปีที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ และให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งต่อ ๆ ไปทุกรอบระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ ๑ มกราคม ของปีที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งก่อน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวรรคหนึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์

ข้อ ๒ เมื่อผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามมาตรา ๓๙ (๒) แล้ว จะกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ด้วยก็ได้ และให้ประกาศไว้ในระบบกลางภายในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ในกรณีที่ยังไม่อาจใช้ระบบกลางได้ การประกาศตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายต้องกระทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือทุกรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับ ในวาระเริ่มแรกและครั้งต่อ ๆ ไป มีรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง

พ.ศ. ๒๕๖๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๓๖ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ หน่วยงานของรัฐไม่ต้องเผยแพร่กฎเกณฑ์ตามมาตรา ๓๖ หากกฎเกณฑ์ดังกล่าวมีกฎหมายห้ามเปิดเผยหรือคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผย

ข้อ ๒ บุคคลใดเห็นว่ากฎเกณฑ์ที่เผยแพร่ไว้ในระบบกลางอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของตนเองหรือผู้อื่นซึ่งอยู่ในความดูแลของตน มีสิทธิแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เผยแพร่กฎเกณฑ์นั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันไว้ในระบบกลาง แต่หากการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อความมั่นคงปลอดภัยหรือประโยชน์ของประเทศหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล หน่วยงานของรัฐจะไม่เผยแพร่รายละเอียดบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ก่อนการเสนอให้มีการตรากฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย โดยวิเคราะห์สภาพปัญหาและเหตุผลที่รัฐควรเข้าไปแทรกแซงในเรื่องนั้น และพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ทั้งทางเลือกที่เป็นกฎหมายและไม่เป็นกฎหมาย ทั้งนี้ จะขอคำปรึกษาการดำเนินการดังกล่าวต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายก็ได้

เมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องตรากฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และจัดทำเป็นรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายตามแบบแนบท้าย

ข้อ ๒ การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย หน่วยงานของรัฐต้อง

(๑) ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย โดยอธิบายหรือนำเสนอข้อมูลอย่างกระชับ ครบถ้วน และตรงประเด็น

(๒) ระบุข้อมูลและข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้ ที่นำมาประกอบการวิเคราะห์ไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๓ ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประเทศ สังคม หรือประชาชน

(๒) ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๓) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ หรือผลกระทบอื่นโดยรวมที่สำคัญ

ข้อ ๔ การวิเคราะห์ความพร้อมและต้นทุนของรัฐตามข้อ ๓ (๒) ให้หน่วยงานของรัฐวิเคราะห์ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะสามปีแรก โดยให้แนบรายละเอียดการคำนวณต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาด้วย

ข้อ ๕ ให้หน่วยงานของรัฐเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๖ ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีตรวจสอบความครบถ้วนของการดำเนินการตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ โดยหากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องดำเนินการในส่วนใดเพิ่มเติม ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่องดำเนินการให้ครบถ้วน โดยให้ระบุเรื่องหรือประเด็นที่จะต้องดำเนินการให้ชัดเจน

ข้อ ๗ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีมติส่งร่างกฎหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและตรวจสอบการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งตรวจสอบว่าการรับฟังความคิดเห็นครบถ้วนและครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องที่ต้องรับฟังหรือไม่

ข้อ ๘ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่องหรือหน่วยงานอื่นในการวิเคราะห์ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย สำหรับกรณีที่ผลกระทบนั้นอาจคำนวณเป็นเงินได้และเป็นร่างกฎหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างกฎหมายที่กำหนดให้บุคคลกระทำการใดเมื่อได้รับความยินยอมก่อนกระทำการนั้น เช่น การอนุญาต การอนุมัติ การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง การให้ประทานบัตร และการให้อาชญาบัตร

(๒) ร่างกฎหมายอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายประกาศกำหนด

ข้อ ๙ เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างกฎหมายแล้วเสร็จให้ปรับปรุงหรือแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายให้สอดคล้องกับร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณา และเสนอไปพร้อมกับร่างกฎหมายและเอกสารอื่น ๆ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ ในการดำเนินการตามข้อนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการก็ได้

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติ.....

☐ **กฎหมายใหม่** ☐ **แก้ไข/ปรับปรุง** ☐ **ยกเลิก**

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย.....

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

☐ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่อง.....

☐ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในเรื่อง.....

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

---

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร.....

๑.๒ เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้.....

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซงคืออะไร.....

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร.....

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร.....

๔. การรับฟังความคิดเห็น

☐ ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว

☐ ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร.....

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง.....

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร.....

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร.....

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ.....

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร.....
และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่.....

๗.๓ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร.....

๗.๔ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ ๓ ปีแรก เป็นจำนวน.....บาท อัตรากำลังที่ต้องใช้.....อัตรา
อัตรากำลังที่มีอยู่แล้ว.....อัตรา อัตรากำลังที่ต้องเพิ่มขึ้น.....อัตรา

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ.....

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม.....

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ.....

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ.....

ส่วนที่ ๒
เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

---

๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต.....

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ.....

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา.....

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ .....
(.....)
หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่จัดทำรายงานนี้
วัน/เดือน/ปี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ.....
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ.....
โทร. .....
อีเมล.....

หน้าว่าง

แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในแนวทางนี้ “หน่วยงาน” หมายความว่า หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์

ข้อ ๒ กฎหมายใดมีผู้รักษาการตามกฎหมายร่วมกันหลายคน การกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ให้กระทำโดยการปรึกษาหารือร่วมกัน ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ให้เสนอนายกรัฐมนตรีวินิจฉัย โดยนายกรัฐมนตรีจะขอให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายเสนอความเห็นเพื่อประกอบการวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๓ ให้หน่วยงานประเมินผลสัมฤทธิ์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในแนวทางนี้ด้วย

ข้อ ๔ การประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่มีเหตุที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ โดยให้ประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

(๒) การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๓) การลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย

(๔) การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

(๕) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ข้อ ๕ การรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างน้อยต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือความคิดเห็นจากผู้ซึ่งมีสิทธิหรือหน้าที่หรือได้รับผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ให้หน่วยงานดำเนินการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลาง และจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

(๑) การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานนั้น

(๒) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น

(๓) การสัมภาษณ์ หรือการเชิญให้เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น

(๔) การสำรวจความคิดเห็น

(๕) วิธีการอื่นใดที่หน่วยงานเห็นว่าเหมาะสม

ข้อ ๖ ในการรับฟังความคิดเห็นให้หน่วยงานประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้

(๑) วัตถุประสงค์ของการมีกฎหมาย

(๒) มาตรการสำคัญของกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา

(๓) ประโยชน์ที่คาดว่าประชาชนจะได้รับจากการมีกฎหมาย

(๔) ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย สถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย

การดำเนินการรับฟังความคิดเห็นนอกจากที่กำหนดไว้ในแนวทางนี้ ให้นำหลักเกณฑ์หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำร่างกฎหมายมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๗ การประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการอย่างรอบด้านและเป็นระบบ โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับหรือวันที่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งก่อน จนถึงวันที่มีเหตุต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ครั้งนี้ ในกรณีที่กฎหมายใดมีรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ต้องนำรายงานนั้นมาประกอบการพิจารณาด้วย

การประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๓๔ (๒) และ (๓) หน่วยงานอาจประเมินผลสัมฤทธิ์เพียงบางเรื่องตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายมีข้อเสนอแนะหรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวงได้

ข้อ ๘ ให้หน่วยงานจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามแบบแนบท้าย ๑ ในกรณีที่หน่วยงานประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎเป็นการเฉพาะ ให้จัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎตามแบบแนบท้าย ๒

ในการจัดทำรายงานให้ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย กระชับ ครบถ้วน และตรงประเด็น ทั้งนี้ หน่วยงานต้องระบุข้อมูล สถิติ หรือข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ประกอบการให้เหตุผลในการประเมินไว้ด้วย

ข้อ ๙ การดำเนินการในเรื่องใดที่ต้องกระทำผ่านระบบกลาง ถ้าระบบกลางยังไม่อาจใช้งานได้

(๑) ให้หน่วยงานดำเนินการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานไปพลางก่อน

(๒) ให้หน่วยงานแจ้งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่หน่วยงานมีปัญหาอุปสรรคไม่อาจปฏิบัติตามแนวทางนี้ได้ จะเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อขอยกเว้นหรือปฏิบัติเป็นอย่างอื่นเป็นกรณีไปก็ได้ เมื่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเห็นควรให้ยกเว้นหรือปฏิบัติเป็นอย่างอื่นแล้ว ให้หน่วยงานได้รับการยกเว้นหรือปฏิบัติเป็นอย่างอื่นได้ ในการนี้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะกำหนดให้หน่วยงานอื่นได้รับการยกเว้นหรือปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วยก็ได้

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ....(ระบุชื่อกฎหมาย)....

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลเบื้องต้น

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์.....

๒. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย.....

๓. ผู้รักษาการตามกฎหมาย.....

๔. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ครบรอบระยะเวลาที่กำหนด

☐ ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนหรือมีข้อเสนอแนะ).....

☐ ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะให้ประเมิน).....

☐ อื่น ๆ คือ.....

๕. วันที่มีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์.....โดยประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

๖. รายชื่อกฎที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายงานฉบับนี้.....

๗. รายชื่อกฎที่ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นการเฉพาะ (ประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายฉบับตามแบบรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ).....

ส่วนที่ ๒
การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

๘. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด.....

๙. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ คือ.....

๑๐. กฎหมายนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ อย่างไร.....

๑๑. กฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด.....

๑๒. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎหมายนี้ คือ.....

๑๓. กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร (ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ

.....

๑๔. มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย หรือสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร.....

๑๕. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร.....

ส่วนที่ ๓
การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

๑๖. กฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร.....

๑๗. มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมายนี้กี่เรื่องและในประเด็นใด.....

๑๘. การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และโทษอาญาในกฎหมายนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร.....

ส่วนที่ ๔
ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๑๙. การรับฟังความคิดเห็น

☐ ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว

☐ ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง (หากมี โดยระบุทุกวิธี).....

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายนี้หรือผลกระทบของกฎหมายนี้อย่างไร.....

๒๐. ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของกฎหมายฉบับนี้ (ถ้ามี) มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วหรือไม่.....

๒๑. หน่วยงานได้

๒๑.๑ ออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายหรือไม่ อย่างไร.....

๒๑.๒ ดำเนินการอื่นเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร.....

๒๒. ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๒๒.๑ กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร.....

๒๒.๒ หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร.....

๒๒.๓ ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร.....

๒๒.๔ เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่.....

๒๓. กฎหมายนี้คุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร.....

๒๔. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหรือไม่ อย่างไร.....

๒๕. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ .....

(.....)

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่จัดทำรายงานนี้

วัน/เดือน/ปี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ.....

โทร. .....

อีเมล.....

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ....(ระบุชื่อกฎ)....

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลเบื้องต้น

---

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์.....

๒. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎ.....

๓. ผู้รักษาการตามกฎหมาย.....ผู้ออกกฎ.....

๔. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ครบรอบระยะเวลาที่กำหนด

☐ ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนหรือมีข้อเสนอแนะ).....

☐ ได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะให้ประเมิน).....

☐ อื่น ๆ คือ.....

ส่วนที่ ๒
การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎ

---

๕. กฎนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด.....

๖. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎนี้ คือ.....

๗. กฎนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่อย่างไร.....

๘. กฎนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด.....

๙. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎนี้ คือ.....

๑๐. กฎนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร (ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎ โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ

.....

๑๑. มีสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎอย่างไร.....

๑๒. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎนี้หรือไม่ อย่างไร.....

ส่วนที่ ๓
การตรวจสอบเนื้อหาของกฎ

๑๓. กฎนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายหรือกฎอื่นหรือไม่ อย่างไร.....

๑๔. มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎนี้กี่เรื่องและในประเด็นใด.....

๑๕. กฎเกณฑ์เกี่ยวกับระบบอนุญาตและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในกฎนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร.....

ส่วนที่ ๔
ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ

๑๖. การรับฟังความคิดเห็น

☐ ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว

☐ ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง (หากมี โดยระบุทุกวิธี).....

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎนี้หรือผลกระทบของกฎนี้อย่างไร.....

๑๗. ผลสัมฤทธิ์ของการตรากฎ

๑๗.๑ กฎนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร.....

๑๗.๒ หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร.....

๑๗.๓ ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎอย่างไร.....

๑๗.๔ เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่.....

๑๘. กฎนี้คุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหรือไม่ อย่างไร.....

๑๙. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎนี้หรือกฎหมายที่ให้อำนาจในการออกกฎหรือไม่ อย่างไร.....

๒๐. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎ หรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ .....

(.....)

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่จัดทำรายงานนี้

วัน/เดือน/ปี

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ.....

โทร. .....

อีเมล.....

หน้าว่าง

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย

เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย

โดยที่มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมาย โดยการรับฟังความคิดเห็นนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทราบถึงปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนจนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้ มิได้มุ่งหมายที่จะสำรวจจำนวนคนที่สนับสนุนหรือคัดค้านร่างกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกคำแนะนำเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ควรดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน ไม่ปกปิดข้อมูลต่อประชาชน

ข้อ ๒ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้โดยง่าย

ข้อ ๓ ควรให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นและเหตุผลประกอบอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้สนับสนุนหรือคัดค้าน ความคิดเห็นที่หลากหลายจะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่าจะเป็นโทษ

ข้อ ๔ ควรมีระยะเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องคิดวิเคราะห์ตรึกตรอง และร่วมแสดงความคิดเห็นได้ การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศควรมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นอื่น ซึ่งหน่วยงานของรัฐควรระบุเหตุผลและประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปด้วย

ข้อ ๕ การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางอาจไม่สามารถเข้าถึงผู้เกี่ยวข้องได้ครบถ้วนทุกกลุ่ม จึงควรใช้เป็นวิธีการพื้นฐานควบคู่กับการรับฟังความคิดเห็นผ่านวิธีการอื่นด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การเชิญมาให้ข้อมูล หรือการประชุม ในกรณีที่สมควรก็อาจจัดการรับฟังความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่มีเทคโนโลยีเพื่อให้การรับฟังความคิดเห็นนั้นเข้าถึงผู้เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในการรับฟังความคิดเห็นต้องคำนึงถึงลักษณะและจำนวนของผู้เกี่ยวข้อง เนื้อหาของร่างกฎหมาย และการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการแสดงความคิดเห็นอย่างเพียงพอและไม่เป็นการสร้างภาระจนเกินความจำเป็น

ข้อ ๖ ในการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณา ผู้แสดงความคิดเห็นจะเป็นใคร ระบุชื่อหรือไม่ ใช้ชื่อจริงหรือชื่อปลอม ไม่ควรถือเป็นสาระสำคัญ สิ่งที่เป็นข้อสำคัญคือข้อคิดเห็นนั้นเกี่ยวข้องและนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้มากน้อยเพียงใด

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย
เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย

โดยที่มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๕) แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบอนุญาตเฉพาะกรณีที่จำเป็น เพราะการใช้ระบบอนุญาตเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขั้นสูง โดยห้ามมิให้กระทำการที่ต้องขออนุญาตนั้นจนกว่าจะได้รับอนุญาต และมุ่งหวังให้หน่วยงานของรัฐมีการพิจารณาอย่างรอบคอบในการใช้ระบบการควบคุม กำกับดูแล หรือการที่รัฐจะเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรม การดำเนินชีวิต หรือการประกอบธุรกิจของประชาชนเท่าที่จำเป็นโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งสมควรต้องพิจารณาตามระดับความสำคัญของกิจกรรม ประโยชน์สาธารณะ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน รวมทั้งความคุ้มค่าของระบบการควบคุมหรือกำกับดูแลที่เลือกใช้ให้มีความเหมาะสม และได้สัดส่วนกับมาตรการที่เลือกใช้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและมีแนวทางในการจำกัดการใช้ระบบอนุญาตที่ไม่จำเป็นและเป็นภาระแก่ประชาชนจนเกินสมควร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย ดังต่อไปนี้

ระดับการควบคุม กำกับดูแล หรือการที่รัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำกิจกรรม การดำเนินชีวิต หรือการประกอบธุรกิจของประชาชนในกฎหมาย แบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑. การกำหนดกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติตาม : มีวัตถุประสงค์เพื่อวางกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตาม โดยรัฐสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานดังกล่าวได้ในภายหลัง ทั้งกรณีที่รัฐติดตามตรวจสอบเองหรือกรณีมีผู้ร้องเรียน

๒. การจดแจ้ง : มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐได้ทราบข้อมูลและสามารถติดตามได้อย่างใกล้ชิด เป็นกรณีที่รัฐต้องการทราบข้อมูลเชิงสถิติเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ และการกำกับดูแลการทำกิจกรรม หรือการประกอบธุรกิจ โดยกำหนดให้จดแจ้งข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดบางประการต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบก่อนดำเนินการ โดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบมีหน้าที่เพียงยืนยันความครบถ้วนของรายการเท่านั้น

๓. การจดทะเบียน/การขึ้นทะเบียน : มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและติดตาม สำหรับกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสาธารณะในระดับที่มิได้รุนแรงมากนัก แต่รัฐจำเป็นต้องเข้ามากำกับดูแลเพื่อรับรองคุณสมบัติหรือคุณวุฒิของผู้ประกอบการ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการใช้บริการ

ของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากภาครัฐ โดยในการรับจดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนอาจกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามได้ ทั้งนี้ หากผู้ขอมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด หน่วยงานของรัฐไม่อาจปฏิเสธการรับจดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนบุคคลนั้นได้

๔. การอนุญาต/ใบอนุญาต : มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นมาตรการในการควบคุมและกำกับดูแลการทำกิจกรรมหรือการประกอบธุรกิจของประชาชนที่มีความเข้มงวดสูง หรือมีความจำเป็นต้องกำหนดจำนวนหรือปริมาณ เพราะมีลักษณะที่กระทบต่อชีวิต สิทธิ เสรีภาพ สังคม หรือประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรง จึงต้องห้ามมิให้ประกอบกิจกรรมหรือธุรกิจนั้นจนกว่าจะได้รับอนุญาต โดยการใช้ระบบอนุญาตสามารถกระทำได้เมื่อ

๔.๑ เป็นกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากการควบคุมหรือกำกับดูแลตามระดับที่กำหนดไว้ตาม ๑ ถึง ๓ ไม่เพียงพอสำหรับการคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน

๔.๒ ไม่มีมาตรการอื่นที่ดีกว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน

๔.๓ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

๔.๔ ไม่เป็นภาระแก่ประชาชนจนไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ที่ภาครัฐจะได้รับ

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย
เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

โดยที่มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงใช้ระบบคณะกรรมการเฉพาะกรณีที่จำเป็น และไม่ใช้ระบบคณะกรรมการ เว้นแต่เพื่อกำหนดนโยบาย หรือกำกับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเพื่อการอื่นที่จำเป็น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระบบคณะกรรมการในกฎหมายที่ก่อให้เกิดผล ดังต่อไปนี้ เป็นการใช้ระบบคณะกรรมการโดยไม่จำเป็น

(๑) ทำให้คณะกรรมการเป็นผู้บริหารงานโดยตรงหรือรับผิดชอบต่อการบริหารงานโดยตรง เว้นแต่เป็นผู้ควบคุมกำกับผู้บริหารในมหาวิทยาลัย รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การมหาชน

(๒) ทำให้คณะกรรมการมีหน้าที่หรืออำนาจซ้ำซ้อนกับหน่วยงานหรือคณะกรรมการอื่น

(๓) ทำให้การบริการประชาชนหรือการปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดขั้นตอนมากขึ้นหรือเกิดความล่าช้า

(๔) ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจำนวนมากร่วมเป็นกรรมการด้วย

(๕) ทำให้เกิดผลเป็นการเบี่ยงเบนความรับผิดรับชอบ (accountability) ในผลของการกระทำได้โดยง่าย

(๖) เป็นการตัดอำนาจของคณะรัฐมนตรี หรือเป็นการดำเนินการแทนคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๒ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย เนื่องจากมติของคณะกรรมการจะมีผลผูกพันหน่วยงานที่มีผู้แทนเป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย หน่วยงานของรัฐจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ควรหลีกเลี่ยงการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เว้นแต่กฎหมายนั้นเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญหรือนโยบายระดับชาติ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่งให้กำหนดเท่าที่จำเป็น ในกรณีที่จำเป็นต้องมีกรรมการดังกล่าวควรกำหนดเฉพาะตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของคณะกรรมการนั้นโดยตรง

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้กำหนดเท่าที่จำเป็น ในกรณีที่จำเป็นต้องมีกรรมการดังกล่าวควรกำหนดเฉพาะด้านที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของคณะกรรมการนั้นโดยตรง

ข้อ ๓ การแต่งตั้งกรรมการต้องไม่เป็นการเพิ่มพระราชภาระโดยไม่จำเป็น และไม่แต่งตั้งบุคคลซึ่งมีลักษณะการขัดกันแห่งผลประโยชน์

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย
เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย

โดยที่มาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมายเฉพาะความผิดร้ายแรง และให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังนี้ (๑) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม และ (๒) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกคำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย ดังต่อไปนี้

การกำหนดโทษอาญาในกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดใดจะต้องยึดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การกระทำที่เป็นความผิดร้ายแรงนั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวมในวงกว้าง

หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย หากเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิ่งต่อไปนี้ อาจกำหนดเป็นโทษอาญาได้

(๑) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศ ได้แก่ การกระทำที่อาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองการปกครอง หรือเป็นการกระทำที่อาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยของประเทศหรือประชาชน อาจกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ตามความร้ายแรงของการกระทำนั้น ๆ

(๒) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (public order) หรือกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง (good morals) หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวมในวงกว้าง ซึ่งต้องคำนึงถึงสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการพิจารณาดังกล่าวให้ถือหลัก ดังต่อไปนี้

ความสงบเรียบร้อยของประชาชน (public order) คือ กฎเกณฑ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยมุ่งคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือในประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นคง (security) ความสงบสุข (tranquility) สันติภาพ (peace) และสุขภาวะ (public health) ร่วมกันของคนในสังคม การกระทำใดที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคง ความไม่สงบสุข ความวุ่นวายหรือบ่อนทำลายสุขภาวะ

อันจะมีผลต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นย่อมกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ตามความร้ายแรงแห่งการกระทำและเจตนา

ศีลธรรมอันดีของประชาชน (good morals) คือ กฎเกณฑ์ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ถือปฏิบัติตามความเชื่อ ตามประเพณี หรือศาสนา และถือว่าเป็นเครื่องวินิจฉัยความประพฤติว่าถูกต้องหรือไม่ ปกติการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมทำให้นิติกรรมเสียไป แต่การกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนจะเป็นความผิดอาญาก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นเรื่องร้ายแรงและกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอันอาจทำให้เกิดความไม่มั่นคง ความไม่สงบสุข ความวุ่นวายในสังคมได้ ศีลธรรมอันดีของประชาชนนี้อาจมีวิวัฒนาการได้ตามยุคสมัยและตามพื้นที่ การกระทำที่กระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงย่อมกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ตามยุคสมัย

การกระทำที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม คือ การกระทำที่ส่งผลร้ายต่อประชาชนในวงกว้างในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง หรือสิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบที่เป็นผลร้ายอื่นที่ไม่เพียงแต่เป็นการกระทบต่อปัจเจกบุคคลเป็นการส่วนตัว

ทั้งนี้ ในการพิจารณาหลักเกณฑ์ตาม (๑) และ (๒) หน่วยงานของรัฐต้องตระหนักว่าเกณฑ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นพลวัตจึงต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับยุคสมัย สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม และประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไป รวมตลอดถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและปัจจัยอื่น ๆ

ข้อ ๒ เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

การกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดและโทษอาญาเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างยิ่ง จึงต้องใช้ในกรณีที่ไม่มีมาตรการอื่นเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ หรือการลงโทษอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทษอาญาไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวเพราะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจคุ้มค่ากว่าโทษที่ได้รับ หากมีมาตรการอื่นที่ทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ เช่น มาตรการจูงใจเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย หรือการอำนวยความสะดวกให้กระทำการที่รัฐอยากให้กระทำ การกำหนดมาตรการบังคับทางปกครอง การกำหนดสภาพบังคับทางเศรษฐกิจ เช่น การกำหนดโทษปรับเป็นพินัย[*] หรือการกำหนดให้เอกชนฟ้องร้องดำเนินคดีได้เอง เห็นสมควรใช้มาตรการดังกล่าว แต่ถ้ามาตรการดังกล่าวไม่อาจทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายอย่างได้ผลหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอ กรณีนี้จึงกำหนดให้การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเป็นความผิดและมีโทษอาญา

---

[*] โทษปรับเป็นพินัย เป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและไม่ใช่โทษอาญาหรือโทษทางปกครอง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายเพื่อที่จะเสนอเรื่องต่อไป

ข้อ ๓ ความผิดที่บัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด หากบทบัญญัติความผิดที่มีโทษอาญาในพระราชบัญญัติใดมีองค์ประกอบความผิดเหมือนหรือคล้ายคลึงกับความผิดที่กำหนดในภาคความผิดของประมวลกฎหมายอาญา มิให้กำหนดโทษอาญาในร่างกฎหมายนั้น เว้นแต่จะมีเหตุผลความจำเป็นพิเศษว่าเป็นกฎหมายเฉพาะจำเป็นต้องมีโทษสูงกว่าหรือมีโทษอุปกรณ์ เช่น เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ประสงค์จะกำหนดโทษอาญาที่มีโทษน้อยกว่าโดยมิให้นำประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับจะต้องระบุในกฎหมายเฉพาะนั้นให้ชัดเจนว่า มิให้นำโทษสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับสำหรับการกระทำความผิดตามกฎหมายเฉพาะนั้น

ข้อ ๔ ในกรณีที่มีพันธกรณีระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันประเทศไทย เช่น สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี กำหนดพันธกรณีให้ประเทศไทยต้องตรากฎหมายที่มีโทษอาญาตามที่กำหนดไว้ในพันธกรณีนั้น ให้กำหนดโทษอาญาได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และมีเพดานโทษ (threshold) ที่ชัดเจนด้วย ทั้งนี้ ในการตรากฎหมายที่กำหนดโทษอาญาตามพันธกรณีระหว่างประเทศนั้นจะต้องอ้างข้อความในพันธกรณีที่ระบุให้กำหนดโทษอาญาให้ชัดเจนด้วย มิใช่แค่เป็นข้อเสนอแนะตามพันธกรณีว่าอาจกำหนดเป็นโทษอาญาเท่านั้น

ข้อ ๕ การกระทำใดที่เป็นกรรมเดียวและมีโทษอาญาอยู่แล้ว จะกำหนดให้การกระทำกรรมเดียวกันนั้นมีโทษอย่างอื่นด้วย เพื่อจูงใจให้ยอมรับโทษอย่างอื่นนั้นเพื่อระงับคดีย่อมกระทำมิได้

บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งหลายที่กำหนด “มาตรการลงโทษทางแพ่ง” เช่น กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ต้องเปลี่ยนบทบัญญัติเป็นสภาพบังคับอื่นที่เหมาะสม เช่น โทษปรับทางปกครอง หรือโทษปรับเป็นพินัย เว้นแต่โดยสภาพของความผิดสมควรมีโทษอาญา เพราะเรื่องทางแพ่งในระบบประมวลกฎหมาย หมายถึงเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนเท่านั้น แต่การละเมิดกฎหมายดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่เรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชน หากแต่เป็นเรื่องระหว่างรัฐหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งต้องรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับบุคคล จึงไม่ใช่เรื่องทางแพ่งและการเปลี่ยนโทษทางแพ่งมาเป็นโทษปรับเป็นพินัยย่อมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกลงโทษมากกว่า

ตัวอย่างของการกระทำที่ไม่ควรกำหนดเป็นโทษอาญาตามหลักเกณฑ์ข้อ ๑ และข้อ ๒

(๑) การกระทำความผิดเล็กน้อย เช่น ผิดกฎจราจรเล็กน้อย โดยการจอดรถในที่ห้ามจอด ขับรถทับเส้นทึบ (เครื่องหมายจราจรบนผิวทาง) หรือก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญที่กระทำต่อปัจเจกชน อาจกำหนดเป็นโทษปรับเป็นพินัยได้ ซึ่งต่างจากการกระทำผิดกฎจราจรที่อาจกระทบต่อความปลอดภัยของผู้อื่นซึ่งต้องกำหนดเป็นโทษอาญา เช่น การขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต การขับรถฝ่าไฟแดง (สัญญาณไฟจราจร)

(๒) กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเศรษฐกิจที่ไม่มีผลกระทบรุนแรง อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองหรือมาตรการบังคับอื่นแทน เช่น สั่งให้หยุดหรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือการใช้มาตรการบังคับทางแพ่งในกรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า

(๓) การฝ่าฝืนไม่ต่ออายุใบอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาตเกินกำหนด ไม่แจ้งเปลี่ยนสถานที่ประกอบการ

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการแต่งเครื่องแต่งกายโดยไม่มีสิทธิ เช่น แต่งกายแสดงวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่มีสิทธิ แต่การแต่งเครื่องแบบเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายโดยไม่มีสิทธิควรกำหนดเป็นโทษอาญาเพราะจะทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าเป็นเจ้าพนักงาน

หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

โดยที่มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องจัดให้มีคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับใดเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนั้น

การกำหนดหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายนอกจากที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

ข้อ ๒ ในการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) คำอธิบายนี้ให้มุ่งหมายที่จะให้ประชาชนเข้าใจได้ว่ากฎหมายฉบับนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใดและมีหลักการสำคัญที่จะมีผลใช้บังคับกับประชาชนในเรื่องใดบ้าง ซึ่งอย่างน้อยควรประกอบด้วย

(ก) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมายนั้นโดยสรุป

(ข) สาระสำคัญของกฎหมายนั้นโดยสรุปเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งระบุหมวดหรือมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นไว้ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบหรือสืบค้นรายละเอียดของกฎหมายได้โดยสะดวก

(ค) เนื้อหาอื่นที่สมควรอธิบายให้ประชาชนทราบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามหรือทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้โดยง่าย เช่น คำอธิบายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายหรือผลกระทบที่อาจได้รับจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

(๒) ควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนและหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคที่ยากแก่การเข้าใจ รวมทั้งอาจนำรูปแบบคำอธิบายในลักษณะภาพประกอบเสียง หรือรูปแบบการสื่อสารความเข้าใจด้วยภาพ (Infographic) แผนผัง ภาพถ่าย แผนภูมิ หรือสื่อลักษณะอื่น ๆ มาประกอบการจัดทำคำอธิบายดังกล่าวด้วยก็ได้

(๓) เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐระบุข้อความไว้ในคำอธิบายเพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่า คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมาย

ให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดถือตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ

ข้อ ๓ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายจัดทำคำอธิบายดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

การจัดทำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลา ดังต่อไปนี้

(๑) หากหน่วยงานของรัฐมีกฎหมายที่รับผิดชอบไม่เกินห้าฉบับ ให้จัดทำให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

(๒) หากหน่วยงานของรัฐมีกฎหมายที่รับผิดชอบเกินห้าฉบับ ให้จัดทำให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย เมื่อหน่วยงานของรัฐจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายแล้วเสร็จ อย่างน้อยให้เผยแพร่คำอธิบายดังกล่าวควบคู่กับตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องไว้ในระบบกลาง

ในกรณีที่ยังไม่อาจใช้ระบบกลางได้ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลตามวรรคหนึ่งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐไปพลางก่อน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
ไอรดา เหลืองวิไล
รองผู้อำนวยการฯ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์
รองเลขาธิการฯ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย
(ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย เพื่อแก้ไขเกณฑ์การกำหนดหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบและเพิ่มเติมข้อยกเว้นการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย รวมทั้งเพิ่มเติมเกณฑ์การจัดทำคำแปลของกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงกำหนดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑ แห่งหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับใดเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนั้น สำหรับกฎหมายที่ได้รับยกเว้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๒๙ (๓) (๕) และ (๖) ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายเป็นผู้กำหนดหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ หรือร่วมกันกำหนดในกรณีมีผู้รักษาการตามกฎหมายหลายคน หรือนายกรัฐมนตรีกำหนดกรณีไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย

กฎหมายที่ได้รับยกเว้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๒๙ (๑) (๒) และ (๔) ให้ได้รับยกเว้นการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายใดจะเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อขอยกเว้นเป็นกรณีไปก็ได้

ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไว้ในระบบกลางภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ”

ข้อ ๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๔) ของข้อ ๒ แห่งหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

“(๔) ในกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาปรับปรุงคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายให้ถูกต้องและสอดคล้องกับบทบัญญัติที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม”

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๕ และข้อ ๖ แห่งหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

“ข้อ ๕ หน่วยงานของรัฐตามข้อ ๑ วรรคหนึ่ง นอกจากต้องจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายแล้ว ต้องจัดทำคำแปลของกฎหมายนั้นด้วย

ให้นำความในข้อ ๑ ข้อ ๒ (๔) และข้อ ๓ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับการจัดทำคำแปลของกฎหมายโดยอนุโลม

การจัดทำคำแปลของกฎหมายให้จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับรูปแบบคำแปลของกฎหมายที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเผยแพร่ไว้ในระบบสารสนเทศ โดยอย่างน้อยให้หน่วยงานของรัฐระบุข้อความเป็นหมายเหตุในคำแปลเพื่อให้เข้าใจว่า คำแปลนี้ใช้เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายเท่านั้น ไม่สามารถนำไปอ้างอิงได้ การอ้างอิงให้ใช้ตัวบทกฎหมายที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการจัดทำคำแปลของกฎหมาย

ข้อ ๖ ในวาระเริ่มแรก

(๑) การประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายและคำแปลของกฎหมายตามข้อ ๑ วรรคสี่ และข้อ ๕ วรรคสอง สำหรับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้ดำเนินการภายในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๓ และให้แจ้งผลการดำเนินการดังกล่าวให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

(๒) การจัดทำคำแปลของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๕”

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓
สุพจน์ เธียรวุฒิ
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์
รองเลขาธิการฯ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง

โดยที่มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับใดเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลของกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ออกตามกฎหมายฉบับนั้นในระบบกลาง

การกำหนดหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางนอกจากที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

ข้อ ๒ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลตามมาตรา ๓๖ ผ่านระบบกลาง โดยต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

(๒) จัดทำข้อมูลเป็นหมวดหมู่ให้สะดวกต่อการสืบค้นและใช้งาน

(๓) จัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสามารถอ่าน สืบค้น และนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยี (Machine Readable) โดยให้จัดทำในรูปแบบของไฟล์ที่สร้างจากโปรแกรมประมวลผลคำ (Word Processor) หรือไฟล์ที่เขียนโดยใช้ภาษาเอชทีเอ็มแอล (Hyper Text Markup Language - HTML) รวมทั้งจัดทำเป็นไฟล์พีดีเอฟ (Portable Document Format - PDF) ที่แปลงมาจากไฟล์ที่สร้างจากโปรแกรมประมวลผลคำซึ่งสามารถสืบค้นคำในเนื้อหาได้

ข้อ ๓ การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ ให้หน่วยงานดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) การเผยแพร่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย และพระราชกำหนด ให้เผยแพร่เป็นรายฉบับทั้งฉบับแรกและฉบับแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งให้จัดทำและเผยแพร่ฉบับซึ่งมีการนำบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมไปแทนที่บทบัญญัติซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในฉบับเดียว (ฉบับอัพเดท) ทั้งนี้ ตามตัวอย่างกฎหมายฉบับอัพเดทที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจัดทำ

(๒) การเผยแพร่กฎเกณฑ์ ให้เผยแพร่เป็นรายฉบับทั้งฉบับแรกและฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยหากหน่วยงานของรัฐเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายของประชาชน จะจัดทำข้อมูลในรูปแบบตาม (๑) เพื่อเผยแพร่ด้วยก็ได้

ข้อ ๔ การเผยแพร่กฎเกณฑ์ตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาเผยแพร่กฎเกณฑ์ดังกล่าวในส่วนที่เป็นระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ ตลอดจนเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาเฉพาะที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนเป็นการทั่วไป

ข้อ ๕ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ในระบบกลางให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายหรือกฎเกณฑ์นั้นมีผลใช้บังคับ

การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ข้อ ๖ ในกรณีที่ยังไม่อาจใช้ระบบกลางได้ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลตามมาตรา ๓๖ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐไปพลางก่อน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
ไอรดา เหลืองวิไล
รองผู้อำนวยการฯ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์
รองเลขาธิการฯ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง

(ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง เพื่อแก้ไขเกณฑ์การกำหนดหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงกำหนดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑ แห่งหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับใดเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลของกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ออกตามกฎหมายนั้นในระบบกลาง สำหรับกฎหมายที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายเป็นผู้กำหนดหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ หรือร่วมกันกำหนดในกรณีมีผู้รักษาการตามกฎหมายหลายคน หรือนายกรัฐมนตรีกำหนดกรณีไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย”

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓
สุพจน์ เธียรวุฒิ
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

พงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์
รองเลขาธิการฯ รักษาราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

หน้าว่าง

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีบทบัญญัติกฎหมายใช้บังคับอยู่ในเรื่องต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกัน กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ อีกทั้งหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดมีความซับซ้อนทำให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายในแต่ละเรื่องได้ยาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงบัญญัติให้รัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการส่งเสริมการเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายของประชาชนอาจดำเนินการโดยการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายที่รวบรวมข้อมูลกฎหมายอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการสืบค้น หรือการรวบรวมกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกันหรือที่เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกัน ไว้ในแหล่งเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวก หรือการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎโดยการรวบรวมกฎหมายและกฎในเรื่องเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน จัดหมวดหมู่บทบัญญัติส่วนต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล โดยไม่มีการแก้ไขหลักการ เนื้อความ หรือสาระสำคัญเดิม และใช้บังคับแทนกฎหมายและกฎที่นำมารวบรวมนั้น โดยจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงประมวลกฎหมายและกฎนั้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ จะช่วยให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงข้อมูลกฎหมายและตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวก และเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายได้ง่าย อันจะช่วยให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

ร่าง

พระราชบัญญัติ

การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง

....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎแบบต่อเนื่อง พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่ประมวลกฎหมายที่ต้องยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงประมวลกฎหมายดังกล่าว

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"กฎหมาย" หมายความว่า พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ

"กฎ" หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศหรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด หรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ และให้หมายความรวมถึง องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ และองค์กรอื่นที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด

"ฐานข้อมูลกฎหมาย" หมายความว่า ฐานข้อมูลกลางของประเทศซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ บทบัญญัติของกฎหมาย กฎ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ แนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ บรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาล คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หรือคณะกรรมการอื่น รวมทั้งข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายโดยสะดวกของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

"การรวบรวมกฎหมาย" หมายความว่า การนำกฎหมายและกฎที่เป็นเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกัน มารวบรวมไว้ในแหล่งเดียวกันในรูปแบบสิ่งพิมพ์ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือรูปแบบอื่น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ หรือเพื่อการใช้ประโยชน์ของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ

"การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ" หมายความว่า การนำกฎหมายและกฎที่เป็นเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกัน ที่บังคับใช้อยู่ มาบัญญัติรวมไว้เป็นประมวลกฎหมายและกฎ ทั้งนี้ โดยไม่เปลี่ยนแปลงหลักการ สาระสำคัญ เนื้อความ และลำดับศักดิ์ของกฎหมายและกฎที่นำมาประมวลนั้น

"คณะกรรมการนโยบาย" หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

"เลขาธิการ" หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการรวบรวมกฎหมายและกฎเพื่อจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายหรือประมวลกฎหมายและกฎ อันเป็นการดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายและตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย อันจะช่วยให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจให้มีการรวบรวมกฎหมายก่อนจัดทำประมวลกฎหมายและกฎหรือไม่ก็ได้

มาตรา ๗ การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการนำกฎหมายและกฎมารวบรวมไว้เป็นประมวลกฎหมายและกฎ โดยจะรวมบทบัญญัติในส่วนที่เป็นกฎหมายและกฎไว้ด้วยกันหรือแยกกันก็ได้ และจัดโครงสร้างของบทบัญญัติส่วนต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล โดยเมื่อประมวลกฎหมายและกฎดังกล่าวมีผลใช้บังคับ กฎหมายหรือกฎเดิมเป็นอันยกเลิก และต้องดำเนินการทบทวนความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎนั้นต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักการเนื้อความ สาระสำคัญ และลำดับศักดิ์ของกฎหมายและกฎที่นำมาประมวล เว้นแต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่บกพร่องผิดพลาด ถ้อยคำล้าสมัย ถ้อยคำฟุ่มเฟือย ถ้อยคำที่ประสงค์ให้มีความหมายเดียวกันแต่ใช้ไม่สอดคล้องกัน หรือถ้อยคำกำกวมหรือไม่ชัดเจน หรือเป็นการแก้ไขโครงสร้างของบทบัญญัติกฎหมายหรือกฎ เพื่อให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายและกฎเข้าใจได้ง่ายและสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น เช่น ยุบรวมบทบัญญัติหลายมาตราเป็นมาตราเดียว หรือแยกบทบัญญัติมาตราเดียวเป็นหลายมาตรา

มาตรา ๘ ประมวลกฎหมายและกฎตามพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎ

มาตรา ๙ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบข้อมูลกฎหมาย กฎ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ แนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงาน การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ บรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาล คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หรือคณะกรรมการอื่น รวมทั้งข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด ให้จัดส่งข้อมูลตามที่คณะกรรมการนโยบายกำหนดเพื่อการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ เบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นของคณะกรรมการนโยบาย คณะกรรมการรวบรวมกฎหมาย คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ คณะอนุกรรมการ และบุคคลอื่นตามมาตรา ๓๕ ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๑ ให้สำนักงานมีหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการ งานประชุม งานวิชาการ การศึกษาหาข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้แก่คณะกรรมการนโยบาย คณะกรรมการรวบรวมกฎหมาย คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ และคณะอนุกรรมการ ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

เพื่อให้การดำเนินการตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้สำนักงานจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อรับผิดชอบการดำเนินการดังกล่าว

หมวด ๒
คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการนโยบายการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและประมวลกฎหมายและกฎ" ประกอบด้วย

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนเจ็ดคน ได้แก่ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการวุฒิสภา อัยการสูงสุด และผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนแปดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้

(ก) กรรมการกฤษฎีกาซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะ จำนวนสี่คน

(ข) ผู้สอนหรือผู้เคยสอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ หรือดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษ

และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย และจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะ จำนวนสี่คน

เมื่อคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิครบจำนวนแล้ว ให้กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ แล้วแจ้งผลให้คณะรัฐมนตรีทราบ

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่สำนักงานจำนวนสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๓ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๒) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๔) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือจากหน่วยงานของเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๕) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

มาตรา ๑๔ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวรรคหนึ่ง หากแต่ยังไม่ได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย

(๔) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓

(๕) พ้นจากการเป็นกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งแทนตามวรรคหนึ่งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในระหว่างที่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้คณะกรรมการนโยบายประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ และในกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการที่เหลือเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการเป็นการชั่วคราว

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการนโยบายมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ รวมทั้งพิจารณาเห็นชอบร่างประมวลกฎหมายและกฎตามมาตรา ๔๑ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขอบเขตเนื้อหาในการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และประมวลกฎหมายและกฎต่อสาธารณะ

(๓) กำกับดูแล ให้คำแนะนำ และติดตามการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายและกฎ ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบ และแจ้งไปยังผู้รักษาการตามกฎหมายหรือกฎนั้นและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อให้การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

(๔) เสนอความเห็น ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งแนวทางแก้ไขต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย การรวบรวมกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ รวมทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบปีละหนึ่งครั้ง

(๕) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายหรือจัดทำประมวลกฎหมายแบบแก้ไขหลักการและสาระสำคัญของกฎหมาย ในกรณีที่ในการรวบรวมกฎหมายหรือจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ ปรากฏว่ามีบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องเดียวกันหรือที่เกี่ยวเนื่องกันมีความซ้ำซ้อน ขัดแย้ง ลักลั่นกัน หรืออาจถูกยกเลิกโดยปริยายแล้ว หมดความ

จำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน หรือเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อันสมควรมีการปรับปรุงหลักการหรือสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น

(๖) แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในคณะกรรมการรวบรวมกฎหมายและคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

(๗) พิจารณาคำร้องตามมาตรา ๔๖

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๘ การประชุมของคณะกรรมการนโยบาย ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการนโยบาย ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๙ ให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะตามมาตรา ๑๗ (๖) เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการนโยบายเพื่อแสดงความคิดเห็นในคราวที่มีการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับการรวบรวมกฎหมายหรือการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎที่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะผู้นั้นได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ โดยไม่นับเป็นองค์ประชุมและไม่มีสิทธิลงมติ

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการนโยบายมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการนโยบายหรือตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำความในมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓
การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย

มาตรา ๒๑ เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้โดยสะดวก และเข้าใจกฎหมายได้ง่าย ให้สำนักงานรับผิดชอบในการบริหารจัดการฐานข้อมูลกฎหมายกลางของประเทศ และให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รับผิดชอบในการจัดให้มี บำรุงรักษา และพัฒนาฐานข้อมูลกฎหมาย

ให้ฐานข้อมูลกฎหมายตามวรรคหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบกลางตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

มาตรา ๒๒ ในการดำเนินการตามมาตรา ๒๑ ให้สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะแนวทางในการกำหนดแผนงานหรือโครงการ รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบในการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายต่อคณะกรรมการนโยบาย

(๒) กำกับดูแล ให้คำแนะนำ และติดตามการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามมาตรา ๒๓ และตามแนวทางที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด รวมทั้งมีอำนาจเรียกดูและเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะจัดเก็บในรูปแบบใด เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเผยแพร่ในฐานข้อมูลกฎหมาย

(๓) รายงานผลการดำเนินการ ปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายตลอดจนเสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการนโยบาย

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมาย

มาตรา ๒๓ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลดังต่อไปนี้ในฐานข้อมูลกฎหมาย

(๑) ตัวบทกฎหมายและกฎที่อยู่ในความรับผิดชอบที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

(๒) คำแปลของกฎหมายและกฎเป็นภาษากลางอาเซียน

(๓) หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ และแนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานบรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานของรัฐ

(๔) การตีความกฎหมายและการตอบข้อหารือ

(๕) คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของประเภทคดีนั้น หรือคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ที่หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบกฎหมายหรือกฎในเรื่องที่เกี่ยวข้อง หรือที่ศาลหรือคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือหน่วยงานธุรการขององค์กรดังกล่าวเก็บรวบรวม ไว้ใช้ในการปฏิบัติงานหรือเผยแพร่ในระบบสารสนเทศของตน

(๖) คำอธิบายโดยสรุปสาระสำคัญและเจตนารมณ์ของกฎหมายในลักษณะที่เข้าใจได้โดยง่าย

(๗) ข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด

กฎหมายใดไม่มีหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบโดยตรง ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานที่จะเป็นผู้จัดทำตามวรรคหนึ่ง

การดำเนินการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบที่สำนักงานและสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกันกำหนด โดยกรณีข้อมูลตามวรรคหนึ่ง (๕) ให้รับฟังความคิดเห็นของศาลหรือคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือหน่วยงานธุรการขององค์กรดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการดำเนินการด้วย

มาตรา ๒๔ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับฐานข้อมูลกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการนโยบายอาจประกาศกำหนดให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๒๒ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นว่ามีความพร้อมมีหน้าที่ดำเนินการตามมาตรา ๒๓

หมวด ๔
การรวบรวมกฎหมาย

ส่วนที่ ๑
คณะกรรมการรวบรวมกฎหมาย

มาตรา ๒๕ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนงานหรือโครงการตามมาตรา ๑๗ (๑) แล้ว ให้คณะกรรมการนโยบายแต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมกฎหมายคณะหนึ่งหรือหลายคณะ โดยประกอบด้วย

(๑) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในกฎหมายเรื่องนั้นตามมาตรา ๑๗ (๖) ซึ่งคณะกรรมการนโยบายคัดเลือกจำนวนหนึ่งคนเป็นประธานกรรมการ

(๒) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้รักษาการตามกฎหมายที่จะนำมารวบรวม โดยให้ผู้รักษาการตามกฎหมายแต่ละฉบับมอบหมายผู้แทนฉบับละหนึ่งคน และกรณีที่กฎหมายใดมีผู้รักษาการหลายคน ให้ผู้รักษาการทุกคนมอบหมายผู้แทนในส่วนของตนหนึ่งคน
ทั้งนี้ กรณีที่กฎหมายใดไม่มีผู้รักษาการ ให้ผู้แทนสำนักงานซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ากรรมการร่างกฎหมายประจำเป็นกรรมการแทน

(๓) ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมกฎหมายหรือกฎนั้นตามที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

(๔) ผู้แทนสำนักงานซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ากรรมการร่างกฎหมายประจำ

ให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่สำนักงานคนหนึ่งเป็นเลขานุการและอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนการรวบรวมกฎหมายเสร็จสิ้น ให้คณะกรรมการนโยบายคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในกฎหมายเรื่องนั้นตามมาตรา ๑๗ (๖) เพื่อเป็นประธานกรรมการแทน

มาตรา ๒๖ คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์ กฎหมายหรือกฎที่เป็นเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อดำเนินการรวบรวมไว้ในแหล่งเดียวกัน

(๒) กำหนดขอบเขตเนื้อหาและรูปแบบของการรวบรวมกฎหมายเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อพิจารณาเห็นชอบ

(๓) ดำเนินการรวบรวมกฎหมายตามขอบเขตเนื้อหาที่คณะกรรมการนโยบายเห็นชอบ

(๔) เสนอความเห็น ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งแนวทางแก้ไข เกี่ยวกับการรวบรวมกฎหมายต่อคณะกรรมการนโยบาย

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมาย

มาตรา ๒๗ การประชุมของคณะกรรมการรวบรวมกฎหมาย ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การประชุมที่มิได้มีการลงมติ หากมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

ส่วนที่ ๒
หลักเกณฑ์และวิธีการรวบรวมกฎหมาย

มาตรา ๒๘ ในการรวบรวมกฎหมาย ให้คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายพิจารณาขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายหรือกฎที่จะนำมารวบรวม และกำหนดรูปแบบของการรวบรวมกฎหมายเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายพิจารณาเห็นชอบ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายจะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายดำเนินการรวบรวมกฎหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด โดยต้องวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือเป็นที่มาของกฎหมายหรือกฎที่จะนำมารวบรวม และขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายหรือกฎที่จะนำมารวบรวมจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาอย่างน้อยดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้อง

(๒) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลบังคับเป็นกฎ

คณะกรรมการนโยบายอาจกำหนดขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายหรือกฎที่จะนำมารวบรวมเพิ่มเติมก็ได้ เช่น หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ แนวปฏิบัติในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ การตีความกฎหมาย การตอบข้อหารือ บรรดาที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาล คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หรือคณะกรรมการอื่น รวมทั้งข้อมูลกฎหมายอื่นซึ่งคณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด

การรวบรวมกฎหมายดังกล่าวต้องแล้วเสร็จภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการนโยบายเห็นชอบขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายหรือกฎที่จะนำมารวบรวม ในกรณีมีความจำเป็น ให้คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการนโยบายออกไปได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

มาตรา ๓๐ ให้คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายเสนอรายงานและร่างการรวบรวมกฎหมายที่ดำเนินการเสร็จแล้ว พร้อมความเห็นต่อคณะกรรมการนโยบายว่าควรจัดทำเป็นประมวลกฎหมายและกฎต่อไปหรือไม่ หรือควรดำเนินการอย่างใดต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการนโยบายเห็นชอบร่างการรวบรวมกฎหมาย ให้คณะกรรมการรวบรวมกฎหมายส่งการรวบรวมกฎหมายนั้นให้สำนักงานเพื่อนำไปรวบรวมในฐานข้อมูลกฎหมาย และเผยแพร่การรวบรวมกฎหมายดังกล่าวต่อสาธารณะ โดยให้คำนึงถึงประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวด้วย

มาตรา ๓๑ การรวบรวมกฎหมายที่จัดทำขึ้นตามหมวดนี้ ให้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงาน

หมวด ๕
การจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ

ส่วนที่ ๑
คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ

มาตรา ๓๒ ให้คณะกรรมการนโยบายแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ โดยประกอบด้วย

(๑) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในกฎหมายเรื่องนั้นตามมาตรา ๑๗ (๖) จำนวนไม่เกินสองคน

(๒) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้รักษาการตามกฎหมายที่จะนำมาจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ โดยให้ผู้รักษาการตามกฎหมายแต่ละฉบับมอบหมายผู้แทนฉบับละหนึ่งคน และกรณีที่กฎหมายใดมีผู้รักษาการหลายคน ให้ผู้รักษาการทุกคนมอบหมายผู้แทนในส่วนของตนหนึ่งคน ทั้งนี้ กรณีที่กฎหมายใดไม่มีผู้รักษาการ ให้ผู้แทนสำนักงานซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ากรรมการร่างกฎหมายประจำเป็นกรรมการแทน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และผลงานเป็นที่ประจักษ์ และเป็นประโยชน์ในการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎในเรื่องนั้น รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกรรมการกฤษฎีกาหรือกรรมการพัฒนากฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา จำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินห้าคน

(๔) ผู้แทนสำนักงานซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ากรรมการร่างกฎหมายประจำจำนวนหนึ่งคน

คณะกรรมการนโยบายอาจแต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมกฎหมายตามมาตรา ๒๕ เป็นคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ แทนการแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง โดยอาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง (๓) เพิ่มด้วยก็ได้

ให้คณะกรรมการนโยบายแต่งตั้งกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการ

ให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคนหนึ่งเป็นเลขานุการและอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๓๓ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับแก่ลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิโดยอนุโลม

คุณสมบัติอื่น การได้มา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด

มาตรา ๓๔ คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดขอบเขตเนื้อหาของประมวลกฎหมายและกฎเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อพิจารณาเห็นชอบ

(๒) ดำเนินการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎตามขอบเขตเนื้อหาที่คณะกรรมการนโยบายเห็นชอบ

(๓) เสนอความเห็น ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎหรือการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหรือกฎต่อคณะกรรมการนโยบาย

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการนโยบายมอบหมาย

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือบุคคลเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดแทนหรือตามที่มอบหมายได้

มาตรา ๓๖ การประชุมของคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎและคณะอนุกรรมการ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การประชุมที่มิได้มีการลงมติ หากมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

ส่วนที่ ๒
หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ

มาตรา ๓๗ ในการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ ให้คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎนำกฎหมายและกฎที่เป็นเรื่องเดียวกัน เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกันที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ซึ่งอยู่ในขอบเขตเนื้อหาที่คณะกรรมการนโยบายเห็นชอบไปกำหนดเป็นบทบัญญัติของร่างประมวลกฎหมายและกฎ

บทบัญญัติหรือบทเฉพาะกาลที่มีผลใช้บังคับเฉพาะภายในกำหนดระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ให้รวบรวมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด

มาตรา ๓๘ ในการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ ห้ามมิให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักการ เนื้อความ สาระสำคัญ และลำดับศักดิ์ของกฎหมายและกฎที่นำมาประมวล เว้นแต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำที่บกพร่องผิดพลาด ถ้อยคำล้าสมัย ถ้อยคำฟุ่มเฟือย ถ้อยคำที่ประสงค์ให้มีความหมายเดียวกันแต่ใช้ไม่สอดคล้องกัน หรือถ้อยคำกำกวมหรือก่อให้เกิดความไม่ชัดเจน หรือเป็นการแก้ไขโครงสร้างของบทบัญญัติกฎหมายหรือกฎ เพื่อให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายและกฎเข้าใจได้ง่ายและสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น เช่น ยุบรวมบทบัญญัติหลายมาตราเป็นมาตราเดียว หรือแยกบทบัญญัติมาตราเดียวเป็นหลายมาตรา

ให้คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด ในกรณีมีความจำเป็น ให้คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการนโยบายออกไปได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎใดที่นำมารวบรวมจัดทำเป็นประมวลกฎหมายและกฎ มีความซ้ำซ้อน ขัดแย้ง ลักลั่นกัน หรืออาจถูกยกเลิกโดยปริยายแล้ว หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน หรือเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้เสนอข้อสังเกตต่อคณะกรรมการนโยบาย หากคณะกรรมการนโยบายเห็นว่ามีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว ให้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและผู้รักษาการตามกฎหมายหรือกฎนั้นเพื่อพิจารณาให้มีการแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวต่อไป

มาตรา ๔๐ ในระหว่างการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎ หากมีการประกาศใช้บังคับกฎหมายหรือกฎที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับประมวลกฎหมายและกฎที่กำลังจัดทำนั้น และคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำมาจัดทำเป็นประมวลกฎหมายและกฎ ให้นำกฎหมายหรือกฎนั้นมาจัดทำประมวลกฎหมายและกฎตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๑ เมื่อคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎดำเนินการจัดทำร่างประมวลกฎหมายและกฎแล้วเสร็จ ให้ดำเนินการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำผลการรับฟังความคิดเห็นนั้นมาพิจารณาแก้ไขร่างประมวลกฎหมายและกฎแล้วเสนอให้คณะกรรมการนโยบายพิจารณาเห็นชอบต่อไป

มาตรา ๔๒ ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎที่คณะกรรมการนโยบายเสนอแล้ว ให้เสนอสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎที่เสนอมานั้น ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎ ให้ร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎนั้นตกไป

กำหนดวันตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

รูปแบบและเอกสารประกอบประมวลกฎหมายและกฎและร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการนโยบายประกาศกำหนด

มาตรา ๔๓ เมื่อพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ประมวลกฎหมายและกฎประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้กฎหมายและกฎ หรือบทบัญญัติของกฎหมายและกฎเฉพาะที่นำมาจัดทำเป็นประมวลกฎหมายและกฎท้ายพระราชกฤษฎีกาเป็นอันยกเลิก

มาตรา ๔๔ เมื่อประมวลกฎหมายและกฎมีผลใช้บังคับแล้ว ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายและกฎที่นำมารวบรวมเป็นประมวลกฎหมายและกฎ จัดทำรายงานผลการบังคับใช้ประมวลกฎหมายและกฎและเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกบทบัญญัติของประมวลกฎหมายและกฎในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตนให้คณะกรรมการนโยบายทราบปีละหนึ่งครั้ง

ให้คณะกรรมการนโยบายพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของเนื้อหา โครงสร้างและหมวดหมู่ของประมวลกฎหมายและกฎอย่างน้อยทุกห้าปี และหากมีความจำเป็น อาจเสนอคณะรัฐมนตรีให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงประมวลกฎหมายและกฎดังกล่าวได้

มาตรา ๔๕ เรื่องใดที่มีประมวลกฎหมายและกฎตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับอยู่การแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงบทบัญญัติของประมวลกฎหมายและกฎในเรื่องนั้น ให้กระทำดังนี้

(๑) บทบัญญัติในส่วนที่เป็นกฎหมาย ให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมโดยตรากฎหมาย

(๒) บทบัญญัติในส่วนที่เป็นกฎ ให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมโดยตรากฎซึ่งมีลำดับศักดิ์เดียวกันหรือสูงกว่าหรือโดยการตรากฎหมาย

มาตรา ๔๖ บุคคลที่เห็นว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายและกฎที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักการ เนื้อความ สาระสำคัญ และลำดับศักดิ์ของกฎหมายและกฎที่นำมาประมวล อาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อพิจารณาทบทวนและดำเนินการให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายและกฎนั้นได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๗ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายตามมาตรา ๑๒ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๔๘ ภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายชุดแรก ให้คณะกรรมการนโยบายจัดทำแผนงานหรือโครงการในการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎอย่างน้อยปีละสองเรื่อง

มาตรา ๔๙ ภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้สำนักงานและสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกับหน่วยงานของรัฐจัดให้มีฐานข้อมูลกฎหมายกลางของประเทศให้ประชาชนสามารถเข้าสืบค้นข้อมูลกฎหมายได้โดยสะดวก ทั้งนี้ ตามแผนงาน ขอบเขต และเนื้อหาที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงาน สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงาน ก.พ. สำนักงบประมาณ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำโครงสร้างสำนักงาน กรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการ และกำหนดงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดอันจำเป็น เพื่อรองรับการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี